

DE

DELAVSKA ENOTNOST

5. XI. 1977 - ŠT. 44 - L. XXXVI. - CENA 4 DIN

GLAVNI UREDNIK:
VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK:
BOJAN SAMARIN

BEOGRAD

Manjšine na KVSE

Šesti teden beogradske konference o varnosti in sodelovanju v Evropi KVSE so bile še posebno živahne razprave o človekovih pravicah ter o vlogi manjšin.

V komisiji za vojaška vprašanja in varnost je jugoslovanski predstavnik Silvo Devetak poudaril, da imajo lahko manjšine pozitivno vlogo v mednarodnih odnosih, če so jim zagotovljene temeljne pravice. Nasprotno pa politika asimilacije in nespoštovanja manjšinskih pravic predstavlja realno oviro za poglobljanje stikov in sodelovanje med državami, še posebno sosednjimi. Povedal je, da so v naši sosesčini glede manjšinskih pravic še vedno resni problemi, ki si jih jugoslovanska vlada prizadeva rešiti tako na dvostranski kot večstranski podlagi. Še posebno pa je poudaril stališče jugoslovanske delegacije o nujnosti, da vse udeležence beogradskega sestanka o varnosti in sodelovanju spoštujejo mednarodne obveznosti do manjšin — tako tiste, ki izhajajo iz splošnih načel in določil mednarodnega prava, kot tiste, ki izhajajo iz dogovorov in sporazumov, ki so jih podpisale.

O človekovih pravicah se je sredi tedna vnela ostra polemika med sov-

jetsko in ameriško delegacijo. Vodja ameriške delegacije Goldberg je zahteval, da je treba o sedmem členu sklepnega dokumenta iz Helsinkov povedati vse, kar je potrebno povedati, in dejal, da v Sovjetski zvezi in Českoslovaški sodijo tistim, ki se zavzemajo za uresničevanje ciljev sklepnega dokumenta. Sovjetski delegat Vorancov pa je z nekoliko bolj izbranimi besedami Goldbergu očital, ker govori o kršitvi človekovih pravic zgolj na podlagi pisanja tiska, in dejal, da obstajajo v ZDA primeri zelo ostrega sodnega preganjanja tistih, ki se zavzemajo za človečanske pravice. Polemika je bila ostra, vendar je konec tedna prinesel umirjanje.

Zavoljo posebnega pomena časopisnih agencij za širjenje informacij je jugoslovanska delegacija predlagala udeleženkam KVSE, naj se zavzamejo za dvostransko in večstransko sodelovanje med evropskimi agencijami pa tudi za njihovo sodelovanje z neevropskimi agencijami.

Ob koncu tedna so delegati KVSE začeli tudi z izmenjavo mnenj o vseh delih helsinškega sklepnega dokumenta pa tudi o dosedanjem uresničevanju določil tega dokumenta.

Poslednjič sredi dela

Dvodnevni seminarja za tecajnike dosedanjih dvomesečnih političnih šol, ki je bil 28. in 29. oktobra v Portorožu, se je udeležil tudi danes že pokojni Mitja Gorjup, glavni urednik in direktor publikacij ČGP »Dela«, član predsedstva RK SZDL, član CK ZKS in do nedavna predsednik Zveze novinarjev Jugoslavije. Udeležencem seminarja je govoril o pomeni potovanja predsednika Tita v Sovjetsko zvezo, LDR Korejo in LR Kitajsko. V Portorož je Mitja Gorjup prišel iz Ljubljane, iz Portoroža je odšel, čeprav je bila sobota, na drugo delovno dolžnost. Le kdo bi si mislil, da bo prej kot dveh dnevih ugasnilo življenje tega izjemno sposobnega slovenskega časnikarja, družbenopolitičnega delavca in neutrudnega bojevnika za demokratične samoupravne odnose v naši socialistični družbi.

Foto: A. Ul.

BOROVO

30 let obveščanja

Borovo, 3. oktobra — S slovesno sejo v Domu kulture v Borovu so bile zaključene prireditve ob 30-letnici izhajanja glasil organizacij združenega dela. Pri nas izhaja 1.500 tovarniških glasil in skupni nakladi 3,5 milijona izvodov, od tega kar tretjina v Sloveniji z naklado 800.000 izvodov na število.

Na slovesni seji, ki se je kot gost in slavnostni govornik udeležil pokrovitelj slovesnosti, predsednik sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Mika Špiljak, so podelili priznanja tistim urednikom tovarniških glasil, ki v po-

sameznih republikah najdlje izhajajo. V SR Sloveniji je to zvezno priznanje dobilo uredništvo jeseniškega Železarja, ki s prekinitvijo med vojno izhaja že od leta 1937.

Slovesnosti ob proslavi 30-letnice izhajanja glasil organizacij združenega dela se je v organizaciji sekcije tovarniških novinarjev pri Društvu novinarjev Slovenije in sindikatov Slovenije udeležilo 35 urednikov in novinarjev glasil iz organizacij združenega dela Slovenije, ki so bili današnji dan gostje delavcev kombinata Borovo.

ŠESTDESET LET OKTOBRSE SOCIALISTIČNE REVOLUCIJE

ZGLED IN SPODBUDA

Sedmega novembra bo minilo šestdeset let, odkar je proletariat carske Rusije pod vodstvom Leninove boljševiške partije izbojeval svojo najpomembnejšo bitko v dolgoletni vojni proti razrednemu izkoriščanju in socialnemu in nacionalnemu zatiranju ter prevzel oblast. S tem so prvič v zgodovini človeštva, če ne upoštevamo kratkotrajne in v krvi zažigane Pariške komune — zmagovito stopili na prizorišče zgodovine delavci in revni kmetje, vsi izkoriščani ljudje, polni volje in hotenja, da bi zgradili nov svet, ki bo vreden človeka.

Oktohrska socialistična revolucija je močno vplivala na vsa kasnejša zgodovinska človeštva. Narodom Sovjetske zveze je od-

prla neslutene možnosti gospodarskega in kulturnega napredka, začela je obdobje socialističnih revolucij in prizadevanj za socialistične družbene odnose v številnih deželah na vseh celinah; socializem je postal svetovni proces.

Kasnejše stalinistične deformacije v Sovjetski zvezi so temu procesu sicer močno škodovali, niso pa ga mogle zavreti.

Franc Šetinc je pred dnevi dejal:

»Socialistične države gotovo prispevajo pomemben delež k novi podobi sveta, nikakor pa ne bi smeli ocenjevati pomena Oktobra samo skozi to prizmo. Če bi tako ravnali, bi podcenjevali moč delavskega razreda drugod in

progresivnih sil sploh, iz katerih klije vsebina socializma kot svetovnega procesa. Zdaj že lahko rečemo, da je Komunistični manifest postal kri in meso življenja sto in sto milijonov ljudi... Tudi neuvrčenost je pomembna sestavina socialističnih sil in razrednega boja v mednarodnih razsežnostih, nepogrešljiv dejavnik boja za neodvisnost, enakopravnost narodov in držav, za mir in aktivno miroljubno koeksistenco, za gospodarski in družbeni napredek, za demokratične odnose med državami. Politika neuvrčenosti je zgodovinskega pomena v boju za bistvene spremembe obstoječih političnih, ekonomskih in drugih mednarodnih odnosov.«

Tudi za našo revolucijo je bil Oktober — in je še — zgled in spodbuda. Prežeti z istim duhom ustvarjalnega marksizma kot Leninovi boljševiki smo jugoslovanski komunisti iskali in našli najboljše rešitve za učinkovito veljavo delavskega razreda in vseh delovnih ljudi v socializmu, ki ga ne smejo ovirati nobeni predsodki, preživele oblike in dogme.

V našem samoupravljanju, v prizadevanjih, da bi delavec postal gospodar nad celotno družbeno reprodukcijo in da bi hkrati sam oblikoval družbene odnose, žive in se v naših razmerah uveljavljajo ter nadalje razvijajo ideje oktohrske socialistične revolucije: JANEZ VOLJČ

Sodelovanje — vsa skrivnost

Tine Veber je svojevrsten rekorder: že sedemnajst let se poklicno ukvarja z organizacijo športne rekreacije v Železarni Štore. Pričel je s trdim in nemalokrat nehvaležnim pionirskim delom, ko mnogi v Sloveniji še nismo prav dobro razumeli besede rekreacija, kaj šele da bi bili seznanjeni s pomenom in rezultati organiziranega aktivnega oddiha.

Tine je tudi sam velik športnik. Dolga leta je delal kot instruktor Partizana Slovenije, poleg tega pa je bil v več športnih panogah najboljši med najboljšimi. Kar trikrat zapored je bil državni prvak v orodni telovadbi, dvakrat pri mladincih in enkrat pri članih. Za razliko od mnogih naših vrhunskih športnikov pa je bil Tine Veber zelo vsestranski športnik, kot pravimo. Tekmoval je v smučanju, bil je mojster v skakanju v vodo, branil je rokomet v prvi zvezni ligi, in še in še.

»Zato nisem okleval, ko so me pred dobrimi sedemnajstimi leti štorski železarji zaprosili, da bi se pričel poklicno ukvarjati z organizacijo rekreacije v tem delovnem kolektivu. V svojem dotedanjem življenju sem imel več kot dovolj možnosti, da sem spoznal vse vrednote zdravega načina življenja. Zakaj jih torej ne bi skušal približati tudi drugim? Navdušen sem bil tudi nad tem, kaj vse so v Štoreh že storili na področju športa z udarniškim delom. Slutil sem, da imajo v tem kraju z bogato športno tradicijo veliko razumevanja za potrebe delovnih ljudi,« obuja spomine naš sogovornik.

Tine je bil takrat sicer višji prednjak in instruktor Partizana Slovenije, vendar je vedel, da to znanje ne bo dovolj. Zato se je v Ljubljani vpisal v tečaj za organizatorje rekreacije in ga tudi uspešno končal med prvimi v Sloveniji.

»Sprva smo si seveda najbolj belili glavo s tem, kje in kako začeti, kako organizirati v železarni in v Štoreh športno življenje, da bi zadovoljili potrebe prebivalstva. Kasneje se je izkazalo, kako pravilna je bila naša takratna odločitev. Dogovorili smo se namreč, da združimo vse svoje sile in ustanovimo Partizan Kovinar Štore. S tem smo združili vse, kar smo imeli: delovne ljudi in vse svoje športne objekte...«

V Štoreh so se torej odločili za sodelovanje, ki je že ob samem začetku, še bolj pa pozneje, obrodilo lepe sadove. Partizan in železarna sta pričela skupaj reševati številna vprašanja športnega življenja v Štoreh. Društvo je kmalu prejelo za svoje izredno uspešno delo številna visoka družbena priznanja, kot so, denimo, Bloudkova nagrada, dalje najvišje priznanje Partizana Jugoslavije, priznanje časopisa Delo najboljšemu športnemu društvu v Sloveniji in podobno.

»Vsa skrivnost rezultatov našega dela je v tem, da delamo z roko v roki z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami. Še posebno veliko razumevanje pa kaže za naše delo sindikat železarne...« nadaljuje Tine Veber. »Seveda denarja za naše potrebe večkrat ni dovolj, nikoli pa se še ni primerilo, da bi nam železarna odrekla pomoč. V kolektivu so zreli samoupravljalci, ki dobro vedo, da se v organizacijo prostega časa vložena sredstva dobro obrestujejo...«

»Partizan Kovinar Štore je znan predvsem po tem, da je znal pritegniti ljudi. Kako vam je to uspelo?«

»Izoblikovali smo program dela, ki je tako pester in raznolik, da se mu tudi ljudje, ki jim ni kdove koliko do športa, ne morejo upreti. V počitniškem domu na morju že leta skrbimo za organizirano športno rekreacijo, tu v Štoreh pa smo organizirali delo po interesnih skupinah. Naša ponudba je široka, sprejemljiva za staro in mlado, zato se tudi lahko pohvalimo s precejšnjim povpraševanjem...« A. ULAGA

GOSPODARSKI DOSEŽKI IN NEURESNIČENE NALOGE

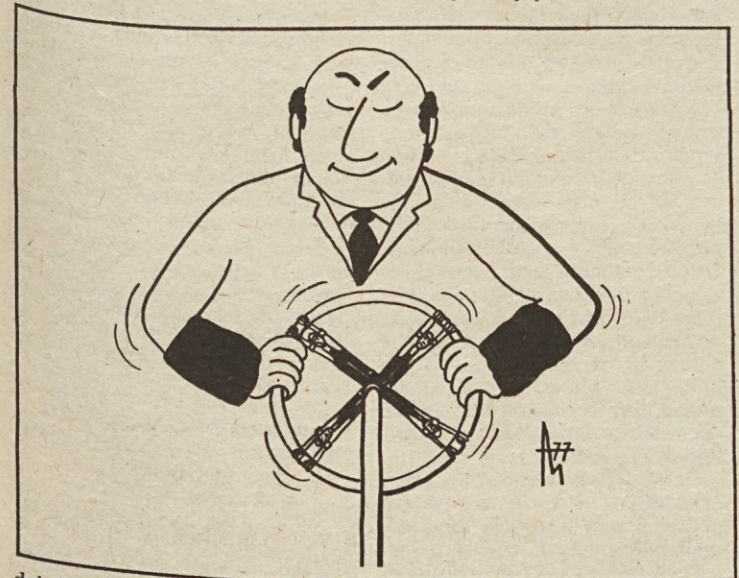
Te dni delegatske skupščine povsod po državi ocenjujejo letošnje gospodarske dosežke. Že skoraj na pragu so kongresi ZK pa tudi volitve, zato je razumljivo, da delegati ne prebirajo le letošnjih podatkov, marveč tudi štiri leta stare in jih med seboj primerjajo. Čeprav takšna primerjava bralca kdaj tudi zresni, pa je vendarle neizpodbitno, da smo v zadnjih štirih letih ustvarili veliko. Na to smo lahko upravičeno ponosni, to vedo tudi drugod po svetu.

Za minulo obdobje je zlasti zanjilno, da smo s pomočjo ustave in dogovorov na kongresih ZK še okrepili in utrdili enakopravnost naših narodov in narodnosti, kar je poglobilo in utrdilo odgovornost socialističnih republik tako za njihov lastni razvoj in nacionalno uveljavitev kakor tudi za napredek naše celotne jugoslovanske skupnosti. Slovenija je skupaj z drugimi socialističnimi republikami enakopravno in ustvarjalno sodelovala pri uresničevanju politike gospodarskega in družbenega razvoja Jugoslavije. Pri tem se je medrepubliško sporazumevanje in dogovarjanje izkazalo kot temeljna demokratična pridobitev našega samoupravnega razvoja ter kot učinkovita oblika usklajevanja in uresničevanja skupnih interesov. S sporazumevanjem in dogovarjanjem smo prebrodili mnoge težave in probleme, ki imajo svoje objektivne korenine v življenju in razvoju vsake republike in avtonomne pokrajine. K temu so bistveno prispevali tudi bolj jasno opredeljeni dohodkovni odnosi ter medsebojne pravice in obveznosti delavcev, samoupravnih organizacij in skupnosti ter družbenopolitičnih skupnosti v zakonu o združenem delu in v novih sistemskih zakonih. Nova kakovost v odnosih med federacijo in republikami se je najbolj jasno pokazala pri sprejemanju načrtov srednjeročnega razvoja Jugoslavije za obdobje 1976—1980. Kljub nekaterim razlikam v pogledih in interesih v prvem obdobju obravnave družbenega načrta razvoja Jugoslavije smo vsebinsko tega dokumenta uspešno uskladili tudi glede razvoja tistih gospodarskih področij, ki so bistvenega pomena za razvoj Slovenije, za vključevanje njenega gospodarskega in družbenega razvoja v razvoj Jugoslavije ter za oblikovanje skupne politike razvoja.

Podatki o družbenoekonomskih uspehih v zadnjih štirih letih pa kažejo tudi na senčne strani našega razvoja. Tako še nismo uspeli razrešiti več perečih problemov, ki so nastali in se zaostri kot posledice dosedanje nagle gospodarske rasti in neusklajenosti v gospodarski strukturi, predvsem ob energetski krizi in gospodarski recesiji v pretežnem delu sveta. Tako se je znatno zmanjšal delež produktivnosti v družbenem proizvodu, na kar je močno vplivalo ekstenzivno zaposlovanje in slabša izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti. Sorazmerno nizka stopnja izkoriščanja industrijskih zmogljivosti ter zožen prostor za hitrejši rast produktivnosti in ekonomičnosti poslovanja pa so posledice pomanjkanja surovin in medfaznih proizvodov, prevelike usmerjenosti predelovalne industrije v uvoz, pomanjkanja obratnih sredstev, težav v preskrbi z električno energijo oziroma z drugimi energetskimi viri, manjšega povpraševanja, nezadostnega usklajevanja skupnih nastopov na tujih tržiščih, pomanjkljivosti v upravljanju in organizaciji dela, nediscipline, neznanja, izostajanja z dela, neustreznega odnosa do strokovnjakov in več drugih. Eden od poglavitnih vzrokov za nizko proizvodnost dela je tudi v tem, da nam še ni uspelo doseči, da bi samoupravni družbenoekonomski odnosi, ki jih razvijamo na podlagi ustave in zakona o združenem delu, v večji meri prispevali h hitrejšemu razvoju proizvodnih sil. Največja ovira za razvoj produktivnosti dela je zastoj pri graditvi sistema delitve po delu in rezultatih dela v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih, ki naj bi okrepil ekonomsko motiviranost delavcev, da bi produktivnost dela povečevali in bolje gospodarili z družbenimi sredstvi. V delitvi osebnih dohodkov še vedno prevladujejo formalni kriteriji, kar deluje nespodbudno na proizvodnost dela in hkrati omogoča protiuslovno prilaščanje dohodka ne glede na dejanski delovni prispevek posameznika v OZD.

DOKLEJ ADMINISTRATIVNA SKRB ZA SKUPNO SKLEDO

Pri roki še ni vseh podatkov za globljo analizo našega razvoja v zadnjih štirih letih, zato se za zdaj kaže zaustaviti le pri teh osnovnih ugotovitvah. Delegati zvezne skupščine pa ne naperjajo osti svoje kritike le na pomanjkljivosti v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih, marveč tudi na vse tiste pojave, ki zavirajo dosledno uresničevanje ustave na zvezni ravni. Tako ugotavljajo, da se dohodek

delavcem še vse preveč administrativno odtuja. V razgovorih, kako gospodarimo z novoustvarjeno vrednostjo, leti veliko očitkov in utemeljene kritike na rovaš zbiranja denarja za zvezni proračun. Res je, da je prve projekte proračuna federacije za leto 1978 ZIS predložil zvezni skupščini veliko prej kot sicer, kar so delegati pohvalili, ni pa jim bilo všeč, ker naj bi financiranje dela proračuna, kar 12 milijard dinarjev, krili s krediti Narodne banke Jugoslavije. To po njihovem mnenju ni v skladu s politiko uresničevanja srednjeročnega načrta razvoja Jugoslavije. Prav tako niso bili zadovoljni z višino prispevkov republik in pokrajin. Njihovo sodelovanje v stroških proračuna je sicer za 12,5 milijarde dinarjev manjše kot leta 1977, toda ker so republike prevzele nase plačevanje kompenzacij, regresov in premij v

Vroče teme na pragu volitev

kmetijstvu, kar vse je doslej sodilo med naloge zveznega proračuna, bi se njihova finančna obremenitev povečala za nad 20 odstotkov. V Srbiji npr. za 29 odstotkov, v Hrvaški za 24, v Makedoniji za 27 odstotkov itd.

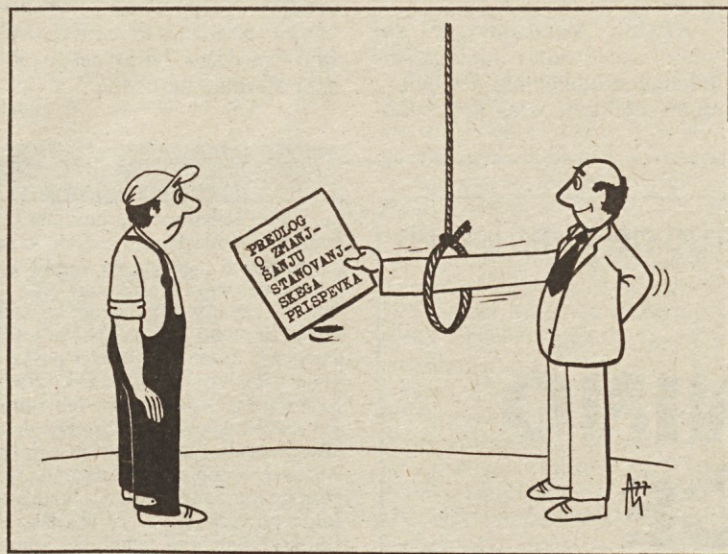
Zato je bilo v razpravi slišati mnenja, da bi se morali čim manj opirati na kredite Narodne banke Jugoslavije, s pomočjo katerih naj bi poravnali razliko med skupnimi izdatki in dohodki federacije. Delegati so tudi sodili, da je treba povečanje obremenitev republik in pokrajin potisniti v meje rasti družbenega proizvoda. V odboru zveznega zbora za proračun federacije so se delegati zavzeli za proučitev izdatkov posameznih zveznih organov, katerih stroški se povečujejo, čeprav številne funkcije federacije prenašamo na druge družbenopolitične skupnosti in na združeno delo. Delegati tudi niso prezrli podatka, da se je število zaposlenih v zveznih organih v zadnjih dveh letih povečalo za blizu 3 tisoč ljudi.

Pred nedavnim je bilo v zveznem sekretariatu za finance rečeno, da republike in pokrajine ne izpolnjujejo pravočasno svojih obveznosti do proračuna, v katerega letos priteka sicer več sredstev od carin in uvoznih dajatev, kot je bilo v načrtu. Zato so delegati odbora zbora republik in pokrajin za finance zahtevali proučitev dohodkov federacije od carin in uvoznih dajatev, ker je bil uvoz mnogo večji, kot smo predvidevali. Povečan uvoz vpliva negativno na plačilno bilanco, vendar deluje zelo ugodno na proračun federacije, ker so med njihovimi viri tudi sredstva od carin in uvoznih dajatev.

KAKO DO STANOVANJSKEGA DINARJA

Letošnjo politično jesen je razgrela še ena vroča tema: predlog o postopnem zmanjšanju stanovanjskega prispevka. Znano je, da je imel koordinacijski odbor zvezne konference SZDL za stanovanjsko politiko na svoji nedavni seji neresne pripombe na nekatere dele prvega osnutka resolucije o uresničevanju srednjeročnega načrta razvoja Jugoslavije v 1978. letu. Člani tega odbora so posebno nasprotovali zamisli, da naj bi v prihodnjem letu začeli zmanjševati stanovanjski prispevek v korist osebnih dohodkov. Po tej zamisli naj bi hkrati s tem začeli zviševati stanovanjske najemnine, ki naj bi v naslednjih nekaj letih postale ekonomske ali pa se vsaj približale zneskom, ki bi omogočili tudi gradnjo novih stanovanj.

Ni naključje, da je zamisel o financiranju stanovanjske gradnje iz čistega dohodka naletela na tako močan odpor. Če bi namreč s 1. januarjem ta predpis začel veljati, bi prenehali veljati vsi republiški in

pokrajinski zakoni ter vsi dogovori in sporazumi o financiranju stanovanjske gradnje. Jasno je, da bi tako nagla sprememba lahko ogrozila večino programov stanovanjske gradnje v delovnih organizacijah, s tem pa tudi v občinah in republikah.

Če bi prešli na financiranje stanovanjske izgradnje iz čistega dohodka, bi se lahko dogodilo, da bi za leto dni in več usahnil pritok denarja za gradnjo stanovanj. Čisti dohodek se namreč ugotavlja šele po zaključnem računu, kar pomeni, da bi bili leto dni prikrajšani za najzanesljivejši vir financiranja stanovanjske gradnje.

Zato bi bilo nujno potrebno vnaprej zagotoviti — če bi se za takšen ukrep že odločili — da bi OZD del dohodka namenile za stanovanjsko gradnjo. Preden bi sprejeli kakršnokoli radikalno odločitev, bi bilo tudi potrebno urediti vse v zvezi z republiški in pokrajinskimi zakoni, dogovori in sporazumi.

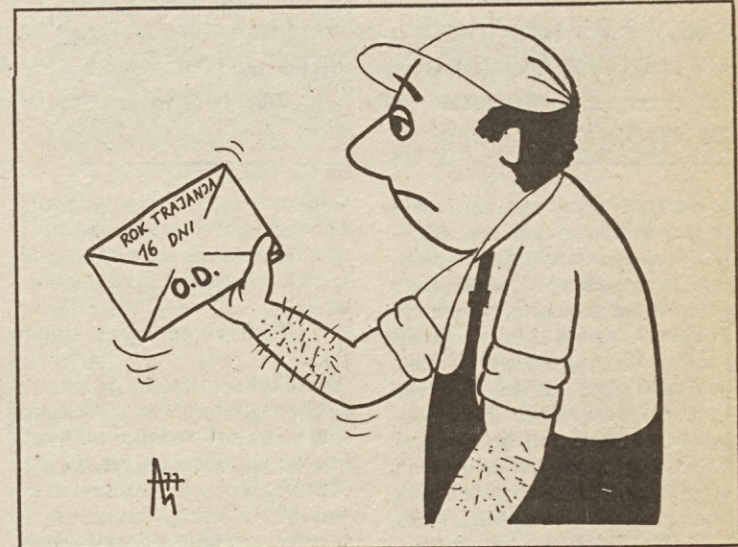
Predlog, naj bi se del sedanjega prispevka za stanovanjsko gradnjo prelil v osebne dohodke, hkrati pa naj bi se povečale najemnine, nedvomno zasluži vso pozornost. Že sedaj pa je možno ugotoviti, da bi se s takšnim povečanjem OD vrnil v stanovanjsko gospodarstvo le manjši del denarja. Ne smemo namreč pozabiti, da le tretjina mestnega prebivalstva plačuje najemnine, drugi pa živijo v svojih stanovanjih. Slednji pa ne bi od povečanih OD ničesar vrnili stanovanjskemu gospodarstvu, s čimer bi spet zelo močno okrnili sedanjo materialno podlago stanovanjskega gospodarstva oziroma ogrozili načrtovano stanovanjsko gradnjo. Vse to priča, da predlogi o zmanjšanju stanovanjskega prispevka ne slonijo na čvrstih temeljih.

PRVI JANUAR ŽE TRKA NA VRATA

In še ena naloga trka na vrata: priprava novih pravilnikov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Vse kaže, da dileme, ali s prvim januarjem uveljaviti nove dohodkovne odnose — s pomočjo zakona o ugotavljanju in delitvi skupnega prihodka in dohodka in z novimi pravilniki o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v OZD — ni in je ne bo. Zakonski rok o samoupravnih ureditvi pridobivanja in delitve dohodka in OD moramo spoštovati! Čeprav je do izteka roka le še dva meseca,

v združenem delu lahko pripravijo nove pravilnike o delitvi sredstev, če se bodo v to vključili vsi delovni ljudje, ZK, sindikat, SZDL, ZSM in vsi samoupravni organi. Samo po sebi pa je razumljivo, da pri pripravi novih pravilnikov ni treba začeti pri samem začetku, temveč da je treba veljavnim samoupravnim dokumentom dati novo kakovost z vgrajevanjem meril o delitvi na podlagi zakona o združenem delu.

Uvedba dohodkovnih odnosov pomeni, da je potrebno upoštevati programiranje poslovanja, planiranja, toda tudi organiziranje TOZD. Polovica TOZD pa še vedno nima izoblikovanih razvojnih načrtov, zato tudi nima jasne predstave o tem, kaj je dohodek in kako ter s kom ga združiti. Veliko težav pri oblikovanju dohodka pa nastaja tudi zaradi napačne konstituiranja TOZD, ki postajajo neke vrste mala podjetja brez pravega posluha za trg in odnose zunaj njih.

In tako so s približevanjem 1. januarja ponovno dobili svojo priložnost ponudniki različnih modelov samoupravnih aktov, ki jih del združenega dela zelo rad kupuje. Delavci prejamejo tako v potrditev akte dvomljive vrednosti, vendar s priporočilom, naj jih sprejmejo, sicer jim grozi minimalni OD. Gradivo prihaja iz skupnih služb oziroma različnih komisij celo na ravni SOZD. Tudi v tako imenovanih dislociranih obratih počasi uresničujejo zakon o združenem delu.

Pri iskanju meril za nagrajevanje po delu in rezultatih dela pogosto omenjajo kot največji kamen spotike, da dela ni mogoče meriti v tako imenovanih administrativnih službah. Vendar je tudi v administraciji možno za vsakega zaposlenega delo načrtovati, od izpolnitve načrtovanih nalog pa naj bo odvisen tudi OD zaposlenih v administraciji.

Delitve dohodka ponekod ne uveljavljajo dosledno niti v primerih, ko je delo izmerljivo že po enostavnih postopkih. Tako so se celo nekateri organi ZK še pred nedavnim zavzemali, da morajo delavci prejemati osebni dohodek ne glede na ustvarjeni dohodek, saj niso krivi, če ga ni. To pa je v nasprotju z odnosi samoupravljanja ne glede na motive: osebni dohodek se tako spremeni v mezo, delavec pa v meznega delavca. Če delavcem odrekamo odgovornost za ustvarjanje dohodka in jo pripišemo drugim, moramo v skladu s tem tudi pravice in dolžnosti razporediti med druge, to je med vodstvo. To zavaja delavce, da se odločajo le za delitev dohodka, vodstvo pa naj bi skrbelo v imenu delavcev za dolgoročneje interese. Zato si začenjajo skupaj prizadevati za podružbljanje svojih neuspehov, pri tem pa ne mislijo na to, da bodo dohodek zanje morali prispevati tisti, ki so ga zares ustvarili. Če vse to počnemo nesamoupravno, le z dogovarjanjem med vodstvi družbenopolitične skupnosti, banke in delovne organizacije, je neuspeh lažje opravičiti, metoda pritiska pa postane sredstvo boja za lastne interese. Potem ni socialistične solidarnosti ne ekonomske logike, vse skupaj je le dajanje miloščine ali pa medsebojno izkoriščanje, ki mu botrujejo ali nosilci vodilnih funkcij v OZD ali predstavniški organi.

Dejstvo je, da povečanje zaslužkov lahko izhaja samo iz povečanega dohodka. Vendar je lahko povečan dohodek rezultat večje učinkovitosti, večje produktivnosti oziroma boljše organizacije dela, lahko pa izhaja tudi iz povečanja cen. Če tržišče oziroma potrošnja priznava povečanje cen, je to vsekakor lažja pot do večjega dohodka. Toda v trenutku, ko postaja povečanje cen splošno sredstvo za povečanje dohodka, postaja brezpredmetno, brez učinka. Celotno, to je pot k ukinitvi objektivnih meril uspešnosti poslovanja, pot, ki vodi k devalvaciji dohodka in s tem k zanikanju osnovnih načel zakona o o združenem delu. Kljub temu dejstvu pa nekatere organizacije združene dela to pot še naprej trdovratno ubirajo, čeprav naše družbe ne pelje naprej.

Takšno početje smo dolžni preprečiti s skupno, zavestno in organizirano družbeno akcijo za dosledno uresničevanje zakona o združenem delu.

Sedanji sistem vrednotenja rezultatov dela in delitve po delu bo torej treba izpopolniti. Politika delitve dohodka in nagrajevanja mora izhajati predvsem iz upoštevanja osebnega in kolektivnega prispevka k celotnemu družbenemu proizvodu sleherne organizacije združenega dela, in to tako v obliki živega dela kot z učinki smotnega izkoriščanja minulega dela, iz uspešnega poslovanja na trgu, iz znanstvenega, inovacijskega in sleherne drugega ustvarjalnega prispevka. Samo s takšnim vrednotenjem resničnih rezultatov dela je možno ustvariti perspektivo za nadaljnjo samoupravljanje in za doseganje večjih materialnih rezultatov. Če ne bomo ravnali tako, bomo še naprej na splošno govorili o uravnilovki ter o prevelikem poudarjanju socialnih meril v delitvi osebnih dohodkov, hkrati pa bomo pričeli počasnemu naraščanju produktivnosti dela, premalo smotnemu izkoriščanju sredstev in proizvodnih zmogljivosti, premalo preišljeni porabi akumulacije ter drugim pomanjkljivostim pri organiziranju proizvodnih procesov.

VINKO BLATNIK

POGOVOR Z JOŽETOM KALINGERJEM, DRUŽBENIM PRAVOBRANILCEM SAMOUPRAVLJANJA V MARIBORU O UVELJAVLJANJU ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU

Z brezimnimi se ne pogovarjamo

Zakaj šele zdaj razprave o zakonu o združenem delu — Čigavega dela »ni mogoče ovrednotiti« — Kdo in zakaj kupuje samoupravno zakonodajo — Enodnevni seminar ne more usposobiti sindikalnega delavca za razrednega borca

Zadnje tedne znova tečejo priprave in razprave o uveljavljanju zakona o združenem delu. Gre za pospešene razprave, ki so čez poletje skorajda obnemele. Ponekod poskušajo uloviti »zadnji vlak« in v kratkem času uresničiti tisto, kar jim ni uspelo v skoraj dveh letih. Tako razprave tečejo mimo delavcev, v ozkih strokovnih ali vodstvenih krogih. O tovrstnih izkušnjah smo se pogovarjali z JOŽETOM KALINGERJEM, družbenim pravobranilcem samoupravljanja v Mariboru.

— Tovariš Kalinger, s svojimi pomočniki ste pred dnevi obiskali več delovnih kolektivov, da bi ugotovili, kako daleč so z uveljavljanjem zakona o združenem delu.

»Obiskali smo deset delovnih kolektivov in pregledali njihovo samoupravno zakonodajo. Naša predvidevanja so se, žal, uresničila. Stanje ni niti najmanj zadovoljivo. Kolikor pa poznam zadeve, so razmere skoraj takšne kot drugje v republiki, zato ne bi bilo pošteno, ko bi s prstom kazali samo na te delovne kolektive.«

— Ali bo po vašem mnenju možno opraviti to delo do konca leta?

»Vsekakor upravičeno vprašanje. Mnogo je namreč izgubljenega. In rad bi vedel, kako bodo to delo opravili do konca leta v tistih delovnih organizacijah, ki nimajo urejenega poslovanja, zlasti kar zadeva zajemanje stroškov, ki torej nimajo urejenega obratovnega knjigovodstva, normativov materiala in časa. Dohodkovne odnose je namreč možno graditi le na strokovni podlagi. Zato je tudi tistim

delovnim organizacijam, ki so že 1955. leta in pozneje organizirale ekonomske enote ter sprejele fazne obračune, zdaj mnogo lažje.«

— Tudi vi omenjate izgubo časa.

»Rekel sem že, da je bilo izgubljenega dosti časa. Vsekakor sodi sem tudi obdobje od 1960. leta do sprejetja ustave. Gre za obdobje, ko se je razraščal in razrasel liberalizem. Takrat smo se namreč marsikje odrekli nagrajevanja po delu. Že 1955. leta pa smo imeli zametke nagrajevanja po delu. Takratna podjetja so bila dolžna sprejeti premijske pravilnike, ki so jih potrjevali občinski ljudski odbori. Posebne komisije teh odborov so pravilnike analizirale in dajale pobude ter predloge.

Tedanjim premijski pravilniki so zelo zanimivi tako glede meril kot širine kroga tistih, katerih vloženo delo so ocenjevali. Prenekateri premijski pravilnik je vrednotil opravila, za katera zdaj trdimo, da jih ni možno ovrednotiti. Nekateri premijski pravilniki so imeli celo 20 različnih meril: naj spomnim na nekatera: izpolnjevanje plana, rentabilnost, količina izmečka, koeficient obračanja obratnih sredstev, zniževanje materialnih stroškov, številna obratnih nezdov. Že takrat je delavec lahko prejel do 30 odstotkov manj osnovne plače ali 30 odstotkov več, kar v nobenem primeru ni bilo malo! Vsi ti elementi pa so pripomogli k ekonomičnemu in dobremu gospodarjenju, da je od tega imel tudi delavec večjo stimulacijo. Torej to, kar želimo doseči z uresničevanjem zakona o združenem delu.

— Na območnem posvetovanju v Mariboru ste izjavili, da nasprotujejo uveljavljanju meril za vloženo delo tisti ljudje, ki bi morali delavcem pojasniti, kaj so doslej delali in zakaj so sploh prejeli plačo.

»To trdim tudi zdaj! Zato pa je toliko motoviljenja s pripravo pravilnikov!«

— Zakaj povzročajo dohodkovni odnosi delovnim organizacijam toliko težav?

»Dohodkovni odnosi zahtevajo visoko stopnjo strokovnosti, saj gre za urejanje mnogostanskih odnosov. Nikakor pa ne morem razumeti tega, da smo od sprejetja ustave, ki točno določa, da gre vsakemu delavcu osebni dohodek po načelu delitve po delu in v skladu z rastjo produktivnosti njegovega in družbenega dela, do danes storili prav tako malo kot za uvedbo dohodkovnih odnosov. Časa je bilo dovolj vsaj za eno fazo urejanja družbenoekonomskih odnosov, kot jih zahteva zakon o združenem delu. Očitno bi zato moralo biti tudi družbenopolitično delo veliko bolj konkretno in bolj usmerjeno v praktične rešitve.«

— Kdo naj bi po vašem mnenju bil kriv za to?

— Zakon o združenem delu našteva več kot 40 pristojnosti, ki jih ima, na primer sindikalna organizacija v delovni organizaciji. Kako naj jih delavec, funkcionar sindikata uveljavi, ko vemo, da smo prav pri usposabljanju funkcionarjev precej grešili?

»Točno. Vprašajmo se, kaj smo doslej storili za našega sindikalnega funkcionarja v delovnem kolektivu. Mar je z eno-

nevnim seminarjem delavska kontrola že usposobljena za delo?

— Ali sindikalni delavec po dvodnevem seminarju? Mislim, da bo treba v bodoče posvetiti veliko več časa izobraževanju sindikalnih delavcev. Mislim na več tednov ali mesecev trajajoče tečaje. Če namreč funkcionarjem v osnovnih organizacijah ne bomo dali potrebnega znanja, potem bomo težko od njih zahtevali, da bodo kos nalogam, ki jim jih nalagata članstvo in zakon o združenem delu.«

— Ker nekaterim kolektivom očitno ne bo uspelo do novega leta urediti samoupravne zakonodaje, ki jo določa zakon o združenem delu, se spet dogaja, da te dokumente na veliko prodajajo.

»Nekateri pač naivno sodijo, da bodo s kupovanjem samoupravnih aktov prikrili svoje neznanje in malomarnost. Toda z nakupom takšnih aktov, ki jih ni mogoče presajati, ne bodo uresničili namena zakona. S prepisovanjem teh aktov se ne da zajeti posebnosti, izvirnih prijemov in potreb posameznih kolektivov. Seveda pa delavec ni kriv za to, če vodstvo njegovega kolektiva na tak način poskuša urediti svojo samoupravo, in tudi funkcionar sindikata ne. Strokovne službe bi morale predlagati, kako razvijati dohodkovne odnose. Delavec ne bo pisal standardov stroškov — zato so strokovne službe. Te so za svoje delo prejemale lepe denarce, zdaj naj se potrudijo, da bodo delavci dobili predloge, ne pa da jih z nakupovanjem presajajo in s tem poskušajo opravičiti svojo nesposobnost ali malomarnost.«

J. Sever

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Kljub bolniškemu dopustu delavec ni imel pravice do nadomestila osebne dohodke

Temeljna organizacija gradbene dejavnosti je razporedila v koledarskem letu delovni čas tako, da so delavci v sezonskem času delali dalj kot osem ur na dan, kar se je upoštevalo pri obračunu delovnega časa v izvensezonskem obdobju. Takšna razporeditev delovnega časa je bila določena skladno z republikanskim zakonom o medsebojnem razmerju delavcev v združenem delu v samoupravnem sporazumu o medsebojnih razmerjih delavcev.

Tako so delavci temeljne organizacije, ki sicer delajo na terenu, odšli v drugi polovici meseca decembra vsak na svoj dom, pri čemer se je za ta čas upoštevalo, da so delo že opravili. Osebnih dohodkov so prejeli v času, ko so zaradi prerazporeditve delovnega časa delali po 10 in več ur na dan. V tem času, ko delavci niso delali, je delavec zbolel in pristojni zdravnik mu je odobril bolniški stalež. Po končanem bolniškem staležu je delavec zahteval nadomestilo za čas bolezn, saj je tako določeno po samoupravnem sporazumu o delitvi osebnih dohodkov. Vsak delavec, ki je v bolniškem staležu, ima v skladu s tem samoupravnim sporazumom pravico do ustreznega nadomestila osebne dohodke. Temeljna organizacija mu nadomestila ni priznala, zato se je delavec obrnil na sodišče združenega dela, da bi zavaroval svoje pravice.

Sodišče združenega dela prve stopnje je zahtevku ugodilo in delavcu priznalo nadomestilo za ves čas bolniškega staleža, pri čemer se je oprlo na že navedeni samoupravni sporazum o delitvi osebnih dohodkov. Sodišče prve stopnje je posebej poudarilo, da temeljna organizacija nima nobenega določila, iz katerega bi izhajalo, da delavec v določenih razmerah ne bi bil upravičen do nadomestila, kar je sicer delavčeva pravica, ki jo kot tako opredeljuje tudi zakon o zdravstvenem varstvu.

Pritožbeno sodišče — sodišče združenega dela SR Slovenije — je ugodilo pritožbi temeljne organizacije, spremenilo odločbo sodišča prve stopnje in zavrnilo delavčev zahtevek. Poudarilo je, da delavec v času, ko je bil na bolniškem dopustu, ne bi delal, tudi če bi bil zdrav, in zato tudi ne bi prejemal osebnih dohodkov. Prav zaradi tega tudi ne more prejeti nadomestila osebne dohodke, saj osebne dohodke zaradi bolezni ni izgubil. Nadomestilo gre delavcu samo tedaj, kadar bi delal, če ne bi bil bolan, oziroma če zbolil med letnim dopustom, kajti tedaj se letni dopust prekine.

KAKŠNO ODŠKODNINO LAHKO DELAVEC ZAHTEVA?

Delavec lahko utрпи škodo zaradi nesreče pri delu ali pa zavoljo nezakonitega ravnanja temeljne organizacije. Če gre za nesrečo pri delu, je škoda tako materialne narave kot tudi nematerialne narave. Materialna škoda pomeni, da je delavec prizadet bodisi pri zaslužku, bodisi da je imel določene izdatke s potovanja, zdravljenjem itd. V primeru nezakonitega ravnanja temeljne organizacije je delavec prav tako upravičen do povrnitve materialne škode, ki se pogosto kaže v tem, da ni prejemal osebnih dohodkov, če je šlo za nezakonito prenehanje delovnega razmerja ali pa za nižje osebne dohodke, če je bil nezakonito razporejen na drugo delo oziroma naloge. V primeru nesreče pri delu pa delavcu lahko nastane tudi nematerialna škoda zaradi fizičnih bolečin, strahu — psihičnih bolečin, posebej pa tudi zaradi splošnega zmanjšanja življenjskih sposobnosti oziroma, kot je pogosto v rabi — zaradi invalidnosti. Od teže poškodbe je odvisno, kakšne zahtevke bo delavec postavil oziroma kako visoka odškodnina mu bo priznana. Pred sodiščem združenega dela se priznava odškodnina v približno enaki višini kot pred rednimi sodišči, pri čemer seveda sodišče upošteva, da se odškodnine valorizirajo iz leta v leto.

Če je delavcu nezakonito prenehalo delovno razmerje, mu gredo vse pravice iz dela in po delu, torej tudi osebni dohodek. Povrnitev izostalega osebnega dohodka v bistvu ni odškodnina, pač pa nadomestilo. Res je sicer, da sodišče združenega dela upošteva, ali je delavec »v prostem času« imel izredne dohodke, saj se ti dohodki odštejejo od višine nadomestila, do katerega je delavec upravičen. Pri tem velja poudariti, da mora temeljna organizacija plačati vse prispevke od celotne višine nadomestila, sicer bi bil v nasprotju primeru delavec prizadet in prikrajšan pri pravicah iz zdravstvenega ter pokojninskega in invalidskega zava-

rovanja. Delavec mora v takem primeru torej zahtevati, da temeljna organizacija plača vse prispevke od takega zneska, ki bi ga sicer prejel kot osebni dohodek, če bi redno delal. Podobno velja tudi v primeru, če delavec uveljavlja razliko osebnega dohodka zaradi nezakonite razporeditve na drugo delo.

ODBITKI OD ODŠKODNINE

Marsikatera temeljna organizacija je s samoupravnim splošnim aktom določila, da se delavcu ob nesrečah pri delu izplačajo določeni zneski, s čimer se kaže solidarna zavest delavcev. V takem primeru mora delavec, ki uveljavlja odškodnino, te prejemke upoštevati, kot da je temeljna organizacija že plačala del škode. Enako velja tudi v primeru, ko delavec prejme določene zneske po kolektivni zavarovalni pogodbi. Sodišče namreč upošteva načelo, da se škoda poplača le enkrat in da nihče ne more neupravičeno obogatiti, čeprav gre za nesrečo pri delu ali v zvezi z delom. Enako načelo velja tudi za primer, če je bil delavec določen čas brez dela zato, ker mu je delovno razmerje nezakonito prenehalo, imel pa je možnost, da je opravljal drugo delo in na tak način prišel do dohodka.

V PRIMERU NAJTEŽJIH NESREČ DOLOČAJO ODŠKODNINO REDNA SODIŠČA

Pri delu, žal, vse prepogostejše prihaja tudi do najtežjih nesreč, ki zahtevajo človeška življenja. V takšnih primerih je razumljivo, da sorodniki pokojnega delavca uveljavljajo odškodnino proti temeljni organizaciji, ki je za škodo odgovorna. To velja zlasti za zakonca pokojnega delavca, za otroke ali za starše. V takšnih primerih pa sodišča združenega dela niso pristojna, kajti odškodnina temelji na drugačnem odnosu kot tedaj, če jo uveljavlja prizadeti delavec. O teh odškodninah odločajo redna sodišča tako, kot so doslej

IVAN ŽUŽEK

KAKO UVELJAVITI ODŠKODNINO ZA ŠKODO, KI JO DELAVEC UTRPI PRI DELU ALI V ZVEZI Z DELOM

PO ODŠKODNINO NA SODIŠČE ZDRUŽENEGA DELA

Na nedavnem simpoziju o problematiki nepremoženjske škode v Portorožu so mnogi udeleženci sodili, da delavci še vedno ne vedo, ali naj se obrnejo z zahtevo za povrnitev škode na redno sodišče ali na sodišče združenega dela, ali naj uveljavljajo odškodnino samo proti svoji temeljni organizaciji ali pa tudi proti zavarovalnici, s katero ima temeljna organizacija zavarovalno pogodbo o jamstvenem zavarovanju. Delavci se bojijo prevelikih stroškov, zamudnega in dolgotrajnega postopka, mimo tega pa je tudi izid spora pogosto negotov. Posebej pa se delavci težko odločijo, da bi zahtevali sodno varstvo, ker bi morali nastopiti proti lastni temeljni organizaciji oziroma delavcem temeljne organizacije. Pokazalo se je, da niti pravniki nimajo jasnih stališč o tem, kakšne možnosti ima delavec pri uveljavljanju odškodnine, zato ni čudno, da delavec, ki je utrpel škodo, ne ve, kam naj se obrne.

Leta 1975 so začela delovati sodišča združenega dela. Tedaj se je pojavila dilema o tem, ali rešujejo spore v zvezi z nesrečami pri delu redna sodišča ali sodišča združenega dela. Ta negotovost je povzročila, da so posamezne sporne zadeve reševala redna sodišča, druge pa sodišča združenega dela. To negotovost je dokončno odpavil Zakon o združenem delu, ki je v členu 208 določil, da ima delavec, ki utрпи škodo pri delu ali v zvezi z delom, pravico zahtevati od temeljne organizacije odškodnino po splošnih načelih o odškodninski odgovornosti. Če temeljna organizacija ne poravnava škode v predpisanim roku, ima delavec pravico zahtevati odškodnino pri sodišču združenega dela. Iz te določbe seveda sledi, da bo delavec najprej uveljavljal povrnitev škode v sami temeljni organizaciji. Pri tem bo upošteval določbe samoupravnega splošnega akta, ki ureja odgovornost za povzročeno škodo, ter postopek, kako se le-ta

ugotavlja. Zakon o združenem delu namreč določa, da obstoj škode in okoliščine, v katerih je nastala, koliko znaša in kdo jo je povzročil, najprej ugotavljajo delavci v temeljni organizaciji.

Vprašanje je, ali se delavec lahko neposredno obrne s predlogom na sodišče združenega dela, čeprav ni poprej uveljavljal odškodnine v temeljni organizaciji. Po praksi sodišča združenega dela SR Slovenije je to sicer možno in sodišče ni upravičeno take zahteve odkloniti, pač pa mora o zahtevku odločiti. Res pa je, da delavec v takem primeru tvega veliko daljši postopek, saj ni dvoma, da se že v temeljni organizaciji dejansko stanje vsaj deloma razčisti.

VLOGA ZAVAROVALNICE V POSTOPKU

Kot rečeno, mnoge temeljne organizacije so sklenile zavarovalne pogodbe z zavarovalnimi skupnostmi o

Pet strateških točk

Komunisti-delavci na področju knjige bodo prvi uresničili zahtevo, ki smo jo sicer slišali na vseh nedavnih zborskih komunistov delavcev v posameznih kulturnih dejavnostih, namreč, da naj ti zbori postanejo stalna oblika dela. Zakaj?

Je že res, da smo komunisti v dosedanem boju za podružbljanje je knjižne politike dosegli prve uspehe. Drži pa tudi, da smo v praktični akciji delali napake. Prva slabost je — kakor je rečeno v gradivu, ki ga je pripravila iniciativna skupina za ustanovitev stalnega zbora komunistov delavcev na področju knjige — da smo marsikdaj opuščali prosvetljevanje tam, kjer bi bil to edini način za nastajanje samoupravljaljske zavesti in prakse. Drugič, predolgo smo dovoljevali, da so knjižno politiko usmerjali trg in posredniki. Tretjič, kulturno politiko na področju knjige smo premalo pogumno in določeno opirali na tiste drobne kali novega odnosa delavskega razreda in vseh delovnih ljudi do

knjige, ki se je zrcalil v razdrobljenih družbenih akcijah. In slednjič, v ZK in tudi v drugih

Komunist za DE

družbenopolitičnih organizacijah smo si premalo organizirano prizadevali za izoblikovanje ustreznega individualnega družbenopolitičnega usposabljanja.

Ker je tako, je za hitrejšo preoblikovanje vsega našega življenja v skladu z ustavo in zakonom o združenem delu bistvenega pomena sprostitev revolucionarnih potencialov prav tistih slojev delavskega razreda, ki jim ta preobrazba največ obeta. Vzpostaviti bo treba tudi čimbolj neposreden dialog med ustvarjalci in uporabniki knjig. Razumljivo je tudi, da nove podružbljive knjižne politike ne bo mogoče uveljaviti čez noč, pač pa tako, da bomo posploševali pozitivne izkušnje in gradili prihodnost na pobudah ter možnostih sedanjosti.

Ni dvoma, da je čas, ko mo-

ramo svoj politični temelj na področju knjige strniti v več družbenih akcij, ki bodo omogočile, da bo delovni človek postal resničen subjekt podružbljene knjižne politike. Pri tem gre za temeljno praktično usmeritev, ki terja od komunistov vsakdanje »drobno« aktivistično delo in ustvarjalna prizadevanja, da bi uresničili strateške točke podružbljanja knjižne politike. Te so: ustanovitev posebne samoupravne interesne skupnosti za knjigo, samoupravna preobrazba založništva, spreminjanje sistema informiranja in razširjanja knjig ter zvečanje bralne kulture

v partijskih vrstah in med vsemi delovnimi ljudmi.

Ob tem je razumljivo, da bo politično usmeritev na področju knjižne politike možno z uspehom uresničiti le, če bomo komunisti dovolj trdno in stabilno delovno organizirani. To pa pomeni, da je potrebno ustanoviti stalen zbor komunistov delavcev na področju knjige, ki ne bo dal le možnosti za opredelitev akcijskega programa, temveč tudi možnost za usklajevanje akcij knjižne politike, enotno vodene in razredno usmerjene.

MARJAN KUNEJ

NOVI KOMANDANT TERITORIALNE OBRAMBE SLOVENIJE

Vrhovni komandant oboroženih sil Maršal Jugoslavije Josip Broz-TITO je na predlog Predsedstva SR Slovenije in na podlagi zveznega in republiškega zakona o ljudski obrambi, 17. oktobra 1977. leta imenoval generalmajorja Branka JERKIČA, dosedanjega načelnika republiškega štaba za teritorialno obrambo, za komandanta teritorialne obrambe Slovenije.

Dosedanji komandant teritorialne obrambe SR Slovenije generalpolkovnik Rudolf HRIBERNIK-Svarun je razrešen dolžnosti zaradi upokojitve na lastno željo.

URESNIČEVANJE DELEGATSKEGA SISTEMA V ZDRUŽENEM DELU ŠALEŠKE DOLINE

Pozabljeno usposabljanje

Tudi v velenjski občini posamezne delegacije ne spremljajo problematike, ki bi jo morale, stališča pa potem oblikujejo strokovne službe oziroma posamezniki v njih

Ko so te dni začeli v občini Velenje znova poglobljeno ocenjevati uresničevanje delegatskega sistema, so med pomankljivostmi, ki jih ugotavljajo pri uresničevanju delegatskega sistema v združenem delu, med drugim znova ugotavljali, da povsod še zmeraj niso dojeli bistva delegatskega sistema in delegatskih odnosov. Na to med drugim opozarja tudi dejstvo, da se delegati, ki so jih bili izvolili v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela v organe upravljanja ter v zbore občinske skupščine in skupščine samouprav-

nih interesnih skupnosti, še zmeraj vedejo kot odborniki, čeprav odločajo na sejah samoupravnih organov oziroma skupščin kot delegati. Slabost je tudi v tem, da se večina stališč oblikuje še vedno mimo delegatske baze, na sejah komajda sklepnih delegacij. Tudi obojestranski sistem informiranja za zdaj še ni uveljavljen.

Zadnje ugotovitve kažejo, da se je v Šaleški dolini uveljavila praksa »stalnih delegatov«, kar je nedvomno tudi posledica nepravilne deli-

tve oziroma organiziranosti dela v delegacijah. Srečevati se je mogoče tudi z navado, da delegacije oziroma delegati ne spremljajo gradiva oziroma problematike, ki bi jo sicer morali, stališča zanje pa potem pripravljajo strokovne službe oziroma posamezniki. Tako se uveljavljajo tehnokratske oblike pomoči delegacijam.

Najbolje pa se ni obneslo tudi delo konferenc delegacij, posebno tam, kjer konference povezujejo delegacije organizacij združenega dela različnih dejavnosti. Dogaja se, da se

delegacije v organizacijah združenega dela ne sestajajo, njihovo funkcijo pa prevzemajo konference delegacij, katerih stališča ne odsevajo mnenj in stališč baze.

In ker delegati oziroma delegacije marsikje niso bili deležni potrebne pozornosti in pomoči, tudi dela niso zastavili najboljše. To kaže tudi podatek, da večina delegacij še ni izoblikovala in sprejela poslovnikov za svoje delo.

V občini Velenje so redke skupne seje delegacij in delavskih svetov, na katerih bi oblikovali skupna stališča o posameznih vprašanjih. Tudi še ni uveljavljena praksa, da bi družbenopolitične organizacije sodelovale pri oblikovanju stališč delegacij. V samoupravnih splošnih aktih organizacij združenega dela pa tudi še ni določb o delu delegacij, oblikovanju stališč ter medsebojnih delegatskih razmerjih.

Nasploh bi morale nameniti družbenopolitične organizacije v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela več pozornosti spodbujanju in usmerjanju procesov samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja ter delu delegacij. Ob tem ne gre prezreti nalog v zvezi z zagotavljanjem družbenopolitičnih pogojev za delo delegacij, zlasti še v tistih, ki zadevajo vsestransko in objektivno obveščanje delovnih ljudi.

Vse doslej je bila premalo poudarjena funkcija družbenopolitičnega izobraževanja delegatov. V občini Velenje delegatov niso niti dovolj niti pravočasno usposobili za delo. V nekaterih organizacijah združenega dela pa so na to nalogo preprosto pozabili.

Večkrat slišimo trditve, da delegati samoupravnih organov delajo dobro, delegati za zbore občinske skupščine in za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti pa slabo. Temu ni povsem tako; gradivo za seje delavskih svetov in drugih samoupravnih organov je delegatov mnogo bliže kot gradivo za seje zborov občinske skupščine oziroma za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. Pa tudi gradiva za seje samoupravnih organov so skrbneje in bolj sistematično zbrana. Funkcija delegata za zbore občinske skupščine oziroma za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti pa terja večjo angažiranost, česar seveda ne smemo prezreti pri ocenjevanju dela oziroma uresničevanja delegatskega sistema v Šaleški dolini. P.O.

REKLI SO

STANE DOLANC, sekretar IK predsedstva CK ZKJ, v govoru ob izidu zbranih del V.I. Lenina:

Lenin je jasno sprevidel in ugotovil, da bo kot zgodovinsko nujna naloga v procesu stalne preobrazbe političnih oblik oblasti delavskega razreda imelo poglavito vlogo čedalje širše vključevanje delovnih množic in celotnega prebivalstva v upravljanje vseh gospodarskih, družbenih in državnih zadev, pri čemer se bodo po Leninovih besedah množice prebivalstva privzdignile do samostojne udeležbe ne le pri glasovanju in volitvah, temveč tudi pri vsakodnevnem upravljanju. V socialističnem sistemu bodo upravljali vsi po vrsti in kmalu se bodo

privadili temu, da nihče ne upravlja.

V tem pogledu je zelo pomembno tole Leninovo stališče: »Proletariatu je treba pokazati, kako naj s konkretnimi ukrepi potiska revolucijo naprej. Potiskati revolucijo naprej pomeni uresničevati samoupravljanje...«

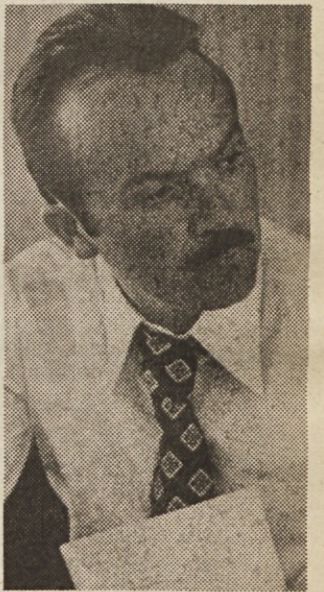
V šestih desetletjih, ki nas ločijo od Lenina in njegovega dela, se je podoba sveta močno spremenila. Socializem je postal svetovni proces, socialistična misel pa prevladujoča družbena zavest na vsej zemeljski obli. Zgodovinski razvoj je sprožil mnogo novih vprašanj, tako terja tudi nove poti in metode osvobodilnega in revolucionarnega gibanja k napredku. Zato bi bilo dogmatiziranje Leninovega dela in religiozen odnos do Lenina v neposrednem nasprotju z njegovo osebnostjo velikana in z njegovim velikim revolucionarnim delom.

Ostati dosleden Leninu danes pomeni spoznavati vse prostore in poti sodobnih revolucionarnih spopadov in bojev, odkrivati oblike in načine za mobilizacijo vseh sil in vseh pogojev zmage delavskega razreda in ljudskih množic, vseh družbenih sil, ki se zlivajo v splošni tok naprednega gibanja sveta k družbenemu napredku, miru in socializmu.

ZVONE DRAGAN, podpredsednik republiškega IS, v govoru ob 30-letnici tovarne pohištva Brežice:

V družbenem planu SR Slovenije za obdobje 1976 do 1980 smo se opredelili tako glede obsega kot tudi glede strukture naložbe, ki so nujne za skladnejši, učinkovitejši družbenoekonomski razvoj SR Slovenije. Skupna vlaganja v osnovna sredstva in v zaloge gospodarstva bodo na podlagi analiz globalnih okvirov in možnosti razvoja blizu 139 milijard dinarjev, pri čemer je takšna stopnja za vlaganja v osnovna sredstva zgornja meja možnega oblikovanja investicijskih sredstev in predstavlja tudi v mednarodnem merilu eno najvišjih razmerij.

Uresničitev takšne naložbene politike omogoča pospešeno reševanje razvojnih nalog, povezanih zlasti z minulim zaostajanjem v gospodarski infrastrukturi, v bazični industriji in na drugih področjih proizvodnje surovin in reprodukcijskega materiala, zlasti s povečanjem proizvodnje hrane in razvoja kmetijstva. Za gospodarsko infrastrukturo naj bi uporabili blizu 34,3 odstotka vseh go-

spodarskih investicij v osnovna sredstva v primerjavi z 18,1 odstotka iz prejšnjega obdobja. Zato bo prestrukturiranje slovenske predelovalne industrije temeljilo predvsem na dejavnostih s pretežno domačimi surovinami, racionalnimi tehnološkimi rešitvami, sposobnimi kadri in uspešno tržno realizacijo, kar bi omogočilo tudi večje vključevanje v mednarodno menjavo.

REKA

USTVARJALNOST NA RAZSTAVI

Odposlanec predsednika SFRJ Mika Špiljak je pred dnevi odprl na Reki peto razstavo izumov in tehničnih izboljšav »Delavska ustvarjalnost Jugoslavije 1977«.

Na 2.500 kvadratnih metrov zaprtega in tisoč kvadratnih metrov odprtega prostora je razstavljenih približno 2.000 izdelkov iz vseh republik in pokrajin, od katerih jih je bila večina ustvarjena v združenem delu. Po vsebini letošnja razstava zajema ustvarjalnost mladih, izume in tehnične izboljšave in proizvode, organizacijske dosežke, izmenjavo proizvodnega in ustvarjalnega dela ter nekatere druge manifestacije.

Mika Špiljak je v svojem nagovoru med drugim poudaril, da zanimanje mladih delavcev za razvoj znanosti in tehnike kaže, kako se nenehno dviguje raven tehnične kulture in usposobljenosti novih rodov, da obvladajo tehnično-tehnološke probleme v procesu dela. Zdaj dela več kot 15.000 znanstvenih delavcev in raziskovalcev, od pet milijonov zaposlenih pa sta dve tretjini kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev, ki so sposobni dati poseben prispevek na

vseh področjih družbenega dela in ustvarjanja. Špiljak je dalje poudaril, da je bilo od leta 1945 do 1977 domačim avtorjem izdanih samo 3.365 patentov.

Lani se je število prijav za izdajo patentov povečalo za 36 odstotkov v primerjavi z letom poprej, letos v devetih mesecih pa za 80 odstotkov v primerjavi z enakim lanskim obdobjem.

Povečuje se tudi število prijavljenih domačih patentov, tako da je zdaj doseglo 32% od skupnega števila izumov. Po tem kazalcu je naša država na 15. mestu med 110 industrijskimi državami.

Ekonomski učinek družbene akcije spodbujanja ustvarjalnosti v dveh letih tehnoloških inovacij je ocenjen na približno deset milijard dinarjev, kar je velikanski prispevek novatorjev in racionalizatorjev

B. R.

od sobote do sobote

Vezi s svetom

Večina dogodkov minulih dni je bila po svoje povezana z mednarodnimi političnimi odnosi. V Sarajevu se je končala prva konferenca radiodifuznih organizacij nevrščenih držav, ki se je je udeležilo 74 delegacij. S sprejetjem sklepne dokumenta je potrdila enotnost vseh udeležencev, da nadaljujejo s skupnim sodelovanjem in nastopi, ko gre za materialno tehnično osnovo radiodifuzije kot tudi za odpravljanje monopolo v pretoku informacij ter za mednarodno enakopravnost na področju informiranja in graditve samostojnih informativnih sistemov. Med pomembne sklepe vsekakor sodi obveznost udeležencev, da utrdijo sodelovanje radio-difuznih organizacij nevrščenih držav ter tako prispevajo k uresničevanju osnovnih načel nevrščenih, ki so bila aktualizirana na konferenci v Colombu.

Veliko zanimanja domače in mednarodne javnosti je vzbudila tiskovna konferenca v Sarajevu, na kateri je na vprašanja domačih in tujih novinarjev odgovarjal predsednik in član predsedstva CK ZK Bosne in Hercegovine Branko Mikulić. V svojih odgovorih je obravnaval aktualna vprašanja našega političnega trenutka, priprave na kongrese ZK, uveljavljanje samoupravljaljske demokracije ter tudi poskuse vmešavanja in rušenja temeljev našega političnega sistema. Še posebej je poudaril bratstvo in enotnost ter uspešno reševanje nacionalnega vprašanja v samoupravnem političnem sistemu, saj so naši delovni ljudje odločeni krepiti tak svoj položaj, ki jim zagotavlja popolno enakopravnost in razvoj v skupnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Precej sorodne poudarke, čeprav na temo mednarodnih ekonomskih in političnih odnosov, je te dni prispevalo tudi posvetovanje »Združeno delo in razvoj mednarodnih odnosov«, ki ga je pripravil marksistični center pri CK ZKJ v Beogradu. Poleg referatov in razprave je

zbudil precej zanimanja nastop dr. Dušana Dragosavca, ki je opozoril na ekonomsko enakopravnost kot pogoj za nacionalno enakopravnost v mednarodnem gospodarskem in političnem življenju. Ekonomsko izkoriščanje, podrejanje in zapostavljanje onemogočajo enakopravno politično sodelovanje, hkrati pa povzročajo tudi diskriminacijo narodov, ki so realnost tega sveta. Takšna temeljna politična izhodišča nalagajo tudi našemu združenemu delu, da v svojih mednarodnih gospodarskih odnosih gradi na načelih naše politike nevrščenosti in pojmovanja nacionalne enakopravnosti ter je tako vključeno v boj proti nacionalizmu znotraj naše družbe pa tudi v mednarodnem ekonomskem in političnem življenju.

Poleg številnih prireditev v počastitev spomina ljudi, ki so dali svoj delež revoluciji in razvoju naše družbe, smo v teh dneh z žalostjo polagali vence tudi na sveže izkopane grobove. V Sloveniji smo se poslovili od Mitje Gorjupa, nadarjenega in uglednega časnikarja in političnega delavca, ki je mlad omahnil sredi svojega najbolj plodovitega delovnega vzpona. Na Hrvaškem je zasekala smrt bolečo rano v književniške vrste in iztrgala enega najuglednejših ustvarjalcev Gustava Krkleca. Za revolucionarno generacijo je pomenila udarec novica o smrti Ratka Vujovića, legendarnega španskega borca in narodnega heroja naše revolucije, generalpolkovnika naše armade v pokoj.

Med pomembnimi drugimi dogodki naj opozorimo na slovesen shod mladine in aktivistov SKOJ v Lotovžu pod Kumom, kjer so proslavili 40-letnico ustanovitve KP Slovenije, prihod tovariša Tita na vodstvo partije ter še posebej 40-letnico prve pokrajinske konference SKOJ za Slovenijo. V Mariboru se je s podelitvijo častnih diplom in nagrad končalo letošnje Boršnikovo srečanje.

-gok

»Vsi narodi bodo prišli do socializma. To je nujno. Ne bodo pa vsi prispeli enako. Vsak narod bo vnesel nekaj svojega v to ali ono obliko demokracije, v to ali ono različico diktature proletariata, v tak ali drugačen tempo socialističnih sprememb družbenega življenja.«

Lenin

Pred šestdesetimi leti se je izkoriščani in brezpravni ruski proletarijat pod vodstvom Lenina in boljševiške partije uprl razrednemu zatiranju, vojni in bedi, prevzel oblast in začel graditi socializem.

Sedmega novembra (25. oktobra po starem koledarju) jem Petrogradski svet delavskih in vojaških odposlancev izdal naslednji razglas:

»Začasna vlada je strmoglavljena. Državna oblast je prešla v roke organa Petrogradskega sveta delavskih in vojaških odposlancev, vojaškorevolucionarnega komiteja... Stvar, za katero se je borilo ljudstvo: takojšnja predložitev demokratičnega miru, odprava veleposestniške zemljiške lastnine, delavska kontrola nad proizvodnjo, ustanovitev sovjetske vlade, ta stvar je zagotovljena.«

Tako se je končal dolgoletni boj delavskega razreda vseh narodov carske Rusije za oblast, hkrati pa se je začelo novo obdobje boja za ohranitev in utrditev te oblasti, za zgraditev socializma, ki je omogočil narodu Sovjetske zveze velikanski gospodarski in socialni napredek.

Oktobrska revolucija, torej tistih odločilnih »deset dni, ki so pretresli svet«, je najpomembnejši dogodek našega stoletja — za narode prostrane Rusije in za vse človeštvo. Na šestini zemeljske oble so delavci in kmetje začeli uresničevati stare proletarske težnje po odpravi izkoriščanja in brezpravja. Začelo se je novo obdobje v zgodovini človeštva — obdobje socializma. Velika večina nerazvitega sveta pa je z oktobrsko revolucijo dobila spodbudo in moč za boj, da stre jarem kolonializma in se po novih poteh postopoma izkoplje iz gospodarske revščine ter premaga kulturno zaostalost.

ODMEVI OKTOBRA NA SLOVENSKEM

Revolucionarno dogajanje v Rusiji, ki je doseglo svoj zgodovinski razplet ob koncu 1917. leta, je močno odjeknilo tudi v naši deželi.

Boris Zihelr je ob petdesetletnici Oktobra zapisal, da je revolucija ruskega proletariata »pospešila vrenja v širokih plasteh slovenskega delovnega ljudstva, ki so jih najbolj neposredno prizadevale vsemožne oblike razrednega in nacionalnega zatiranja, do skrajnosti stopnjene v razmerah prve svetovne vojne«.

Val stavek in demonstracij proti lakoti in vojni ter za samoodločbo narodov je zajel tudi slovenske kraje. Še zlasti močno pa je to revolucionarno vrenje vplivalo na oživiljanje in krepitev delavskega gibanja, ki je skoraj povsem zamrlo kmalu po izbruhu vojne, v času tako imenovane izjemne zakonodaje. Zahtevo po pravičnem miru, ki jo je izoblikovala revolucionarna Rusija, je slovensko delavstvo vse bolj povezovalo z bojem za nujno ureditev svojih temeljnih socialnih in nacionalnih problemov. Vojaki slovenskih polkov v avstroogrski armadi so se puntali, delavci pa so (zlasti v Mariboru, Ljubljani, Trstu, Ptuj, Idriji, na Jesenicah in tudi drugje) s stankami in demonstracijami »izražali svojo neomajno voljo proti nadaljevanju vojne«.

Socialno-demokratski sindikalni list »Delavec« je tedaj zapisal: »Nehote moramo priznati, da delavstvo zahteva v prvi vrsti splošen mir, ker ve, da ni druge poti iz teh razmer.« Potem ko bo sklenjen »pošten, pravičen, demokratičen mir brez zmagovalcev in premagancev«, si bodo delavci znali izbojevati tudi vse druge svoje pravice.

Tržaški delavci so si po ruskem zgledu izvolili delavski svet in njegov predsednik je na delavskem shodu dejal:

»Veliki dogodki v Rusiji so prišli kot dobrodejen klic za delavstvo vseh narodov, prišla je luč z vzhoda v najtemnejšem trenutku, kar jih pomni zgodovina proletariata.«

Vsa ta gibanja so nedvomno prispevala svoj delež k razpadu Avstro-Ogrske v oktobru 1918. leta in k ustanovitvi stare Jugoslavije, kasneje pa so, zlasti po vrnitvi nekdanjih vojni ujetnikov iz revolucionarne Rusije, privedla celo do kratkotrajnih »sovjetskih republik« v Prekmurju, Beli krajini in v Loški dolini.

Albin Prepeluh, slovenski politik in publicist je tedanje »prevratne« dneve takole opisal:

»Ljudstvo je hotelo vreči s sebe vse, kar ga je tiščalo ali o čemer je mislilo, da ga tišči... Z nekaj tisoč discipliniranih oboroženih mož bi lahko zavladal vsej deželi kdorkoli in ji vsilili svojo politično voljo, če bi ne bila v nasprotju s splošno ljudsko težnjo, ki je kratko in malo zavračala stare razmere. Tako imenovana centralna vlada v Zagrebu, Narodno vijeće, je to dobro vedela; bala se je nemirov,

VELIKO IZROČILO OKTOBRA

ropanja, imovinske in osebne negotovosti ter socialnih požarov, skratka bala se je lastnih narodov. Edini izhod zanjo je bila takojšnja in brezpogojna združitve s kraljevino Srbijo. Pa ne zaradi kakega idealističnega političnega patriotizma, marveč zato, ker je domnevala, da razpolaga kraljevina Srbija z urejeno, čeprav ne preveč številno vojsko. V Zagrebu in Ljubljani so se meščanski politiki, ki niso poznali dejanskih razmer v lastni deželi, bali socialnih preokupacij in državljan ske vojne in so v strahu za svoja premožnja hrepeli po varnem zavetju, ki si ga sami niso znali zgraditi.« Predvsem pa drži njegova sklepna ugotovitev: »Manjkalo je, kar je za sodobno socialno revolucijo najbolj potrebno: resnično revolucionarne stranke, ki revolucionarno razpoloženje ljudstva organizirano zagradi in vodi.«

KOMUNISTIČNA PARTIJA JUGOSLAVIJE IN NAŠA REVOLUCIJA

Takšno »resnično revolucionarno stranko« je delavstvo dobilo šele z ustanovitvijo Komunistične partije Jugoslavije, ki si je že na svojem prvem kongresu zadala nalogo, da idejo Oktobra uresniči v naših razmerah. Stara Jugoslavija, tipična dežela kapitalistično-veleposestniškega izkoriščanja in nacionalnega zatiranja je podedovala vsa stara družbena protislovja iz poprejšnjega obdobja in jih še poglabila.

»V boju za demokratično preobrazbo Jugoslavije«, je pisal v svoji že omenjeni študiji Boris Zihelr, »za njeno spremembo v državno skupnost enakopravnih narodov in narodnosti, za njen izhod iz igre imperialističnih sil, je od vsega začetka odločilna vloga pripadla revolucionarnemu delavskemu gibanju, Komunistični partiji Jugoslavije. Ta se je kalila v dveh desetletjih težkih bojev in preizkušenj, premagovala svoje otroške bolezni, zlasti kar zadeva kmečko in nacionalno vprašanje, in dozorovala kot dejanska avantgardna sila socialističnega in vsega demokratičnega osvobodilnega gibanja v Jugoslaviji. Dajala je svoj pečat mnogim množičnim akcijam v prvih letih stare Jugoslavije, boju za socialno-ekonomske interese delavskega razreda, proti udeležbi Jugoslavije v intervencijskem pohodu zoper sovjetsko Rusijo, proti antidemokratskim zarotam buržoazije; leta 1929 je prva na udaru reakcionarne vojaško-monarhistične diktature žrtvovala mnogo najboljših kadrov v boju proti diktaturi in za demokratični prepoved Jugoslavije. Če je Prepeluh v svojih spominih moral za leti 1917 in 1918 ugotoviti usodno pomaganje glavnega subjektivnega dejavnika revolucije, resnično revolucionarne stranke, je taka stranka v naslednjih dvajsetih letih doraščala in dorastala... Socialistična revolucija je na Slovenskem in v vsej Jugoslaviji dozorevala in se uresničevala v povsem novi zgodovinski situaciji. To sta bili: prvič zmaga oktobrske revolucije ter obstoj in razvoj Sovjetske zveze kot prve socialistične države; in drugič, nastop fašizma kot najreakcionarnejšega in najbolj brezobzirnega sredstva za obrambo buržoaznega družbenega sistema. Obe značilnosti novega razdobja sta močno vplivali na razvoj notranjepolitičnih razmer v predprilski Jugoslaviji, na razporeditev in polarizacijo družbenih razredov, slojev in posameznikov v času pred in med narodnoosvobodilno vojno.«

Torej v času našega, slovenskega in jugoslovanskega Oktobra.

Značilnost naše socialistične revolucije je predvsem v tem, da se je spočela v razmerah osvobodilne vojne proti fašističnim okupatorjem in se je razvijala v neločljivi povezanosti z nalogami in cilji te vojne, ki jo je bojevalo ljudstvo pod vodstvom Komunistične partije, medtem ko je buržoazija sodelovala z okupatorjem. Odločilna bitka med izkoriščevalskimi razredi in naprednimi silami je bila torej izbojevana na fronti osvobodilnega boja, v katerem se je skovala razredna zveza delavcev z delovnimi kmeti in naprednimi izobraženci, ki se je ob osvoboditvi uveljavila kot oblast delovnih ljudi.

Iz tega boja, ki ga je vseskozi bodrila in usmerjala težnja, da bi tudi pri nas, na naših tleh, v naših razmerah uresničili ideje Oktobra, je zrasla socialistična, samoupravna in neuvrščena Jugoslavija. In kakor se oktobrska revolucija — v znamenju Leninove ustvarjalne misli ni ustavljala pred ničemer, kar je bilo novega v konkretnih zgodovin-

skih razmerah, tako so tudi glavne gibalne sile naše revolucije, prežete z istim duhom ustvarjalnega marksizma, izpričale kar največjo prožnost in smelo zgodovinsko pobudo, ki je ne morejo in ne smejo ovirati nobeni predsodki, preživele oblike in dogme.

IZKUŠNJA IN ZGLED OKTOBRA

»V čem je torej najpomembnejše izročilo Oktobra?« je pred dnevi zapisal Franc Šetinc v uvodniku teoretične priloge Komunistične. »Predvsem v najzgovornejšem dokazu, da je marksizem živa misel, ki jo je mogoče uresničevati v praksi. Oktober ni zrastle iz dogme in se tudi sam ne bi smel spremeniti vanjo. Zrasel je iz Leninovega čudovitega smisla za dialektiko, iz njegove močnosti, da uporabi marksistično teorijo in metodo na življenjski način, upoštevajoč posebnosti zgodovinskih okoliščin in potreb tedanje carske Rusije... Z oktobrsko revolucijo je nastala prva in za dolgo edina socialistična država, zato je tudi tako močno odmevala po vsem svetu. Dolgo je bila — če izzamemo kratkotrajno življenje Pariške komune — edina izkušnja, edini zgled, kako sta za graditev socializma neogibno potrebna dva pogoja: ukinitve kapitalistične lastnine in temeljna sprememba socialnega nosilca oblasti. V tem smislu je po vsem svetu spodbujala revolucionarni boj delavskih in kmečkih množic proti kapitalističnemu izkoriščanju — za družbo novih, višjih možnosti, boj, ki je po drugi svetovni vojni porodil številne nove socialistične države... Šeasoma pa so se — v posebnih objektivnih, zapletenih okoliščinah, v katerih je potekala državljanska vojna in graditev mlade sovjetske države, okrepile sile, ki so tisto, kar je bilo pozitiven zgled, spreminjale v splošno veljaven model. Zlasti v stalinističnem obdobju so togo postavljali kot merilo proletarskega internacionalizma odnos do tega modela, oziroma nekritično zvestobo Sovjetski zvezi. To je bistveno otropilo ustvarjalnost v mednarodnem delavskem gibanju, tisto kritičnost, ki je nujna, nepogrešljiva sestavina marksizma, če nečemo, da se le-ta spremeni v katekizem, v zbirko večnih resnic. Lenin ni po nepotrebnem svaril pred nevarnostjo monopoliziranja teoretične misli, kajti moč marksistične misli se mora pokazati v boju mnenj, v nasprotju s temi opozorili pa so pozneje pogosto celo deformacije opravičevali kot nujnost, kot žrtve končnemu cilju — socializmu in komunizmu... Ker pa se naša revolucija v svojem bistvu ni ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljenemu modelu. To je bil pogum, vreden bistvu in ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji celo postavljali ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z marksistično doslednostjo in predvsem z v

»Ko so se udeleženci Oktobra, borci rdečih enot v državljanski vojni, organizirani in neorganizirani pripadniki boljševiške partije — kot »bacili boljševizma« in kot »revolucionarna okužba«, pred katero je trepetala vsa zemeljska obla — vrnili v domovino, v novo monarhijo Karadjordjevičev, so bili elita razredno organiziranega proletariata. Boj, ki so ga bojevali, je bil težak. Zahteval je jasno marksistično-leninistično poznavanje resničnih družbenih razmer, čemur mnogi niso bili kos, pa tudi zmožnost, da v plimi revolucionarnega vrenja povede v bitko delavski razred in revne kmete. Tega niso docela uspeli — zaradi odpora oportunistov v delavskih strankah in zaradi skorajšnjega meščanskega protitudara. Številni primeri kažejo, kako so se »povrnjenci« znašli v plimi in nato v oseki revolucionarnega vrenja v jugoslovanskih deželah. Njihov boj in njihovi revolucionarni napori pa so vendarle zelo pomemben sestavni del revolucionarnega gibanja jugoslovanskega proletariata.«

Iz članka dr. Ivana Očaka v teoretični prilogi Komunista ob šestdesetletnici oktobrske revolucije

RUDOLF PANZI, Muta št. 138

Videl sem Lenina

RUDOLF PANZI se je pred 86. leti rodil v kmečki družini v Pernicah ob Muti. S 55. regimentom je odrinil iz Celja na bojišče v Galiciji. Toda pri mestu Kolk je vsa četa obrnila hrbet avstroogorskemu oficirju in prešla k Rusom. Najprej je bil v Samari ob Volgi, nato so jih prepeljali v Sibirijo. V Orenburgu se je pridružil tretjemu internacionalnemu polku, ki se je pod vodstvom poznejšega madžarskega predsednika Gaborja bojeval pod okriljem Rdeče armade.

»Zame, neukega tesarja, ki si še ni izbral niti poštenega kosa kruha, so bila leta huda šola. Toda mlad in skromen, vaje dela in lakote, nisem klonil,« pripoveduje Rudolf Panzi, zdaj upokojenec, ki živi pri hčeri v Muti. »Najhuje je bilo takoj v začetku, ko sem v Kijevu zbolel za tifusom. 'Rudl', sem si dejal, 'če te krogla ni ubila, te tudi tifus ne bo!' In sem se izljal. Ni bilo lahko, toda preživeli smo. Najhuje je bilo to, da včasih pravzaprav niti nisi vedel, kdo vse ti je sovražnik, saj je bil tam vražji kotel, iz katerega je priplaval na površje zdaj eden zdaj drugi. Mi, ki smo bili pri boljševikih, smo vedeli vsaj to, da se borimo za pravično stvar. Tolkli smo se pri Kijevu, pred Moskvo, na Kavkazu in gnali Poljake skoraj do Varšave. Pri Kijevu sem bil ranjen v nogo, vendar so me hitro zakrpali. Pa je bila grda luknja, toda bil sem hribovska grča, ki se ne da kar tako. Moj komandir čete, RUDOLF GRIL iz Eibesbolda na Koroškem, mi je večkrat rekel, da se morava vrniti domov, ker

naju tudi domovina pričakuje. Ne vem, kako je bilo pozneje z njim, sam pa sem se 1921. leta res vrnil...« Rudolf Panzi se danes s ponosom spominja tistega dne, ko je v Moskvi videl in slišal Lenina. To je bilo na nekem zborovanju, ko je Lenin govoril rdečearmejcem.

»Po pravici povem, da vsega nisem razumel niti slišal zaradi tolikšne množice. To zdaj ni niti bistveno. Povem vam pa, da je neverjetno lep občutek, ko se stopiš z množico, predaš navdušenju in postaneš njen del, čeprav si daleč od doma, domovine in znancev. Ko je bilo sklenjeno premirje, smo bili kakšnih štirideset kilometrov pred Varšavo. Takrat sem se odločil, da se vrnem domov, čeprav so mi nekateri prigovarjali, naj ostanem v Sovjetski zvezi. Ob vrnitvi so me v Mariboru malo pretipali, mi naročili to in ono za prihodnost, nakar so me izpustili. Še danes ne vem, kako, da so me Nemci ob okupaciji pustili na miru. Sicer pa kaj bi o tem! To je

že daleč. Na tiste dni me spomni samo še poštar, ko mi vsak mesec poleg pokojnine prinese še 750 din, ki mi jih daje Sovjetska zveza za moj prispevek v njihovi revoluciji...«

BLAŽ TOPLAK, Muta, št. 110

TAM SE JE KALILO JEKLO

BLAŽ TOPLAK se je pred 86 leti rodil v delavski družini v Trbonji pri Dravogradu. V družini je bilo šest otrok; Blaž se je izučil za žagarja. Prehodil je skoraj enako pot kot večina njegovih rojakov: vpoklic, Galicija, predaja in ujetništvo. Medtem ko je na tisoče njegovih nekdanjih soborcev umiralo zaradi tifusa, se je odločil. Postal je borec 1. čete 4. bataljona internacionalne brigade, ki se je formirala v Balakovu.

»Pošteno povedano, prihajate kasno, saj spomini bledijo. Imena so izginila, ostaja nekaj podatkov in mnogo vrze-li,« nas opozori, ko sedemo za kuhinjsko mizo nekega nedeljskega popoldneva, ki ga je namenil družini. Tu je tudi sin, ki je z družino prispel iz Ljubljane. »O teh stvareh dolga leta ni bilo dobro govoriti, zdaj pa lahko poveš le še malo. Z nekdanjim soborcem, FRANJEM BEHONOM — doma je bil s Hrvaškega, sva se ne vem kateri dan ujetništva začela na glas spraševati, kaj je bolje: umreti od lakote ali od krogle...«

Bili smo v taborišču, kjer je bilo blizu dvajset tisoč vojnih ujetnikov. Verjetno vam bo jasno, kakšne so bile razmere tam, če vam povem, da je v treh mesecih od dvajset tisoč vojnih ujetnikov zaradi tifusa in drugih ujem umrlo osem tisoč ljudi. Nikoli ne bom pozabil tistih dni, ko so bila trupla zložena kot skladownice, ko smo vsako jutro spravljali na dvorišče na desetine tovaršev, ki so že umrli ali so pravkar umirali. Hrane je bilo malo, zato so carski oficirji odrezali, da smo odstranjevali tudi

doma, še enkrat sem preživel tedne in tedne ob kruhu in vodi... Pa kaj bi! Preživeli smo! Kalil sem jeklo. Tam se je kalilo jeklo. Leta 1918 sem se vrnil. Spraševali so me, če sem bil pri »rdečih«. Leta 1921. sem dobil službo v kovačiji na Muti. Sekiro sem obesil na klin in začel kovati. Pozneje sem postal livar. Mojim šestim otrokom ni se treba sramovati: imajo več, kot smo mi sploh kdaj sanjali, da bi lahko imeli. Mi smo se takrat bili za ideje, o katerih si še nismo bili čisto na jasnem. Imam tri tisočake pokojnine, pridno ženo, otroci so pri kruhu; kaj bi govoril o tistem, kar je bilo! Hudo pozabiš, lepega pa ni bilo dosti...«

JOŽA ILJAŠ, Drenovec, št. 57, Bizeljsko

Z BOLJŠEVIKI IN ŠPANC

JOŽA ILJAŠ se je pred 82 leti rodil svobodomiselnemu in naprednemu krojaču na Bizeljskem. Po končani kmetijski šoli so ga vpoklicali k vojakom in poslali na bojišče v Galicijo. Tam je bil ranjen in ujet. Po zdravljenju v Kijevu in v Moskvi so ga premestili v taborišče ujetnikov za Uralom, kjer so gradili progo. Potem so taborišče preselili iz Sibirije nazaj v Rusijo, v Saratov, kjer so odprli nov rudnik. Tu se je pridružil Rdeči armadi.

»Zdaj, ko se po šestdesetih letih poskušam spomniti tistih let in vsega hudega, kar smo prestali, se mi zdi, da je bilo najhuje takrat, ko sem bil še vojak v avstroogrski vojski. Tudi pozneje smo bili lačni, nenehno si nosil glavo naprodaj, saj si kot vojni ujetnik kaj malo pomenil, vendar ti je ostajalo upanje, da bo bolje. Že v Sibiriji smo zvedeli, da se iz ujetnikov formirajo brigade prostovoljcev, ki bi se šle boriti v Sibirijo. Takrat sem bil v stapi, daleč od taborišča, daleč od zvez. Ko pa so nas prepe-ljali nazaj na Volgo, sem čakal na prvo priložnost, da bi se rešil ujetništva,« pripoveduje srednjerasel mož, ki mu ne bi prisodil, da mu je že toliko let, kaj šele, da je toliko prestal.

Pogovarjamo se v prostorni kuhinji njegove hiše v Drenovcu, kjer živi z ženo. Otrok nimata, sina so mu ubili v Mariboru Nemci, ker ni hotel v nemško vojsko.

»Ko sem vse tiste dolge mesece preležal v bolnišnici, kjer so mi zakrpali glavo, kamor sem bil ranjen, sem se pridno učil ruščine. Kmalu sem iz časopisov razbral, kaj se dogaja. Zato sem čakal na ugoden trenutek, da bi se rešil vsaj ujetništva. To mi je uspelo po izbruhu revolucije. Takrat sem bil vrtnar pri nekem baronu. Prijavil sem se nekemu oficirju Rdeče armade, ki me je vključil v enoto, v kateri so bili največini nekdanji ujetniki. V saratovskem garnizonu razen mene ni bilo Slovencev. Po zmagi revolucije sem odklonil, da bi ostal v Rusiji in odpravil sem se domov. Po vrnitvi domov so me

gledali malo postrani, vendar so me pustili na miru. Začel sem sadjariti in tako sem se preživel do druge vojne, ko so me Nemci takoj po okupaciji izselili v Nemčijo in nato na okupirano francosko območje, v Metz. Tam sem se zbližal s francoskim odporiškim gibanjem in vstopil v francosko komunistično partijo. Delal sem kot kletar v hotelu Internacional, kjer sem srečal več ilegalecev, nekdanjih borcev iz španske državljanske vojne. Tako sem se tolkel s Španci proti Nemcem...«

Po koncu druge svetovne vojne se je Joža Iljaš vrnil na rodno Bizeljsko, kjer se je zaposlil pri okrajnem ljudskem odboru, zatem v kmetijski zadrugi, nato je bil matičar in sadjar, dokler se ni upokojil. Zdaj z ženo kmetujeta. Po šestdesetih letih seveda spomini obledijo. Ostanje le nekaj spoznanj, ki pomenijo življenjsko vodilo. Med temi spoznanji je tudi prepričanje v pravičnost in poštenje, kar je največja dragocenost delavskega razreda, naj že bo ta v Rusiji, Jugoslaviji, Nemčiji ali Franciji. Sedanja dogodka po svetu potrjujejo upravičenost razrednega boja, kateremu sem bil tako zelo predan.«

B. JAKAC — MARTINAR

JOŽE KENE, Pišce pri Brežicah, št. 58

OD BOLJŠEVIKOV K MAISTROVCEM IN PARTIZANOM

JOŽE KENE se je rodil pred 82 leti v Pavlovi vasi pri Pišecah. Kmalu po končani kmetijski šoli so ga vpoklicali, da bi branil cesarja; iz Žalca so ga skupaj s tovariši odpeljali v Galicijo. Tam je bil ranjen in ujet. Po zdravljenju v harkovski bolnišnici so ga poslali v ujetniško taborišče v moskovski guberniji, kjer se je seznanil z oficirjem Rdeče armade, ki ga je navdušil za ideale revolucije. Postal je kurir, zatem pa intendant pri komandantu Moralo-va.

»Dolgo časa nisem mogel dojeti, kako, da v Rusiji nisem mogel najti Slovencev, čeprav sem vedel, da se jih je mnogo odločilo za drugo stran. Šele pozneje sem dojel vso prostranost te dežele in razmere, v katerih je bila. Končno sem naletel na rojaka, Sekoranj z Bizeljskega. Ko sva šla po ulici, je za nama hodil oficir. Pozneje sva izvedela, da nama je sledil in poslušal najin pogovor. Izkazalo se je, da je bil Slovenec. Pridružil se nama je, spraševal o marsičem in veliko pripovedoval. Navdušil naju je za Rdečo armado. Bil je visokorasel mož, gladko je govoril rusko in bil cenjen v vodstvu, vendar nikoli nisem izvedel, kako se je pisal, kdo je bil in kaj je bilo pozneje z njim.

Kakorkoli že, pridružil sem se boljševikom. Da bi moglo le naletel še na kakšnega znanca ali prijatelja, sem se udeležil kongresa vojnih ujetnikov. Kljub veliki množici ljudi nisem niko-

ga poznal. Po zmagi Rdeče armade sem se odločil, da se vrnem domov. Po vrnitvi sem se hotel zaposliti, vendar sem izvedel za naš boj za Koroško. Takoj sem se pridružil Maistru. Po vrnitvi so me doma postrani gledali; zato sem se zaposlil na Hrvaškem. Tam je le malo ljudi vedelo za moje sodelovanje v oktobrski revoluciji in bojevanje za Koroško; zaradi tega me verjetno niso izselili, ko je vkorakal okupator...«

Med narodnoosvobodilnim bojem je Jože Kene delal na svoji kmetiji v Pišecah in čakal, kdaj se bo lahko pridružil partizanom. Ni bilo dolgo, ko je neke noči potrkalo na okno in potem vse pogosteje in redneje. Leta 1941 je začel sodelovati z OF. »Prihajali so in odhajali, brezimni, lačni in prezeblji. Žena jim je kuhala, prala in čistila, medtem pa smo kakšno rekli. Najpogosteje so se oglašali Verstovškov Tona, Ivan Bradač in Ostrožnikov Lojz; drugih nisem poznal. Po osvoboditvi sem se zaposlil na okraju, potem sem bil upravnik Mokric, zatem sem bil pri GG in kmetijski zadrugi, dokler se nisem upokojil. Ko tako razmišljam o preteklosti, se mi zdi, da sem doživel marsikaj. Povem vam pa, da me je najbolj bolelo takrat, ko so me obtožili informbirojevstva. In to ljudje, ki niso niti vedeli, kaj je to... Pa kaj bi o tem! Zdaj sem star, sicer pa o teh stvareh ne govorim rad. Tu, pri hčeri, ki je prevzela gospodarstvo, nama je z ženo dobro. Kaj bom starec, nergal...«

tiste bolnike, za katere je kazalo, da ne bodo preživeli. Od tu naprej ni bilo potrebno dosti, čeprav sem potem prehodil vse do Taškenta in nazaj. Življenje ni veljalo počenega groša: v enem dnevu se je tudi trikrat menjala oblast. Odvisno je bilo od vojne sreče ali premoci.

Nekaj je res: v Rdeči armadi nismo bili ne lačni ne bos, nekateri so celo prejimali nekakšno plačo. Po zmagi revolucije so nam nudili zemljo, dom, nekateri so ostali in si ustvarili družine. Mene pa je vlekel nazaj, čeprav me doma ni čakalo kdove kaj. Tako sem enkrat prestal vso neizmerno pot do

Kako je, če ni dela
za strokovnjake

Kdo vse je plačal ceno za »Jerne- jevo iskanje prave«?

Mnenja med »gluhimi ušesi«

Kako so imenovali ravnateljico osnovne šole Louis Adamič Grosuplje? — Mnenja stodeset-
članskega kolektiva ni upošteval nihče — Želja kolektiva je, da se zgodovina, pa tudi enake
napake in očitki ne bi ponovili.

Kaj je bistvo »grosupeljske
afere«?

Na 39. seji skupnega zaseda-
nja zbora združenega dela ter
zbora krajevnih skupnosti in na
36. seji družbenopolitičnega
zbora skupščine občine Grosup-
lje, ki je bila 13. julija letos, so
delegati razrešili dotedanjega
ravnatelja osnovne šole Louisa
Adamiča Grosuplje.

Večina naših sogovornikov
nam je dejala, da je nekdanji
ravnatelj sam zaprosil za predča-
sno razrešitev. Do tukaj je bilo
vse lepo in prav. Komisija za vo-
lite in imenovanja ter kadrovske
zadeve pa je predlagala vsem
zborem skupščine občine na
podlagi razpisa, ki je bil objavljen
v Delu, in prijave štirih kan-
didatov za prosto delovno mesto
ravnatelja osnovne šole Louisa
Adamiča, kandidata, ki ga zbor
delavcev ni sprejel. Oprostite,
ni dal pozitivnega mnenja o kan-
didatki, kajti 110-članski zbor
delavcev je predlagal kandidata
iz svojih vrst. V skrajšanem zapi-
sniku seje vseh zborov skupščine
občine med drugim tudi piše, da
sta občinska izobraževalna
skupnost Grosuplje in koordinaci-
jski odbor za kadrovska vpraša-
nja pri OK SZDL Grosuplje podprla
kandidaturo sedanje
ravnateljice, svet osnovne šole
Louisa Adamiča ter Zavod SRS
za šolstvo — enota Ljubljana, pa
sta do kandidatke zavzela odkloni-
lno stališče.

Očitno je, da je bilo to zaseda-
nje zaradi imenovanja novega
ravnatelja osnovne šole »vroče«,
kar lahko sodimo po številnih
razpravljalnih in še posebej po
tem, kot piše v zapisniku, da »je v
vodstvu šole Louisa Adamiča
treba iskati tako kadrovske reši-
teve, ki bi prispevala k ugledu
šole, k izboljšanju samoupravnih
odnosov v kolektivu, izboljšanju
odnosov pedagoških delavcev do
učencev in njihovih staršev, za
kar ima prav šola Grosuplje naj-
več možnosti v vsej občini.« Zaradi
tega, ker je bil predlog pre-
malo proučen in tudi ni bil uskla-
jen (morebiti z delovnim kolek-
tivom osnovne šole? — s kom, ne
piše v tem skrajšanem zapisni-
ku, po predlagatelju umaknili
z dnevnega reda in predlagali
nov razpis.

Na avgustovskem zasedanju
skupščine občine — po ponov-
nem razpisu za ravnatelja, se-
veda — sta se spet javili dve tova-
riščici. Prva kandidatka je imela
podporo občinskih organov,

druga pa le podporo svojega ko-
lektiva. Glede na pravne norme
ni kaj povedati: skupščina ime-
nuje ravnatelja osnovne šole,
drugi pa izražajo le svoja mne-
nja. Kot povzemamo iz skrajša-
nega zapisnika tega zasedanja, so
nekateri zahtevali, da »proti pe-
dagoškemu svetovalcu, ki je o
kandidatki pripravil enostransko
in nepopolno mnenje, pristojni
organi zavoda za šolstvo SRS
uvedejo disciplinski postopek, v
katerem naj se ugotovi stopnjo
kršitve delovne dolžnosti in
družbene odgovornosti.«

Gre seveda za mnenje, ki ga je
dal Zavod o sedanjim ravnateljici,
ki jo je v smislu zakona povsem
upravičeno imenovala Skupščina
občine Grosuplje.

Obrnili smo se na občinski sin-
dikalni svet. Sekretar občinskega
sindikalnega sveta Vinko Eršte
nam je povedal, da že nekaj let
nazaj niso zadovoljni s samou-
pravljanjem v osnovni šoli
Louisa Adamiča. »Gospodarje-
nje in odločanje o vseh vpraša-
njih, ki zadevajo materialno plat
življenja in dela v šoli, je bilo
prepuščeno predvsem ravnate-
ljem. Moram povedati, da ima ta
šola tudi podružnične šole in sko-
rajda nikdar ni bilo čistih raču-
nov med njimi. Pa se na nekaj
moram opozoriti: v šoli Louisa
Adamiča je prihajalo do fizičnih
obračunov z učenci, do nezako-
nitih sklepov, saj so hoteli učen-
ca, ki se ni prav vedel, kar prečo-
lati, kar v resnici pomeni, da so
ga hoteli poslati na drugo šolo.
Vse to nam je narekovalo, da
dobimo človeka, ki ni obreme-
njen z dosedanjimi problemi v
šoli, ki bo znal napraviti red in
uvesti disciplino.«

Temu mnenju pritrjuje tudi
tajnik občinske izobraževalne
skupnosti Vinko Blatnik, ki je bil
pred časom tudi sam učitelj v tej
šoli.

Povejmo še, da občinski odbor
sindikata prosvetnih delavcev o
teh vprašanjih ni razpravljaj.
Tako nam je povedal Vinko
Eršte. Mi pa smo želeli slišati še
drugo plat. V razgovoru s pred-

sednico izvršnega odbora sindi-
kata v osnovni šoli Louisa Ada-
miča Marjano Pohar smo zvede-
li, da se v resnici vse kolektiv ni
strinjal z metodo, kako je skup-
ščina občine imenovala novo ra-
vnateljico. Dejala je: »Dovolj
imamo pavšalnih ocen o tem, da
slabo samoupravljamo, da nismo
taki, kot bi lahko bili in kot pro-
svetni in družbeni delavci mo-
ramo biti. Delamo napake. Le
kdo jih ne? Znamo in hočemo
se pogovoriti z vsemi, ki mo-
rajo skrbeti za ugled šole in za to,
da je pravilno usmerjena. Kratke

zključka, da odstopimo vsi ali
pa nebeden... Nekateri odpo-
vedujejo službo in zato nastajajo
kadrovski problemi pri opravlja-
nju pedagoškega dela. Sama sem
v naslednjih dneh poskušala v
sebi premagati zadrtost, a DE-
LATI NE MOREM... Ponovno
sem pripravljala aktivno sode-
lovati, ko bodo raziskane izjave
funkcionarjev družbenopoliti-
čnih organizacij in skupščine ob-
čine Grosuplje o nevezdnem
stanju na šoli, ko mi bo povr-
njeno zaupanje v naše delo, ko
bo dokazano, da zadeve sploš-
nega družbenega interesa tudi
naši občini rešujejo po realni,
prepričljivo dokazani samou-
pravni poti...«

Ko sem se pogovarjal z Anko
Balantič in Bredo Ferencak, sta
mi obe povedali, da so »želeli v
kolektivu za svojega vodjo člo-
veka z dokazanimi sposobnostmi
na različnih področjih. To je v re-
snici pogoj za zasedbo delovnega
mesta ravnatelja. Zelo po-
membeno je, da pride za ravnate-
lja človek, ki ga kolektiv izbere,
ki ne opravlja dela samo zato,
ker ga pač mora, marveč takšen,
ki zna ljudje pritegniti k delu. Mi
smo želeli povedati eno, občinski
funkcionarji pa drugo. Vse kaže,
da tudi na metode političnega
dela gledamo drugače kot občins-
ki funkcionarji. To smo pove-
dali na nedavnem sestanku par-
tijske organizacije. Treba se je
pogovoriti in tedaj se ne bo dog-
ajalo, da se nihče ne bo zmenil za
naše mišljenje, da bi nekateri
jemali šolo kot primer slabega
samoupravljanja.

Anka Balantič nam je še po-
vedala: »Res je, da sem ogorčena
in osebno prizadeta. Potegovala
sem se za tisto, kar smo se dogo-
vorili v šoli, na zboru delavcev,
na sindikalnih sestankih in v
osnovni organizaciji ZK. To se
mi maščuje. Danes ne vodim več
krožka za ročno delo, ne vem,
kako je s prometnim krožkom...
In še nekaj je takih zadev. Pa
bodi sindikalni delavec, delegat
in še kaj, ko se ti to maščuje...!«
Za konec našega zapisa pa po-
vejmo še misel Marjane Pohar:
»Smo za vsako kritiko. Biti mora
konkretna in ne pavšalna. Zakaj
se že nekaj let dogaja, da našega
mišljenja sploh ne upoštevajo pri
imenovanju ravnatelja? Ali se bo
čez leta spet ponovilo to, kar se je
zgodilo letos? Gre nam za to, da
se ne bi več ponavljale stare na-
pake!«

M. HORVAT

zasadijo, je proizvodnja trajne narave. Iz-
delani sta bili dve varianti gospodarskega
načrta za gojitev topolovih plantaž. Prva
zajema 360 ha, druga, dopolnjena varian-
ta, pa 480 ha plantaž, z letno dinamiko sa-
ditve in poseka 30 oziroma 40 ha. Do
1974. leta je bilo posajenih blizu 350 ha,
drevesa pa bodo godna za posek v letih
1978—1985. Preostalih 130 ha zemljišč
pa, čeprav so v upravljanju podjetja že od
1963. leta, še vedno gospodarsko ni izko-
riščenih,« pravi Grujič.

Do tukaj še brez zapleta. Tistih 130 ha
neizkoriščenih, praznih zemljišč odmisli-
mo, saj niso tako neposredno povezana z
našo zgodbo, in pojdemo dalje.

Leta 1971, leto integracijskih procesov.
Agrokombinat Emona se je združil s Pre-
hrano v sedanje podjetje Emona. »Obrat
gozdarstvo je bil pridružen obratu Polje-
delstvo—govodoreja brez kakršnekoli
ekonomske utemeljitve pa še proti volji
kolektiva,« nadaljuje Grujič.

Leto 1972. Generalni direktor Emone
je podpisal elaborat o načinu intenzivnega
in rentabilnega izkoriščanja poplavnih
zemljišč. Načrt je bil izdelan z namenom,
da v združenem Kmetijsko—gozdarskem
obratu utemeli spremembo prvotnega,
slabo preštudirane kmetijskega pro-
grama, ki se po opravljeni arondaciji v
1963. letu sploh ni izvajal, pristojnim fo-

rumom na občinski skupščini Ljublja-
na—Bežigrad pa dokaže utemeljenost in
prednost plantažiranja v primerjavi s pr-
votno predvidenim kmetijskim progra-
mom. V elaboratu so bile med drugim tudi
ekonomske analize, ki kažejo na visoko
rentabilnost topolovih nasadov in nega-
tivne finančne učinke morebitnega kmetij-
skega gospodarjenja.

V letu 1973 je bila v skladu s samou-
pravnimi dopolnili ustanovljena TOZD
Gozdarstvo. Že kaj kmalu pa je prišlo do
spora s TOZD Poljedelstvo—govodoreja,
ki je v ustavnem sporu zavoljo delitve
premoženja in kljub nespornim utemelji-
tvam v omenjenem elaboratu, uspeła odv-
zeti omenjena zemljišča. Tako je TOZD
Gozdarstvo izgubilo površine, na katerih
je že sedem let izvajalo program plantaži-
ranja, brez osnovnih sredstev pa je izgu-
bilo tudi pogoje, da obdrži status samo-
stojne TOZD.

Grujič dodaja: »Neposredno zatem so
se začeli povračilni ukrepi, ki so zadeli
predvsem mene in računovodkinjo...«
Tako je bilo v marcu 1974. leta ukinjeno
delovno mesto glavnega tehnologa za
plantažiranje in Drago Grujič je ostal brez
delovnih obveznosti. Ponudili so mu novo
delovno mesto, »ki pa je bilo povsem ne-
ustrezno glede na mojo izobrazbo (Gru-
jič), in novembra 1974. leta mu je TOZD
Poljedelstvo—govodoreja vročila odločbo
o prenehanju delovnega razmerja.

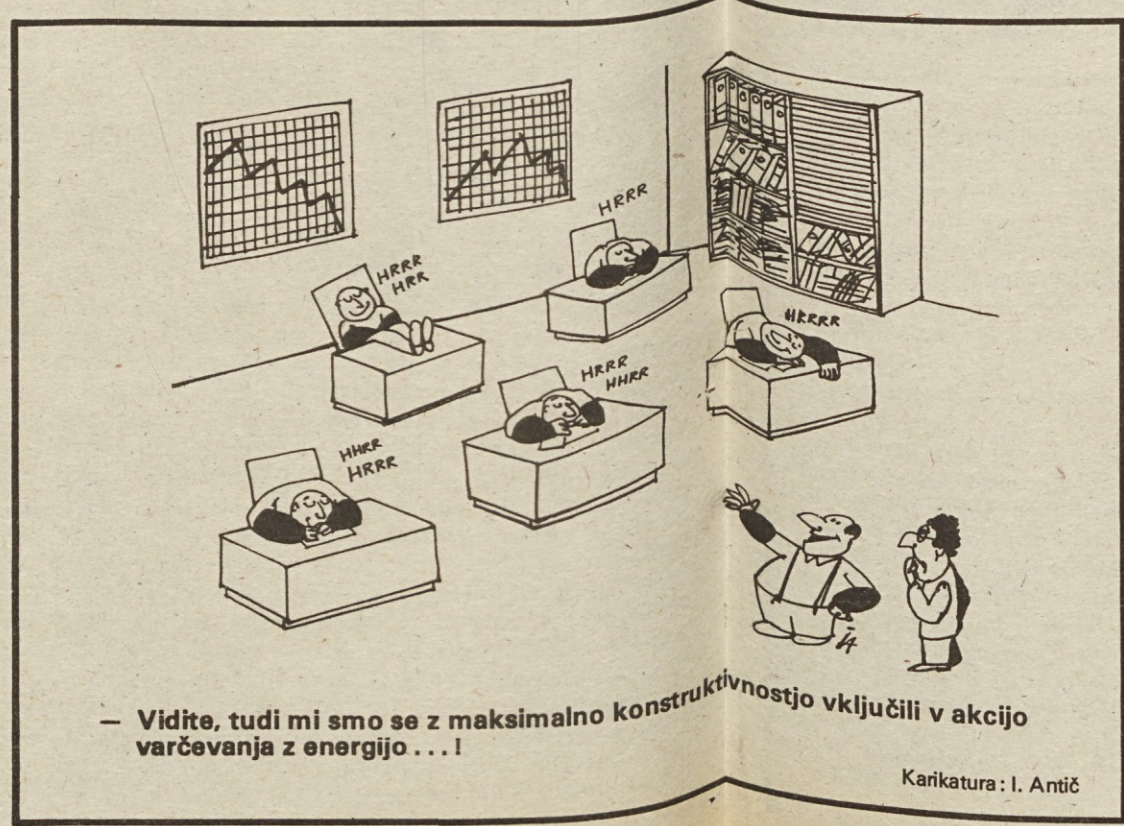
Drago Grujič se je pritožil na sodišče
združenega dela v Ljubljani. Kljub odločbi
tega sodišča iz novembra 1975. leta — na
to se je Emona pritožila, a brez uspeha —
in odločbi sodišča združenega dela SRS iz
aprila 1976. leta, ki ugotavlja, da od-
ločba Emone o prenehanju delovnega raz-
merja ni zakonita in veljavna, ter odloča-
ta, »da me je Emona dolžna vrniti na de-
lovno mesto, ki ustreza mojim delovnim in
strokovnim sposobnostim, sem še vedno
brez dela, oziroma delovnih obveznosti.
Toda potem ko sem se na poziv Emone v
decembru 1976. leta vrnil na upravo
TOZD Poljedelstvo—govodoreja v Dom-
žalah, že sedmi mesec sedim v pisarni brez
kakršnekoli zadolžitve ali dela. Na to sem
ves čas opozarjal vodstvo TOZD, a zaman.
Zato sem se 7. junija letos napotil na ob-
činski svet ZSS in o svojih problemih se-
znanil sekretarja. Ta je v zvezi s tem organi-
ziral sestanek pri družbenem pravobor-
nilcu samoupravljanja v Domžalah, Kali-
manu, da bi kaj ukrenil, vendar ni ukrenil
ničesar, pa tudi na dogovorjeni sestanki ga
ni bilo.«

No, pravda se je v oktobru končala, dipl-
inž. Drago Grujič je našel svojo pravico!
Izplačali mu bodo razliko med osebnim
dohodkom, ki ga je doslej prejemal, in ti-
stimi, ki bi ga po pravilniku o osebnih do-
hodkih moral prejemati. Seveda je zatem
sledila šestmesečna odpoved, ker je na
dlani, da zanj ni več pravega dela.

Precej denarja bo Emona vrgla proč v
»zadevi Grujič! Ne gre le za gospodarsko
škodo, ki nastaja v nasadih in gozdovih,
škoda, povzročena z nezakazanimi tepta-
njem temeljnih načel naše družbe — je lahko
še dosti večja.

Drago Grujič zdaj išče novo službo. V
spomin na leta, ko se je ukvarjal s plantaž-
iranjem, mu ostaja samo priznanje Jugo-
slavske nacionalne komisije za topol, ki
ga je prejel 1975. leta...

DAMJAN KRIŽNIK

Center za družbeno izobraže-
vanje pri republikanski svetu
Zveze sindikatov Slovenije in re-
publiški konferenci Zveze socia-
listične mladine Slovenije je
konec minulega tedna priredil v
Portoržu dvodnevni seminar za
tečajnike dosedanjih dvomese-
čnih političnih tečajev. Glavno po-
zornost so organizaciji semina-
rja posvetili družbenoekonom-
skim odnosom pri pridobivanju
in razporejanju dohodka.

Glede na to, da je doslej obi-
skovalo sindikalno — mladinsko
politično šolo več kot 400 tečaj-
nikov, je bil obisk dvodnevnega
seminarja nekoliko skromen, saj
je tokrat prišlo v Portorž le blizu
150 ljudi. Več delovnih organiza-
cij je sicer poslalo v Portorž po
več svojih mladih družbenopoliti-
čnih delavcev, še več pa je bilo
takih, ki so na omenjeno možnost
izobraževanja preprosto pozabi-
le.

Sicer pa je potrošni seminar
lepo uspel, zato so se mladi ljudje
zadovoljniji vrnili v svoje delovne
organizacije. Kljub nekaterim
pripombam, ki so jih imeli v zvezi
s seminarjem, so znova obogatili
svoje znanje in zvedeli marsikaj
novega. Pot v Portorž torej ni
bila zaman. Zato je lahko žal le ti-
stimi, ki so ostali doma.

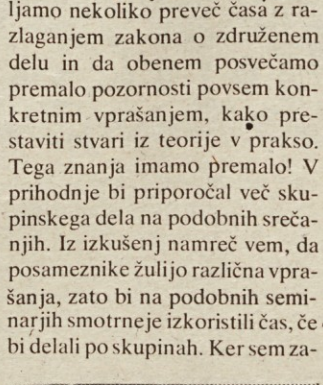
IZ novinarske beležnice pa
povzemamo naslednja mnenja
nekaterih mladih družbenopoliti-
čnih delavcev, ki so prišli v Por-
torž:

JOŽE DOLANC, REK Za-
savje, temeljna organizacija ter-
moelektrarna: »V kolektivu, kjer
sem zaposlen, sem sekretar

zacija Radna: »Politično šolo sem
obiskovala že pred tremi leti, na
seminar pa sem prišla na pobudo
našega sindikata. Ta metoda izo-
braževanja se mi zdi koristna, saj
nam nudi nemalo priložnosti za
izmenjavo izkušenj in mnenj iz
našega družbenopolitičnega dela.
Na seminarju zastopam našo
konferenco sindikatov, sicer pa
smo iz Jutranjke prišli v Portorž
kar trije. Prepričana sem, da ne
zaman!«

FRANJO MIKLAVEC, Žele-
zarna Ravne, temeljna organiza-
cija Kovčevica: »Na seminarju
zastopam mladino našega kolek-
tiva, dalje mladino celotne občine
Ravne pa tudi sindikat, osnovno
organizacijo zveze komunistov in
tudi našo delavsko kontrolo. Kar
zadeva seminar, menim, da izgu-
bjamo nekoliko preveč časa z raz-
laganjem zakona o združenem
delu in da obenem posvečamo
premalo pozornosti povsem kon-
kretnim vprašanjem, kako pre-
staviti stvari iz teorije v prakso.
Tega znanja imamo premalo! V
prihodnje bi priporočal več sku-
pskega dela na podobnih sreča-
njih. Iz izkušenj namreč vem, da
posameznike žulijo različna vpra-
šanja, zato bi na podobnih semina-
rih smotnejše izkoristili čas, če
bi delali po skupinah. Ker sem za-

SLAVICA GRAHEK, Ju-
tranjka Sevnica, temeljna organi-
zacija: »Politično šolo sem ob-
iskovala že pred tremi leti, na
seminar pa sem prišla na pobudo
našega sindikata. Ta metoda izo-
braževanja se mi zdi koristna, saj
nam nudi nemalo priložnosti za
izmenjavo izkušenj in mnenj iz
našega družbenopolitičnega dela.
Na seminarju zastopam našo
konferenco sindikatov, sicer pa
smo iz Jutranjke prišli v Portorž
kar trije. Prepričana sem, da ne
zaman!«

stopnik predvsem mladih ljudi,
naj povem še to, da se čutimo
mladi v našem kolektivu malce
zastopljeni pri naših družbe-
nopolitičnih organizacijah in tudi
samoupravnih organih. To ču-
timo mladi na številnih področjih,
denimo tudi pri oblikovanju no-
vega sistema nagrajevanja. Pre-
pričan sem namreč, da tega dela
ne bi smela in tudi ne more opri-
viti majhna skupina ljudi, saj
imamo vsi enake pravice do svo-
jega kosa kruha. Zakaj bi ga nam
torej rezali za zaprtimi vrati...?»

VANDA ZAJC, Splošna bo-
lišnica Koper: »V kolektivu, kjer
delam, sem predsednica sindi-
kalne konference, zato sem prišla
na seminar na pobudo našega
sindikata. Žal sem tu edina pred-
stavnica naše delovne organizaci-
je, čeprav nas je zaposlenih v bo-
lišnici več kot šeststo in to v glav-
nem mladih ljudi, ki so družbe-
nopolitičnega izobraževanja še

kako potrebni. Res je sicer, da
nam narava dela ne dopušta
kdove koliko izrednih dopustov,
pa vsemu sodim, da to ne bi sme-
li izgovor za neosveščenost, ne-
poznavanje aktualnih problemov
in s tem za mlčnost ter nezainte-
resiranost v družbenopolitičnem
delu. Moje pripombe na semina-
rju? Občutek imam, da so neka-
tera predavanja na preveč visoki
ravni in da jih zato mnogi med
nami ne razumejo dobro. Mislim,
da bi morali posvetiti več časa
vprašanjem iz naše vsakdanje
prakse. Nismo namreč šibki v
teoriji, temveč pri njenem uresni-
čevanju...«

FRANC URBAS, Kovinopla-
stika Lož: »V kolektivu, kjer sem
zaposlen in opravljam funkcijo
predsednika konference sindika-
ta, cenimo izobraževanje. Zato
smo se tudi odločili, da pojde na
seminar v Portorž kar osem
ljudi! Takšno širjenje obzorja je
za vse družbenopolitične delavce
zelo koristno. Mislim pa, da bi
lahko bili takšni delovni sestanki
še bolj plodni, če bi dobili vnaprej

potrebno gradivo. Tako bi lahko
že prej temeljito proučili posa-
mezna vprašanja in s tem prispe-
vali k plodnejši razpravi...«

potrebno gradivo. Tako bi lahko
že prej temeljito proučili posa-
mezna vprašanja in s tem prispe-
vali k plodnejši razpravi...«

JOŽE JURAK, Železarna
Ravne, temeljna organizacija Je-
klarna: »V Portorž sem prišel
kot predsednik koordinacijskega
sveta osnovnih organizacij ZSMS
v Železarni Ravne, in predstavi-
nik nekaterih organizacij mladih,
zastopam pa tudi osnovno orga-
nizacijo zveze komunistov. Ne
dvomim v koristnost takih in po-
dobnih izobraževalnih seminar-
jev, čeprav pogrešam več prak-
tičnih napotkov za družbenopo-
lit ično delo v tovarni. Tako kot
drugi udeleženci seminarja nam-
reč sodim, da naš problem ni v
nepoznavanju zakona o združe-
nem delu, temveč v metodah,
kako uresničiti vse naloge, ki smo
si jih dali. Verjetno se namreč ne
motim, če trdim, da v praksi pre-
cej zaostajamo za teorijo. Zato bi

Tekst in foto:
A. ULAGA

Odbor za nagrajevanje novatorjev
oziroma racionalizatorjev
za najuspešnejše rešitve na področju
razvoja delovnih pogojev delavcev

razpisuje

na podlagi sklepa o razpisu letnih nagrad za najuspe-
šnejše rešitve na področju razvoja delovnih pogojev delav-
cev, ki ga je 28. maja 1977 sprejel Zvezni odbor sindikata
delavcev industrije in rudarstva, in na podlagi pravilnika o
nagrajevanju novatorjev ter racionalizatorjev za naju-
spešnejše rešitve na področju razvoja delovnih pogojev
delavcev

NAGRADNI NATEČAJ

ZA NAJUSPEŠNEJŠE REŠITVE
NA PODROČJU RAZVOJA DELOVNIH
POGOJEV DELAVCEV V INDUSTRIJI
IN RUDARSTVU

Za predloge, ki bodo v okviru natečaja prispeli v letu
1977, bo komisija podelila nagrade v maju 1978.

Nagrade sestavljajo diplome in denarni zneski, in sicer
za:

I. nagrado	60.000 dinarjev
II. nagrado	40.000 dinarjev
III. nagrado	20.000 dinarjev

Pravico do sodelovanja na natečaju imajo avtorji, kate-
rih rešitve ustrezajo naslednjim merilom:

- humanizirajo delo
- izboljšujejo ali olajšujejo delovne pogoje delavcev v
materialni proizvodnji
- zmanjšujejo ali odpravljajo nevarnost poškodb pri
delu
- zmanjšujejo hude posledice poškodb pri delu
- odpravljajo ali znatno zmanjšujejo trajne poškodbe
posameznih organov (poklicne bolezni), ki nastajajo za-
radi neustreznih delovnih pogojev
- odstranjujejo vzroke bolezni delavcev, ki nastajajo
ob delovanju posameznih škodljivih elementov v delov-
nem okolju
- zmanjšujejo potrebe po bonifikaciji posameznih de-
lovnih mest, na katerih so delovni pogoji težki in zdravju
škodljivi
- krepijo delovne sposobnosti delavcev
- povečujejo varnost delavcev pri delu
- zmanjšujejo odstotek invalidnosti delavcev
- povečujejo produktivnost dela in dohodek

Prijavljene rešitve se morajo nanašati na razvoj delov-
nih pogojev delavcev, ki so organizirani v Sindikatu delav-
cev industrije in rudarstva Jugoslavije in morajo vsebovati:

- prijavo in opis rešitve s potrebno dokumentacijo
- dokazilo oziroma obrazložitev o tem, kako predla-
gana rešitev vpliva na zdravje delavcev in na izboljšanje
delovnih razmer
- obrazložitev in dokazilo o ekonomskih in drugih vpli-
vih
- sklep delavskega sveta TOZD ali zbora delavcev o
sprejetju inovacije oziroma racionalizacije
- priporočilo osnovne organizacije sindikata
- avtorjev naslov

Prednost imajo rešitve, ki jih že uporabljajo v praksi.
Prijave sprejemajo od dneva objave natečaja do zak-
ljučno 31. decembra 1977.

Prijave s potrebno dokumentacijo pošljite na naslov:
Savezni odbor Sindikata radnika industrije in rudarstva Ju-
goslavije — Odbor za nagrajevanje novatorja oziroma ra-
cionalizatorja za najuspešnejša rešenja u oblasti unaprednje-
nja uslova rada radnika Beograd, Trg Marksa i Engelsa 5.

Natančnejša pojasnila o pogojih natečaja dobite po tele-
fonu (011) 333-603.

Odbor za nagrajevanje priporoča uredništvom listov in
drugih sredstev obveščanja v delovnih organizacijah, da s
tem besedilom seznanijo vse delavce.

novice iz organizacij

TOZD DONIT, SODRAŽICA

Slabo obveščeni

»Za seje samoupravnih organov dobivamo delavci precej grdiva, vendar smo kljub temu še preslabo obveščeni o vsem, kar se dogaja v naši delovni skupnosti«, je ondan pripovedoval Alojz Zabukovec, vodja vzdrževanja v Tozd Donit Sodražica in nadaljeval:

»Vse bi moralo biti napisano krajše in bolj razumljivo.«

Premalo delavne so pri nas tudi samoupravne skupine, ki bi se morale pogovoriti o vsem in svoja

mnenja, predloge in stališča posredovati delavskemu svetu in sindikalni organizaciji. Njihovi vodje bi morali članom svoje skupine po domače razložiti vse podatke in predloge novih samoupravnih aktov. Ker ne ravnaajo tako, se dogaja, da gre vodja skupine na sestanek sindikalne organizacije ali na sejo delavskega sveta največkrat brez mnenja članov skupin. Včasih pa pred sestanki niti sam ne pregleda grdiva, ki ga je prejel.

EMO, CELJE

Aktivni mladi delavci

Mladi v TOZD Orodjarna so čedalje bolj aktivni. Tako so letos nekateri obiskovali mladinsko politično šolo, ki jo je organizirala občinska konferenca ZSMS Celje, precejšnjo aktivnost pa so mladi v tej temeljni organizaciji EMO pokazali pri pripravah na razpis referendumov za uvedbo

samoprispevka za gradnjo šol in vrtcev v celjski občini. Člani aktivna mladih delavcev pa ne organizirajo številnih akcij samo, v svoji temeljni organizaciji, ampak imajo stalne stike tudi z mladimi iz drugih celjskih delovnih organizacij, predvsem pa s srednješolsko mladino.

PODJETJE ZA PTT PROMET, MARIBOR

Vredno posnemanja

Podjetje za PTT v Mariboru je verjetno edino med poštami delovnimi organizacijami v Sloveniji, ki svoje nove delavce na posebnem seminarju seznanja z organizacijo in problematiko podjetja ter z njihovimi pravicami in dolžnostmi. Kako poteka seminar? Vse na novo sprejete delavce povabijo v Maribor, kjer jim zaželijo dobrodošlico v novem okolju vodilni delavci podjetja in predstavniki sindikata ter drugih družbenopolitičnih or-

ganizacij in samoupravnih organov. Nato spregovorijo o posameznih temah vodilni in družbenopolitični delavci. Posebna pozornost na predavanjih, namenjenih novim delavcem, velja samoupravni organiziranosti podjetja, in medsebojnim odnosom, zadnje mesece pa tudi uresničevanju zakona o združenem delu.

Ni dvoma, da je tak način seznanjanja novih delavcev s kolektivom, katerega član so postali, izredno pomemben in posnemanja vreden.

SAVA, KRANJ

Javna tribuna

Komisija za družbenoekonomske odnose in samoupravljanje pri svetu osnovne organizacije ZSMS je skupaj s sindikatom Save pred nedavnim pripravila javno tribuno o uresničevanju zakona o združenem delu. Več kot 60 mladih delavcev in drugih članov kolektiva je obravnavalo urejanje novih dohodkovnih odnosov med temeljnimi organiza-

cijami in delovnimi organizacijami v skupnosti TOZD Save, vprašanja ustvarjanja skupnega prihodka in njegove delitve, vrednotenja dela, racionalnosti nove samoupravne organiziranosti itd. Čeprav mladi niso bili najbolje seznanjeni z obravnavami temami, je tribuna uspela mimo vseh pričakovanj.

SOZD MERCATOR, LJUBLJANA

O družbeni samozaščiti

Sindikat SOZD Mercator je sklenil, da morajo vse temeljne in delovne organizacije v skladu z družbenim dogovorom o družbeni samozaščiti in z zakonom o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah, sprejeti svoje pravilnike o družbeni samozaščiti

najkasneje do konca letošnjega leta. Pravilniki naj bi urejali zlasti varstvo tajnosti podatkov, zavarovanje premoženja in življenja ljudi, določila o poslovnih morali, o varstvu pri delu, požarni varnosti, osebni odgovornosti itd.

SINDIKATI IN OBVEŠČANJE V ZDRUŽENEM DELU

Dobra informacija je pogoj za dobro samoupravljanje

Pred dnevi (27. in 28. oktobra) je bilo v Crikvenici dvodnevno posvetovanje o »Obveščanju v združenem delu v procesu uresničevanja zakona o združenem delu«. Pripravil ga je Svet Zveze sindikatov Hrvaške, udeležilo pa se ga je kakih 200 izvedencev s tega področja in urednikov glasil oziroma organizatorjev obveščanja v združenem delu. Posvetovanje samo po sebi ni »predpisalo« konkretnih rešitev za probleme, s katerimi se srečujejo pri informiranju v združenem delu v sosednji republiki, pač pa je dalo nekaj dobrih teoretičnih prispevkov.

OBVEŠČANJE JE DEL SAMOUPRAVNIH ODNOSOV

Podpredsednik Zveze sindikatov Hrvaške Stipe Tonković je v uvodnem referatu med drugim govoril o obveščanju delavcev kot delu samoupravnih odnosov v združenem delu. Po njegovih besedah smo v razvoju samoupravljanja in njegovega političnega sistema prišli do tiste meje, ko prizadevanja za obveščanje delavcev postajajo neizbežen del boja za celotne družbene odnose, začrtane z ustavo in zakonom v združenem delu.

Delavci v organizacijah združenega dela zdaj pripravljajo oziroma sprejemajo pri izvajanju zakona o združenem delu svoje samoupravne splošne akte. O tem, kako je v njih zastopano obveščanje, so dali nekaj odgovorov zakoni in samoupravna praksa. Vendar ti odgovori niso takšni, da bi že zdaj omogočali, da bi dosegli stopnjo konkretnosti, ki bi zadoščala za odločanje in razvoj informiranja. Toliko bolj si je treba prizadevati, da bi informiranje vgradili tako v prvi splošni dokument, to je v samoupravne sporazume o združenju dela delavcev, zatem v samoupravne sporazume o združenju temeljnih organizacij združenega dela v delovne in sestavljene organizacije, v statute, v splošne dokumente o delovnih odnosih kakor tudi — in zlasti — v poseben splošen dokument o informiranju.

Hkrati ko delavci gredo naprej pri združevanju dela in sredstev, mora napredovati tudi proces samoupravne integracije sistema obveščanja in vgrajevanje sredstev obveščanja v združeno delo. Tako kot postajajo vsi drugi pogoji dela in razvoja predmet in

vsebina odločanja oziroma dejavnik, ki ga delavec zagotovo upošteva v svoji razvojni strategiji in delu (izobraževanje, znanost, kultura, zdravstvo, telesna kultura itd.), tako je tudi pravica in dolžnost delavca v TOZD in njegove razredne politične organizacije, zlasti sindikata, da podpira pa tudi organizira ta proces, se pravi, da delavec čimprej dobi njune stike z vsakim delom enotnega integralnega in notranje povezanega sistema informiranja.

V nadaljevanju svojega referata je Stipe Tonković govoril tudi »o mestu in vlogi« družbeno političnih organizacij v obveščanju, zlasti pa o vlogi sindikatov. Že samo dejstvo, da je sindikat del političnega sistema, katerega položaj določa tudi ustava, številne njegove funkcije pa še zakon o združenem delu kakor tudi o njegovi odgovornosti, da delavcu pomaga, ga spodbuja in usmerja pri sodelovanju v upravljanju s celoto združenega dela in da si prizadeva za uresničevanje ter varstvo njegovih samoupravnih pravic. Sindikat ni nikakršen privesek poslovnih organov, tudi delavskega sveta in uprave ne, pač pa je samostojna razredna politična organizacija, ki ima vso možnost za samostojne sindikalne akcije in za pobude ter vnašanja lastnih stališč v razprave in odločitve delavcev. Sindikat ne more biti zunanji dejavnik v samoupravljanju in glede na to tudi ne zunanji dejavnik v obveščanju. Tudi na tem področju spodbuja, daje pobude in organizira, seveda v sodelovanju z drugimi organiziranimi subjektivnimi silami pa tudi kot samostojni subjekt družbenih odnosov in političnega sistema.

DELAVEC JE PRVI VIR INFORMACIJE IN NJEN USTVARJALEC V PROCESU ODLOČANJA

V obveščanju ima sindikat tudi svoj sistem informiranja in je tako tudi eden izmed virov informiranja in posrednikov informacije. Seveda sindikat tukaj ni formalni in institucionalni partner v sistemu obveščanja, marveč predvsem njegov politični temelj. S svojim političnim delovanjem dela to, česar informacija sama ne more: opogumi in spodbudi delavca, da se vključi, da izrazi svoje mnenje, stališče, pove svoj predlog, pripombo, kritiko, in sicer svobodno, brez strahu pred morebitnimi posledicami; da sprejme informacijo, jo razume in iz nje dobi potrebne sklepe. Tu je torej sindikalna organizacija dejavnik, ki naj omogoči, da delavec postane prvi vir informacije in komunikacije ter tudi ustvarjalec informacije v procesu odločanja.

Sindikat sodeluje tudi v graditvi sistema in v njegovem zakonskem ter samoupravnem urejanju; biti mora subjekt upravljanja z informacijami v najširšem smislu. Sindikat tukaj v bistvu uresničuje svojo zavarovalno dolžnost: prizadeva si, da pravica »biti obveščen« ne bo okrnjena in se zavzema za uresničevanje pravic in vseh pogojev za celovito obveščanje. Sindikat je tudi kolektivni dejavnik. Tako, denimo, ko je obveščanje zanemarjeno ali pa še ni dovolj pogojev za sistematičen pogled v informiranje (zlasti v mnogih manjših organizacijah), organizira in vodi obveščanje. To je pomembno predvsem v razpravah pred osebnim izrekanjem delavca. Zelo je pomemben samostojni položaj sindikatov v interpretaciji informacij, namreč v pojasnjevanju bistva problemov in vzrokov pa tudi možnih rešitev, pri čemer je odločilnega pomena prav socialistična vsebina odločitve in soočenje vzajemnosti trenutnih in dolgoročnih, delnih in družbenih interesov.

SINDIKAT KOT SUBJEKT OBVEŠČANJA

Vsekakor se sindikat kot subjekt obveščanja pojavlja tam, kjer je njegov ustavni položaj v političnem sistemu samoupravljanja še posebej poudarjen (samoupravno organiziranje, družbenoekonomski odnosi, življenjska raven in socialna politika, delovni odnosi, izobraževanje in kulturno življenje, počitek in rekreacija, delovni odnosi, izobraževanje in kulturno življenje, počitek in rekreacija, usposabljanje za samoupravljanje itd.). Sindikati bi morali imeti vsak dan vpogled v to, koliko in kako so obveščeni posamezni delavci in skupine delavcev, ter biti usposobljeni, da takoj ukrepajo, če bi v procesu odločanja manipulirali z delavci.

Udeleženci posvetovanja so ob koncu sprejeli tudi nekaj sklepov in se dogovorili za nekatere akcije na tem področju. Med ugotovitvami velja zlasti omeniti to, da dosedanja praksa kaže, da delavci kljub obsežnim in razpoložljivim informacijam in precejšnji porabi denarja ostajajo neobveščeni ali premalo izkoriščajo razpoložljive informacije. Zato je, po mnenju udeležencev seminarja, potrebno uveljavljati takšne metode, ki bodo racionalizirale proces obveščanja, s čimer naj bi le-ta bil delavcem bolj dostopen. Ob uporabi različnih informacijskih oblik naj bi te metode zagotovile takšno pojasnjevanje informacij, da bi ločili bistveno od nebitnega, omogočili razumljivost in poglabljali interes delavcev.

Med nalogami, ki so si jih zastavili, so tudi sklenili, da bodo, ob aktivnem sodelovanju Zveze komunistov, Zveze sindikatov, Socialistične zveze in drugih socialističnih sil, začeli politični boj za radikalno spremembo odnosov na področju obveščanja, da bi premagali odpore, ki se še pojavljajo na tem področju in začrtali novo, samoupravljanju ustrezno prakso.

PETER ŠTEFANČIČ

NAŠE IZKUŠNJE

»V skladu s samoupravno reorganizacijo smo se po celjskem kongresu slovenskih sindikatov organizirali tudi v sindikatu. Prepričan sem, da dovolj uspešno, o čemer se boste lahko prepričali tudi sami,« mi je pred dnevi pripovedoval Silvo Novak, predsednik konference osnovnih organizacij sindikata Podjetja za PTT promet Kranj, ko sem se pozanimal, kako teče sindikalno delo med gorenjskimi poštami delavci.

»V naši delovni skupnosti je zaposlenih 480 delavcev, ki so se samoupravno organizirali v pet temeljnih organizacij in v delovno skupnost skupnih služb. Podobno je tudi v sindikatu. Imamo šest osnovnih organizacij, od tega tri zunaj Kranja. Podjetje za PTT promet Kranj ima namreč svoje temeljne organizacije, mimo Kranja še v Radovljici, na Jesenicah in v Škofji Loki. Takšna organiziranost nam je omogočila, da se je v zadnjih treh letih delo sindikata precej izboljšalo, predvsem pa smo zadovoljni, da se danes gorenjski poštini delavci dejansko počutimo samoupravljalce. Gotovo je, da smo postali subjekt odločanja. V osnovnih organizacijah delujejo sindikalne skupine, ki imajo svoje poverjenike. Slednji sestavljajo izvršne odbore osnovnih organizacij, v katerih res lahko prihajajo na dan vse naše težnje.«

V osnovnih organizacijah in v konferenci, ki deluje na ravni Podjetja za PTT promet Kranj, težijo za tem, da bi delavci v delovnih skupinah oblikovali svoja mnenja, predloge in stališča, ki naj bi bila tudi stališča sindikata.

»Res je, da si prizadevamo, kako bi prišlo čimveč pobud iz delovnih in sindikalnih skupin, vendar z njihovim delom še nismo zado-

voljni. Zato ostaja največje breme sindikalnega dela na peščici najbolj prizadevnih sindikalnih aktivistov. Je že tako, da ljudje sprejmejo funkcije, potem pa ne delajo. In ko delavci terjajo odgovore na vsa tista vprašanja, ki so zanje in za njihove temeljne organizacije pogosto življenjskega pomena, ne dobijo odgovorov pravočasno. Res pa je, da se stvari zadnje čase obračajo na bolje. Če bo tako tudi v prihodnje, sem prepričan, da bomo k dobremu delu spodbudili tudi tiste sindikalne delavce, ki doslej niso kaj prida storili za uresničevanje delovnih načrtov naših osnovnih organizacij in sindikalne konference,« je dodal Lojze Vengar, predsednik OOS TOZD Jesenice.

Ostanimo še pri sindikalnih skupinah. Medtem ko skupine v Kranju sproti in, in kar je najbolj pomembno, dovolj učinkovito rešujejo delovne in življenjske probleme zaposlenih, pa skupina v Kranjski gori, denimo, ni in ni mogla začeti.

»V skupini nas je bilo šest,« je kar naravnost povedal Lojze Vengar, »kljub najboljši volji pa se nismo znali tako organizirati, da bi podobno kot v drugih skupinah prišli do veljave naši predlogi, mnenja in stališča. Fantje iz Gozd—Martuljka in Rateč se niso redno udeleževali sestankov, tako da nam ni preostalo drugega, kot da se odpravimo na Jesenice. Tam smo se Kranjskogorci aktivneje vključili v delo sindikata njihove temeljne organizacije in danes nam ni žal, da enkrat ali dvakrat mesečno skupaj s tovariši z Jesenic pokramljamo o vsem, kar nas teži. Tako nismo zadovoljni samo z dobro udeležbo na sestankih skupin, marveč tudi z aktivnim sodelovanjem vseh njihovih članov. Vsi skupaj smo namreč spoznali, da

se v ožjem krogu, kjer se med seboj dobro poznamo, lahko lažje pogovorimo in odločamo o vseh tistih vprašanjih, ki so skupnega pomena za našo temeljno organizacijo. Prav gotovo ne bi bilo napak, če bi se takega delovnega »prijema« lotili tudi v drugih sindikalnih skupinah. Na Gorenjskem smo postarji raztreseni od Reteč pri Škofji Loki do Rateč pri Planici in zaradi majhnega števila zaposlenih na posameznih poštah bi bilo najbolje, če bi tudi drugod, tako kot na Jesenicah, združili delo sindikalnih skupin. Tako bi bile skupine, ki imajo danes šest, največ deset članov, bolj uspešne, kot so zdaj. Navsezadnje hodijo na sestanke sindikalnih skupin v Kranj tudi poštini delavci iz tako oddaljenih krajev, kot je Jezersko. In zakaj se potem ne bi sestajali tudi tisti, ki so le nekaj kilometrov vsake sebi?«

Organiziranje številčno močnejših skupin je že obrodilo prve sadove. Ta čas si prizadevajo, da bi kar najbolj »steklo« uresničevanje zakona o združenem delu. Sindikalni aktivisti skušajo s pomočjo strokovnih služb Podjetja za PTT promet Kranj z najboljšimi predlogi in rešitvami, ki naj bi jih dobili tudi od skupin, urediti dohodkovne odnose tako, da bi delavec res prejemal toliko, kolikor je vložil svojega dela. Ta naloga pa ne bo lahka, saj imamo največje težave predvsem zaradi narave našega dela. Toda prepričani smo, da bomo do konca tega meseca, ko naj bi sprejeli merila o nagrajevanju po delu, uspešno opravili tudi to akcijo našega sindikata,« je še dodal Silvo Novak.

IVO VIRNIK

Vsi, ne samo vodstvo

Letošnji nagrajenci odličij Svoboda (Foto: H. Wiess)

OB PRAZNOVANJU 30. OBLETNICE ZVEZE SVOBOD V POMURJU

Slavila je kultura

Delovno praznovanje jubileja morda izzvani nesmiselno, saj sta raznik in delo na popolnoma nasprotnih koncih našega vsakdanjika. Toda štiridnevno praznovanje 30-letnice ZKO Slovenije v štirih občinah severovzhodne Slovenije je bilo zares delovno, skoraj naporno. Kulturne skupine iz vse Slovenije so obiskovale kraj za krajem, saj so prireditve zvrstile kar v enajstih mestih in vaseh. In vsi, ki smo bili v tem vrtincu, smo se zavedali, da delovanja amaterjev nikakor ne memo zanemarjati. Veliko nam pove že podatek, da je bilo 1976. leta delavskih prosvetnih društev Svoboda, kulturnoumetniških, kulturnoprosvetnih in prosvetnih društev, mladinskih in pionirskih kulturnoumetniških društev in samostojnih kulturnoumetniških skupin v ZKO aktivnih 55.366 članov. Za to, da je kulturna dejavnost organizirana in da dosega vedno višjo raven, pa skrbi več kot 1200 rokovnih sodelavcev.

AZSTAVI RADENCIH IN MURSKI SOBOTE

Dejavnost vseh društev, ki so vključena v ZKO, je zelo raznolika. To velja na prvem mestu med temi prireditvami omeniti odlično opravljeno in doslej najbolj celotno razstavo ob 30-letnici Svobod. Vela kina v Murski Soboti je bila kar imeren kraj, kjer se je marsikdo ustavil in si ogledal fotografije ter prebral spremno besedilo, ki predstavlja predvino delovanje Svobod in pestrost dejavnosti slovenskih kulturnih in izobraževalnih organizacij po osvoboditvi.

V Radenci pa je veliko zanimanje budila III. razstava likovnih skupin Slovenije. Izbor del članov likovnih

Gledališka dejavnost je globoko zasidrana v preteklosti, sedanjos ti in prav gotovo bo ostala tudi v prihodnosti ZKO. Na praznovanju jo je zastopala gledališka skupina KUD Zarja iz Trnovelj pri Celju. Šestindesetčlanska skupina, ki uspešno nastopa skupaj že šest let pod vodstvom režiserja Štefana Žvižejca, je nastopila dvakrat v Ljutomeru z Veliko žehito Majakovskega. Kot vedno so tudi tokrat segli po zahtevnem tekstu in ga posredovali občinstvu tako, kot so dojeli to delo velikega ruskega pisatelja. Z odra so se preselili tudi v dvorano, da bi še bolj pritegnili gledalce. Zanimiv pogovor z igralci v garderobi pa je razkril, da so trnoveljski gledališčniki polni idej in kar naprej snujejo nove predstave in vanje vnašajo svoje domisleke. Na leto pripravijo dve ali tri predstave,

načrtom koncertom in koncertom v šolski telovadnici sta se krajanom predstavili godba na pihala iz Ptuja in odlična godba na pihala KUD Pošta iz Maribora. Na tem področju instrumentalne glasbe je bil v povojnem obdobju dosežen velik napredek, tako da muziciranje lahko nudi poslušalcu tudi precejšen umetniški užitek. Poslušalci so tako poslušali skladbe naših skladateljev Učakarja, Lorbeka in Bučarja pa tudi nekaterih tujih skladateljev. Oboji, glasbeniki in poslušalci, so bili tako zavzeti, da jih ni zmotilo niti nekaj minut teme, ki je zaradi prekinitve električnega toka zajela vso Lendavo.

GREMO V FILMSKO GLEDALIŠČE

Na vseh prireditvah v Lendavi so bili v glavnem mladi ljudje. Tako tudi v dvorani kina, kjer so se vrata po enem letu spet odprla. Gledalcem je najprej predstavnik ZKO prebral poslanico ZKO Slovenije, ki so jo brali na vseh prireditvah, potem pa jim je novinar in kritik Vladimir Kocjančič na kratko predstavil Stigličev film Povest o dobrih ljudeh, ki je bil posnet po literarni predlogi prekmurskega rojaka, pisatelja Miška Kranjca. Morda bo prav ta film spodbudil Lendavčane, da bodo

— predstavil se jim je pravi prekmurski lončar, domačin jih je seznanil z nastankom Moravskih toplic, slišali so tudi nekaj o značilnih prekmurskih jedeh, saj tudi to sodi v kulturo nekega naroda.

S. R.

LITERARNI VEČER V GRADU MURSKÉ SOBOTE

V prvem delu literarnega večera so v grajski dvorani gledališko uprizorjene tekste literatov — začetnikov s 45. srečanja predstavili člani gledališke skupine KPD Ernestek Golob-Peter iz Gradišča. V drugem delu so literati — začetniki (iz 2. literarne kolonije v Gradišču) brali svoje novejšje tekste v prostorih Kluba mladit. Peter Božič — predsednik odbora za literarno dejavnost v ZKOS je recitacijski skupini iz Gradišča podelil spominsko plaketo 30. obletnice zveze Svobod.

Ker v tem zapisu ne bomo govorili o kvaliteti predstavljene proze in poezije, želim predvsem posredovati vzdušje, ki so ga ustvarili mladi literati s svojimi teksti. Najbolj dragocena je predvsem njihova izpovedna moč, ki izvirja iz prebujene zavesti o njih samih in o svetu, v katerem živijo. Ta zavest pa je polna grenkobe, ljubezni, bolečine in sreče. Takšne so tudi teme mladih pesnikov in pisateljev — kar najbolj raznovrstne, a vselej pisane s prizadevnostjo.

Težko je govoriti o posameznikih, kajti interpretacija je bila skupinska in marsikdo ni prišel do veljave tudi zaradi slabše interpretacije svojega dela, slabše dikcije ali treme.

Po končanem literarnem večeru smo skupaj odšli na večerjo, kjer je bilo razpoloženje pristrčno in so nas zblizali pogovori iz literarnega sveta. Poslovili smo se kot prijatelji.

M. A.

PLESNI VEČER

Sobotna zaključna prireditev v Pomurju je bila v kinodvorani Murske Sobote, pospremljena s slavnostnimi govorniki. Kulturni program je bil nemara nekoliko nenavaden — plesni večer štirih skupin. Nastopili so ansambel Centra za balet in ritmiko iz Celja pod vodstvom Damirja Zlatarja-Freyja, plesna skupina Kluba mladit »Mladje« iz Maribora pod vodstvom Alenke Lavrač, plesna skupina Kluba mladit iz Ptuja pod vodstvom Mire Mijačević in skupina za izrazni ples pedagoškega šolskega centra iz Celja pod vodstvom Ane Vovk.

V zadnjem času se je v Sloveniji zelo razmahnila tudi amaterska plesno baletna dejavnost. Skupin različnih usmeritev je že blizu trideset, in to od Pirana, Kopra, Ljubljane, Celja, Ptuja do Maribora. Seveda je raven njihovih dosežkov dokaj raznolika, močno odvisna tudi od vednosti in ustvarjalnega hotenja kot tudi ustvarjalne sposobnosti vodij teh skupin.

Različno stopnjo znanja o izraznem plesu, ustvarjalnega hotenja in dosežkov je razkrivala tudi sklepna prireditev. Najbolj sta navdušila ansambel Centra za balet in ritmiko iz Celja (ki pa ga je oder pred filmskim platnom žal zelo utesnjeval) in plesna skupina Kluba mladit »Mladje« iz Maribora.

Seveda je tudi avanje izraznega plesa, ki osvaja današnjo mladino (pred vojno so bile to najpogostejše spevoigle!), še skromno, zato je tudi sposobnost doživljanja in presojanja med občinstvom zelo omejena.

S. G.

V okviru letošnjega Borštnikovega srečanja slovenskih poklicnih gledališč je bilo 83 prireditev, ki si jih je v desetih zaporednih dneh ogledalo 28.420 obiskovalcev. Če ta podatek primerjamo s prejšnjimi, lahko ugotovimo, da je letošnje Borštnikovo srečanje, ki je bilo že dvanajesto zapored, imelo kakih 2000 obiskovalcev več kakor lansko, čeprav je bilo po številu gledalcev med vsemi dotedanjimi tudi lansko rekordno.

Med vsemi prireditvami je kajpak bilo največ — kar 45 — gledaliških predstav. Ogledalo si jih je 15.300 gledalcev. Gledališče ljudske vstaje, ki že nekaj let deluje pri Borštnikovem srečanju kot posebna gledališka skupina, je imelo dvanaest nastopov, ki si jih je ogledalo blizu 6500 gledalcev, med njimi največ mladine, vojakov, šolarjev pa tudi številnih delovnih ljudi v krajih severovzhodne Slovenije, kjer je to gledališče gostovalo s svojim programom revolucionarnih pesmi, samospevov in baletom. Poleg tega so gledališki igralci dvanaestkrat nastopili na šolah in v vrtcih, kjer je njihove nastope videlo 1850 otrok.

V okviru Borštnikovega srečanja je bilo še 16 drugih prireditev, med njimi tudi simpoziji, razstave, pogovori, predavanja in podobno, na katerih je sodelovalo 3100 ljudi.

To so pravzaprav samo nekateri suhoparni podatki, ki pa na

Gledališče med ljudmi

svoj način vendarle živo izpričujejo razsežnosti, ki jih je doseglo Borštnikovo srečanje. To ni več dolgočasna gledališka festival-ska prireditev, ki bi akademsko ustvarjanje skrivala za zidovi resnobne gledališke hiše. Borštnikovo srečanje je intimno in doživeto srečanje slovenske gledališke ustvarjalnosti z najširšimi krogi delovnih ljudi in občanov, zlasti tistih iz severovzhodne Slovenije, kjer je že postalo tradicionalno.

Borštnikovo srečanje je že zdavnaj preraslo razsežnosti tako matične hiše Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru kakor tudi domicilnega mesta Maribora. Slovenski poklicni gledališki ustvarjalci so se srečevali z delovnimi ljudmi iz severne Slovenije na njihovih delovnih mestih v tovarnah, ustanovah, z mladino v šolah, s kraji v vaških kulturnih domovih, s starejšimi občani v njihovih domovih, z vojniki v vojašnicah, z bolniki v bolnišnicah, z najmlajšimi v vrtcih. V teh nastopih ni bilo ničesar prisiljenega. To niso bile kulturne manifestacije, ki bi bile same sebi namen, temveč prireditve, ki so jih delovni ljudje želeli videti in podoživeti. Saj bi navsezadnje lahko vsi ti ali pa vsaj večina gledalcev, prišli v Maribor, v matično gledališko hišo Borštnikovega srečanja. Pa kaj, ko je ta tako majhna. V njej je lahko le nekaj predstav dnevno. Zato so povsem funkcionalno zamenjale gledališki oder skrbno pripravljene dvorane tovarn, šol, ustanov. Prav ta razsežnost pa vsako leto bogati Borštnikovo srečanje, ki postaja vse bolj srečanje delovnih ljudi severne Slovenije s kvaliteto gledališko ustvarjalnostjo in vse manj medsebojno srečanje slovenskih gledaliških ustvarjalcev samih.

Kako velik interes za tako usmerjeno kulturno prireditev imajo delovni ljudje, dokazuje tudi podatek, da je finančno podprlo Borštnikovo srečanje kar 140 organizacij združenega dela iz Maribora in okolice, med katerimi je največ prispevala sestavljena organizacija združenega dela »Kema«, ki si je s tem pridobila tudi vlogo mecena.

V zvezi s tem je zanimiv še en podatek, namreč ta, da so bili nastopi gledališnikov enako kvalitetni, naj so bili v mariborski gledališki hiši ali pa v Rušah, v Mežici, Črni, Ravnah, Lenartu, Ptuju, Radljah, Šentilju, Kostanjevici, Kumrovcu, Cerkljah in drugje. Na Borštnikovem srečanju je dejansko vseskozi navzoča zavest, da je sodelovanje v tekmovalnem programu srečanja samo del sicer mnogo širšega kulturnega poslanstva in kulturne naloge, ki jo opravlja vsak ustvarjalec, ki sodeluje na Borštnikovem srečanju. Prireditve mora dati delovnim ljudem in njihovem življenju tisti kulturni utrip, zaradi katerega so prireditve podprli tudi finančno, hkrati pa mora s svojo specifično gledališko izraznostjo delovne ljudi tudi oblikovati in spreminjati ter krepi v njihovih medsebojnih odnosih vrednote, ki so obče in v skladu z našim družbenim razvojem.

To je težka naloga vsake prave kulturne ustvarjalnosti. Za letošnje Borštnikovo srečanje, katerega pokrovitelj je bilo predsedstvo SRS, lahko trdimo, da je bilo resnična kulturna manifestacija. Fanfare so sicer utihnile, ogenj pred Slovenskim narodnim gledališčem v Mariboru je ugasnil, priznanja so podeljena, vendarle ni mogoče dvomiti v to, da se kulturni utrip, ki ga je srečanje dalo, ne bi razrasel in oplemenitil vse življenje, še zlasti pa kulturo v tem delu Slovenije. Dvanaesto Borštnikovo srečanje je končano, njegove ideje pa živijo med ljudmi v tovarnah, šolah, ustanovah. In po vsakem srečanju so vse bolj in bolj žive.

TOMAŽ KŠELA

Vela kina v Murski Soboti so si ljudje z zanimanjem ogledovali doslej najbolj celovito razstavo o predvino in naprednem kulturnem gibanju in o mnogostranosti poveljnega kulturnega ljubiteljstva (Foto: S. Rito)

pin Slovenije je le majhen delček tega, kar so likovniki amaterji ustvarili.

Raznolikost ljubiteljskega kulturnega dela je odseval tudi program 24 prireditev. Gostitelji — ZKO Slovenije ter občinske ZKO Gornja Radgona, Ljutomer, Lendava in Murska Sota — in gostujoče skupine iz vse Slovenije so odlično poskrbeli, da so gledalci in poslušalci vsaj delno poznali vse dejavnosti, ki jih razvija ZKO. Nekateri prireditve smo obli-

LEDALIŠKA ZGOJA ZAČNE S LUTKAMI

Najmlajšim v Vidmu ob Ščavnici v Gornji Radgoni je Lutkovno gledališče KUD Kobanci iz Kamnice zoriло Jana Malika lutkovno gledališče Zogica marogica. Pionirji iz aterskega gledališča DPD Svoboda iz Medvod pa so s predstavo »Veseli medvedek Marjana Beline« iz Murske Soboti. Tako sta bili predstavi lutkovna dejavnost in delovanje pionirskih gledaliških skupin. V Murski Soboti, kjer so zbrano sledili dogajanju na festivalu, saj tovrstnih predstav niso deni pogosto.

še številnejši pa so recitali, s katerimi obiskujejo delovne kolektive.

KLUBSKI KULTURNI PROGRAM

Prijeten večer so obiskovalci preživeli v Klubu mladit OO ZSMS v Lendavi. Že sprejem gostov z rdečimi nageljni je ustvaril praznično in hkrati domače vzdušje. Sekcija za kulturo tega kluba je na majhnem klubskem odru uprizorila Marjana Marinca Krasni cirkus. Čeprav je bila to njihova prva predstava, so s svojo iskričastostjo, pristnostjo in seveda znanjem navdušili gledalce. Klub je bil poln. Po predstavi so nastopajoči sedli med obiskovalce in se pogovarjali o predstavi, saj je namen klubov prav v tem, da na najbolj neposreden način omogočajo socializacijo mladega človeka ter njegovo celovito prosvetljenje in izobraževanje. Ob koncu prijetnega, zabavnega in hkrati poučnega večera so igralci uprizorili še nekaj skečev, s katerimi ob drugih dnevih popestrijo bivanje v klubu.

UMETNIŠKI UŽITEK TUDI OB GODBI NA PIHALA

Pravzaprav je bilo v Lendavi v času praznovanja zelo živahno. S prome-

spet odprli kinodvorano in v njej predvajali dobre filme, saj si odbor za film in televizijo pri predsedstvu ZKOS prizadeva za organiziranje filmskih gledališč, kar naj bi čimprej sprožilo potrebo po distribuciji kvalitetnega filma znotraj naše reproduktivne kinematografske mreže.

KONCERT IZ NAŠIH KRAJEV

Nič še nismo spregovorili o narodnozabavni glasbi, ki ima pri nas množico privrženecov. V ZKO so letos ustanovili komisijo za zabavno in narodnozabavno glasbo. Njena naloga je usmerjanje zabavnih orkestrrov k oživljanju in uporabljanju domačega narodnega blaga. Glasbenikov in glasbenih skupin, ki se ukvarjajo s to vrsto kulture, je v Sloveniji veliko in na vseh koncertih imajo veliko poslušalcev. Tako je bilo tudi zadnji dan praznovanja, ko so poslušalci napolnili veliko restavracijo zdravilišča Moravci. Nastopili so ansambel Franca Miheliča, ansambel Korotan iz Šentvida v Podjuni, ženski oktet iz Obirja in ansambel Štirje kovači. Dobro poldrugo uro je veliko dvorano preplavljala slovenska pesem, obiskovalci »koncerta iz naših krajev« pa so se v kratkih odmorih med narodnozabavno glasbo seznanili z nekaterimi značilnostmi Prekmurja.

ZRENJANIN:

MILIJON VREČ
PERLITA

Ljubljanska Termika ima v svoji sestavi tudi temeljno organizacijo združenega dela »Perlit« v Zrenjaninu, ki proizvaja perlit — pomemben material za izolacijo v gradbeništvu. Kolektiv TOZD Perlit je letos dosegel pomemben delovni uspeh: že sredi meseca oktobra so presegli letni plan, saj so napolnili milijon vreč perlita, silikonskega materiala vulkanskega porekla, ki ga z ekspandiranjem pripravijo za izolacijo fasad, stropov in podov. Poleg tega uporabljajo perlit tudi v prehrabeni industriji kot filter in v vrtarstvu.

Letošnji uspeh je toliko večji, če upoštevamo da so 1974. leta proizvedli le 650.000 vreč, 1975. leta 750.000, 1976. leta pa 930.000 vreč, letos pa so planirali 1.030.000 vreč.

Letošnji plan so tako izpolnili sredi oktobra, do konca leta pa bodo izdelali še blizu 250.000 vreč perlita.

Ob vsem tem pa velja omeniti, da kolektiv zrenjaninske Termike nima zalog, saj je celotna proizvodnja že prodana.

Milijonto vrečo so kot posebno priznanje izročili predstavniku podjetja »Izolacija« iz Beograda, največjemu porabniku njihovih izdelkov.

B. REPE

MEDVODE:

IZPOLNJENA
PRIČAKOVANJA

Letošnji izvozni načrt Donita je v primerjavi z lanskim sicer za 30 odstotkov večji, vendar so ga že v prvih sedmih mesecih dosegli 95-odstotno. Posamezne temeljne organizacije, med njimi Fenolit, Pletilnica, Tesnila in Svit so izvozne naloge precej presegle, nekatere med njimi — Tesnit, Laminat in Filtri — pa niso izpolnile svojih izvoznih načrtov. V Donitu so prepričani, da bo TOZD Tesnit do konca leta izpolnila svoje izvozne obveznosti, precej teže pa bo z izvozom v TOZD Laminati, saj se v vzhodnoevropskih državah spopadajo z močno konkurenco, povpraševanje pa upada tudi zaradi uporabe cenejših materialov. V TOZD Filtri upajo, da bo pogodba z vzhodnoevropsko tovarno, sklenjena pred nedavnim, bistveno izboljšala izvozne možnosti.

V.K.

KRANJ:

Dobro gospodarjenje

V letošnjih prvih osmih mesecih so temeljne organizacije Tovarne gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava proizvedle 28.271 ton različnih izdelkov. Tako je proizvodnja v tem času v primerjavi z enakim obdobjem lani večja za 12 odstotkov. Delovna storilnost je porasla za 5 odstotkov, vendar kaže težnjo po padanju zaradi sorazmerno hitre rasti zaposlovanja novih delavcev.

V prvih osmih mesecih letošnjega leta je dosegla prodaja vrednost 1.262.657 din, kar je precej več, kot so načrtovali, in je za 38 odstotkov večja, če jo primerjamo z enakim obdobjem minulega leta. Izvoz predstavlja 12,3 odstotka dosežene neto realizacije ali 7.764.000 dolarjev. Sava je največ izvozila v zahodne države, in sicer za 7.070.000 dolarjev, kar je 91 odstotkov vsega izvoza na konvertibilno področje. Kljub temu, da v Savi beležijo sorazmerno hitro rast zaposlovanja, je do konca avgusta raslo z 2,7-odstotno stopnjo, kar je v skladu z resolucijo o politiki zaposlovanja 1977. ta.

V.K.

OGAŠKA SLATINA:

Kritično o poslovanju

V steklarni Boris Kidrič v Rogaški Slatini so ob ocenjevanju letošnjih šestmesečnih rezultatov poslovanja ugotovili, da je količinska proizvodnja nižja od lanske za 4,4 odstotke in da za 16 odstotkov zaostaja za načrtovano. Nekoliko bolj spodbudni so sicer rezultati, ki kažejo vrednost proizvodnje, saj je slednja v letošnjem prvem polletju porasla za 6,8 odstotka. Na ta podatek pa v steklarni gledajo realno, saj je v glavnem posledica višjih cen, ne pa rezultat večje delovne storilnosti.

Da bi bile številke o proizvodnji še bolj realne, jih rogaški steklarji osvetlujejo tudi z drugačnega gledišča — vrednosti zalog namreč. Te so namreč v prvih šestih mesecih letošnjega leta porastle v primerjavi z enakim obdobjem lani za 1,6 odstotka. Zaloge gladkega stekla so po vrednosti porastle od 1.207.048 din na 1.331.112 din, kristalnega brušenega stekla pa je na trgu za 6.934.122 din.

V.K.

KOMEN NA KRASU:

Poslovno sodelovanje

Proizvajalci steklenih vrat v tovarni stekla v Pančevu so dlje iskali primerno delovno organizacijo, s katero bi navezali poslovne stike. Hoteli so dobiti stalnega, solidnega partnerja za izdelovanje kovinskega okovja za steklena vrata. Slednjič so ga našli v kopenski tovarni Aluminij. Oba partnerja sta sklenila 10-letni sporazum o poslovnem sodelovanju, s čemer je zagotovljena podlaga za redno preskrbo okovja za steklena vrata. V Aluminiju so prepričani, da bo medsebojna menjava od 2,5 milijona din v letošnjem letu porasla prihodnje leto že na 6,5 milijona din. Čeprav izdelajo v Pančevu ta čas 5000 kosov steklenih vrat, je povpraševanje po njih na domačem trgu vedno večje in ne morejo zadostiti vsem potrebam.

V.K.

PO DRUGEM VZORČNEM SEJMU GORENJA

Prodani za prihodnje leto

Proizvodnja večine TOZD Gorenja je za drugo leto že razprodana, trg pa zahteva še povečanje proizvodnje

V velenjski rdeči dvorani so pred dnevi zaprli II. vzorčni sejem sestavljene organizacije združenega dela Gorenje. Delovni kolektivi Gorenje so razstavili blizu 1500 izdelkov, med katerimi so bile tudi vse novosti iz proizvodnega programa za 1987. leto. Druga razstava komercialnega programa SOZD

Gorenje, na katero je prišlo več tisoč poslovnih partnerjev Gorenja iz domovine in tujine, je bila tudi nova priložnost za srečanje proizvajalcev surovin in sestavnih delov, trgovske mreže, denarnih zavodov in finalistov, članov reprodukcije celote DOM, spremljali pa so ga strokovni seminarji s področja grad-

beništa, toplotne tehnike, elektrone in varstva okolja.

Številne pohvale in priznanja, ki so jih izrekli obiskovalci druge razstave komercialnega programa SOZD Gorenje, potrjujejo pravilnost zamisli o organizaciji vzorčnih sejmov v Velenju. Velik asortiman in raznolikost izdelkov kot tudi programska

novost Gorenja — prehod k ponudbi kompletnih ambientov in tehnologij — drugačnega načina dogovarjanja s poslovnimi partnerji pravzaprav ne dovoljujejo. Pravkar končana velenjska sejemska prireditev pa je bila tudi nova priložnost za dogovore o uresničitvi dogovorjenega sodelovanja v reprodukciji celoti DOM. Sicer pa si je na tisoče obiskovalcev sejma lahko ogledalo številne izdelke Gorenja, ki znova potrjujejo evropsko raven proizvodnje te delovne organizacije in ji omogočajo nadaljevanje vodilne vloge v Jugoslaviji do leta 1985.

Kar 18.000 zaposlenih v delovnih organizacijah Gorenje po vsej Jugoslaviji načrtuje za prihodnje leto proizvodnjo v vrednosti 12 milijard dinarjev. In če merimo uspešnost pravkar končanega II. vzorčnega sejma SOZD Gorenje, med katerim so sklepali tudi pogodbe o prodaji izdelkov v prihodnjem letu, potem smemo zapisati, da je proizvodnja večine tovarn SOZD Gorenje za leto 1978 pravzaprav že razprodana. Tržišče zahteva celo povečanje proizvodnje, se pravi, da bodo morali v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela Gorenje nemudoma uskladiti proizvodne zmogljivosti posameznih tovarn s tržišnimi možnostmi.

P.O.

I.V.

Zakon naj bi predvsem zagotovil večje možnosti za kvalitetnejši napredek pri opravljanju blagovnega prometa v skladu z zakonom o združenem delu — Organiziranost potrošnikov v krajevnih in drugih samoupravnih skupnostih ter organizacijah naj bi urejal poseben zakon

Sredi tega meseca bosta zbor združenega dela in zbor občin republiške skupščine obravnavala predlog zakona o blagovnem prometu. Znano je, da je temeljni zakon o blagovnem prometu prenehal veljati pred letom dni in so bili vsi zakonski predpisi s tega področja usklajeni z ustavo. Toda že v mesecu novembru lani so se pokazale velike vrzeli v urejanju blagovnega prometa, saj je federacija po ustavi pristojna samo za urejanje temeljnih odnosov, s katerimi zagotavlja enotnost jugoslovanskega trga in ukrepe, s katerimi preprečujemo spodkopavanje enotnega tržišča. V pristojnosti federacije so ostali tudi ukrepi za zavarovanje pred monopolnimi pojavi in nelojalno konkurenco, ne nazadnje pa še urejanje in izvajanje predpisov, ki naj zagotovijo svobodni promet blaga in storitev. Vsa druga vprašanja na področju blagovnega prometa pa je morala Slovenija podobno kot druge republike urediti s svojimi predpisi. Po republiški ustavi namreč skupščina ureja odnose na področju blagovnega prometa, ki so skupnega pomena za delovne ljudi in občane.

Gre predvsem za tale vprašanja: pogoji za opravljanje prometa blaga na debelo, na drobno in v tranzitu ter opravljanje storitev v blagovnem prometu, opravljanje prometa z blagom široke porabe, medsebojni odnosi med organizacijami združenega dela blagovnega prometa in organizirani potrošniki, opravljanje blagovnega prometa z osebnim delom in z zasebnimi sred-

stvi občanov itd.

Ker omenjena vprašanja zakonsko niso urejena, je pred časom izvršni svet predlagal skupščini, naj izda zakon, ki bo primerno uredil področje blagovnega prometa. Republiški zakon naj bi predvsem zagotovil večje možnosti za kvalitetnejši napredek pri opravljanju blagovnega prometa v skladu z zakonom o združenem delu, hkrati pa omogočil organizacijam združenega dela, njihovim združenjem in delovnim ljudem, da v enakih pogojih opravljajo gospodarske dejavnosti v prometu blaga in storitev na območju Slovenije. Prav tako je v zakonskem predlogu pri določanju pogojev za opravljanje blagovnega prometa upoštevana enotna ureditev tega področja v skladu z zveznimi predpisi.

Predlog republiškega zakona opredeljuje tudi nekatere specifične pogoje, ki so pomembni za republiko, denimo strokovno izobraževanje trgovinskih kadrov, pogoje za promet z določenimi vrstami blaga, odkup kmetijskih pridelkov itd. Urejanje teh vprašanj bo poslej možno na dva načina, in sicer z družbenim dogovorom in s tako imenovanimi podzakonskimi izvršilnimi predpisi. Prezreti ne kaže tudi posebnega poglavja, ki je dodano zakonskemu predlogu in ki govori o odnosih med organizacijami združenega dela blagovnega prometa in organiziranimi potrošniki, s katerim je končno opredeljena vsebina sodelovanja z organizacijami, ki skrbijo za blago široke porabe in organiza-

cijami potrošnikov v krajevnih skupnostih, občinah in v republikah. Vendar je v javni razpravi prevladovalo mnenje, naj bi način sodelovanja — enako kot oblike organiziranosti — urejali akti krajevnih skupnosti, predvsem pa samoupravni sporazumi, sklenjeni med udeleženci dogovarjanja, torej med trgovinskimi organizacijami in organiziranimi potrošniki.

GOSPODARSKI KOMENTAR

SPORAZUM
ALI DIKTAT

Eno izmed področij, kjer novi samoupravni veter najšibkeje veje, je politika cen. Zvezna administracija ne more in ne more preboleti, da tudi na tem področju zakon o združenem delu daje vso veljavo samoupravnemu dogovarjanju in sporazumevanju. Ne samo, da je prav iz Zveznega zavoda za cene slišati mnenja, da se je treba pri oblikovanju cen dosledno držati zakona o cenah, ne pa duha zakon o združenem delu, tudi v osnutku novega zakona o cenah, ki naj bi ga sprejeli do konca tega leta, je še veliko nedorečenega in precej neskladij z zakonom o združenem delu. S pravico združenega dela torej, da po samoupravni poti oblikuje cene svojih izdelkov in storitev.

Kako naj bi sicer razumeli nekatera določila v osnutku, ki so dajala še vedno zelo široka pooblastila administraciji?

V osnutku je mrgolelo »terminoloških« nejasnosti in netočnosti, tako da so udeleženci javne razprave o osnutku celo menili, da je težko na tako »meglena« določila dajati kakršnekoli konkretne pripombe in spreminjevalne predloge. Temeljna pomanjkljivost osnutka pa je bila, da vsekoli uporablja zdaj že preživeli termin določanje cen, namesto oblikovanja cen.

Vsekakor ni možno pričakovati, da bi bil zakon že v osnutku idealen. Toda osnutek tega zakona, ne vemo točno, kateri po vrsti je, se kar ne more otrsti svojih »otroških boleznih«, zlasti pa ne težnje, da bi administrativno določanje cen obdržalo v novem samoupravnem sistemu oblikovanja cen čim bolj pomembno vlogo.

Oblikovalci zakonskega besedila bodo imeli do konca leta še obilo dela, saj bodo morali pretehtati številne pripombe in spreminjevalne predloge ter presoditi, kaj je v skladu z zakonom o združenem delu. Vsekakor drži, da oblikovanje enotnejšega in trajnejšega sistema v oblikovanju cen ni lahka naloga. Res pa je tudi, da so že ob koncu minulega leta v prenekatem delovnem kolektivu opozarjali na dejstvo, da je združeno delo že sposobno samostojno, na samoupravni podlagi oblikovati cene izdelkov in storitev. Kaže pa, da so se oblikovalci zakona zanašali na to, da je leto dovolj dolgo in da bistvenih pripomb v javni razpravi na osnutek ne bo. Toda pripomb je bilo dosti in zdaj je dela — za kratek čas, ki še ostaja na voljo, kar preveč.

Oblikovanje cen je gotovo sila zahtevno in odgovorno delo in pripombe na račun poti, po katerih je združeno delo »prihajalo« do novih cen, so bile zelo upravičene, pa naj je šlo za delo zvezne administracije, ki je pogosto škodila razvoju gospodarstva z neuravnovešenim tempom določanja cen surovin in izdelkov, ali pa za tako imenovano sporazumevanje proizvajalcev o cenah, ki je bilo v nekaterih primerih bolj podobno monopolnemu dogovoru kot samoupravnemu sporazumu.

Vsekakor pa lahko delovnim organizacijam, ki so se na monopolen način dogovarjale o cenah, štejemo za olajševalno okoliščino dejstvo, da združeno delo še ni bilo povezano v dohodkovne tokove, da torej ni deloval povratni mehanizem, oziroma blažilci za pretirane apetite posameznih delovnih organizacij.

Zdaj je seveda položaj drugačen: dohodkovne soodvisnosti med posameznimi temeljnimi organizacijami so vse bolj čvrste in samoupravno dogovarjanje se ne more sprevreči v monopolni dogovor nekaterih. Zavoljo tega je seveda tolikanj bolj presenetljivo, da administracija tako trdno vztraja, da je le ona sama tisti dejavnik, ki je sposoben krojiti cene. Res je sicer, da jih je sposobna krojiti še naprej — toda nikakor ne v korist združenega dela in tudi ne v družbeno. Zavoljo tega je prav, da njene pristojnosti čimprej in čimbolj popolno nadomesti samoupravno dogovarjanje in sporazumevanje združenega dela samega.

B. RUGELJ

R. B.

KAKO IZBOLJSATI PRESKRBO Z BARVASTIMI KOVINAMI

DOHODKOVNI
ODNOSI

Slovenske delovne organizacije, porabniki aluminijastih in bakrenih polizdelkov, se odločno zavzemajo, da bi z rudniki in predelovalci rude sklenili poslovne odnose na dohodkovni podlagi. V nasprotju s tem stališčem pa so se v Valjaonici bakra i aluminija Slobodan Penezić-Krcun v Titovem Užicu zavzeli zgolj za kreditne odnose pri gradnji novih rudniških in topilniških zmogljivosti. Da bi v naslednjih letih zadostili potrebam predelovalne industrije, bo treba namreč v rudnik v Boru vložiti skupno blizu 300 milijonov dinarjev, prav toliko pa v proizvodnjo boksita. Valjarna v Titovem Užicu je tudi predlagala, naj bi slovenski porabniki

skupaj z Ljubljansko banko ta sredstva posodili valjarni, ki bi jih vlagala v surovinsko bazo — kar pa seveda za porabnike ni najbolj ugodna rešitev, ni pa tudi v skladu z določili zakona o združenem delu. Zavoljo tega so slovenski porabniki aluminijastih in bakrenih polizdelkov predlagali, naj bi sklenili dogovor in ga uresničili s samoupravnim sporazumom o redni preskrbi slovenske industrije na podlagi dohodkovnih odnosov: pri dogovarjanju naj bi kot enakovredni partnerji sodelovali porabniki, valjarna in rudniki. Le tako bi namreč lahko zagotovili trajnejšo povezavo in zavarovali koristi katerekoli podpisnic sporazuma.

TUDI V NEMČIJI SE SPET OBRAČAJO K PREMOGU

DOBRI STARI PREMOG

Nemški sindikati: Z odpiranjem novih in moderno opremljenih premogovnikov si bodo zagotovili zanesljiv vir energije, ne da bi škodovali delovnemu okolju

Malo je dandanes strokovnjakov, ki bi podcenjevali pomen premoga v proizvodnji električne energije. Že zdavnaj so začeli izgubljati iluzije, da bosta nafta in uran »nadomestila« črno zlato. Nasprotno, pokazalo se je, da bo premog še dolgo dragocen vir energije, ob tem pa za nameček še cenejši od mnogih drugih.

Vse to dobro vedo tudi v Zvezni republiki Nemčiji. Prav zato energetski program bonnske vlade predvideva, da bi 38 milijonov ton črnega premoga vsako leto spremenili v električni tok. To bi storili na podlagi dolgoročnega sporazuma med premogovniki in elektrogospodarstvom. Pokazalo pa se je, da uresničevanje tega programa ne bo potekalo gladko.

Nekateri krogi, ki se — kot ironično navajajo predstavniki nemških

sindikato — ravna po izreku »Sveti Florjan, obvaruj mojo hišo in zažgi jo drugemu«, se hrupno upirajo zamisli o odpiranju novih premogovnikov. Nihče načelno ne zanika potrebe, da bi zagotovili dovolj premoga za elektrogospodarstvo, ko pa pridejo na vrsto stvarni predlogi, da bi v tem ali onem kraju začeli s proizvodnjo, se takoj najdejo ljudje, ki povzdignejo svoj glas, predvsem zavoljo dozvednega ogrožanja človekovega okolja. Trenutno zavirajo odprtje desetih novih premogovnikov. Očitno je, da imajo pri tem glavno besedo deželne in lokalne oblasti. Zato je zahodnonemški sindikat delavcev rudarstva in energetike prenesel težišče bitke na Porurje, kjer je največ premogovnikov.

V mesecu oktobru so začele sindikalne organizacije rudarjev v Po-

surju zbirati podpise za odpiranje novih premogovnikov. Odziv je presegel pričakovanja. Rudarjem so dali množično podporo ne le delavci drugih panog, predvsem kovinske in kemične industrije, marveč tudi veliko prebivalcev. Prav to pa je namen akcije, da bi s podpisi potrdili voljo večine ljudi v Porurju, ki so za nove rudnike, in tako prepričljivo izpodbili govornice nekaterih krogov, češ da prebivalstvo nasprotuje temu. Če bo sindikat akcija uspela, bo mnogo težje zavirati uresničevanje načrtov o odpiranju novih premogovnikov.

Sindikati pa imajo zelo močne argumente. V novih premogovnikih s sodobnimi napravami se bo količina prahu zmanjšala za 75 odstotkov. Tako bo tudi onesnaženost na delovnem mestu in v širšem okolju občutno manjša. Če bi stare premogovnike zaprli zato, da bi zavarovali okolje, bi več desetisoč rudarjev ostalo brez dela, država pa bi ostala brez zadostne količine premoga. Edini izhod je, poudarjajo sindikati, odpreti nova okna, ki bi zagotovila zaposlitev starim in mladim rudarjem, omogočena pa bi bila tudi humanizacija dela in delovnega okolja. Skratka, z manj prahu in onesnaženosti bi imeli več premoga in električne energije.

B. RAKIDŽIĆ

TA TEDEN V ZARISCU

BEOGRAD — Član predsedstva SFRJ in ZKJ Edvard Kardelj je sprejel predsednika italijanskega senata Amintoreja Fanfanija, ki je bil na obisku v Jugoslaviji. Pogovarjala sta se predvsem o dvostranskih odnosih in ugotovila krepitev dobrososedskih prijateljskih odnosov. Poleg tega sta izmenjala mnenja o razvoju samoupravljanja pri nas, za kar so Fanfani in njegovi sodelavci pokazali še posebno zanimanje. Med obiskom v Jugoslaviji so predsednika italijanskega senata sprejeli tudi drugi ugledni predstavniki našega družbeno političnega življenja, med njimi predsednik skupščine Jugoslavije Kiro Gligorov in predsednik sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Mika Špiljak.

MOSKVA — V Sovjetski zvezi so začeli praznovati 60-letnico oktobrske revolucije. Na slavnostni akademiji v veliki kremeljski kongresni palači je pred približno 6000 navzočimi govoril generalni sekretar CK KP SZ Leonid Brežnev. Poudaril je splošni pomen graditve socializma v ZSSR, navedel po glavnitve gospodarske uspehe, v zunanje političnem delu govora pa je med drugim ostro napadel kitajsko vodstvo in se zavzel za prepoved vseh jedrskih poskusov v vojaške namene. Za Brežnjevom so spregovorili tudi voditelji tujih delegacij, med njimi tudi jugoslovanske, član predsedstva ZKJ in predsedstva SFRJ Vladimir Bakarić.

NEW YORK — Predstavniki Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Francije so v varnostnem svetu Združenih narodov z vetom preprečili sprejeme resolucije afriških držav, ki so zahtevale uvedbo obsežnih povračilnih ukrepov proti južnoafriški republiki zaradi njene rasistične politike. Ta dogodek je močno razočaral svobodno Afriko, saj je zgovorno pokazal, da so zahodne države pripravljene le na delno prepoved izvoza orožja v Južno Afriko, niso pa se pripravljene odpovedati pogodbam o proizvodnji orožja, sodelovanju pri razvoju jedrskih kapacitet, najmanj pa gospodarskemu sodelovanju.

NEW YORK — Politični komite generalne skupščine Združenih narodov je obsodil ugrabitve potniških letal in pozval vse države, naj okrepijo varnostne ukrepe na letališčih in v letalih. V posebni resoluciji poziva vse države, ki še niso pristopile k mednarodnim sporazumom iz Tokia, Haaga in Montreala, naj storijo čimprej. Pomembno je, da je dvaintrideseto zaseditelj generalne skupščine OZN tako zelo hitro reagiralo na zaskrbiljujoče naraščanje govorstva terorizma, kot tudi dejstvo, da so vse države tako hitro našle skupen jezik. B. K.

kdo je kdo

AMINTORE FANFANI

predsednik senata republike Italije

Amintore Fanfani sodi med tiste politike, ki so mu ničlikokrat napovedovali popoln politični polom, a je vselej bil in je še zelo pomembna politična osebnost sosednje Italije.

Bil je domala na vseh političnih položajih, razen na položaju predsednika republike. Štirikrat je bil ministrski predsednik, vodil je zunanje ministrstvo in imel več drugih funkcij. Danes je predsednik senata, vplivnega in pomembnega italijanskega političnega dejavnika. Fanfani je politik in znanstvenik. Tudi ko je bil na položaju ministrskega predsednika, ni nikoli pretrgal stika z znanostjo, res pa je, da je bila njegova znanstvena dejavnost vedno politično determinirana. Študiral je kapitalizem in ta študij ves čas pomeni rdečo nit njegovega znanstvenega dela. Z dvaindvajsetimi leti je leta 1930 diplomiral in zelo kmalu začel politično kariero, v kateri so se vrstili vzponi in padci. To kot tudi njegova osebnost odsevajo vso nekdanjo uspešnost krščanske demokracije kot njeno današnjo krizo.

Fanfani je doma, kot mu pravijo, trd nasprotnik komunistov, eden tistih, ki mu zamenjajo »zgodovinski kompromis«. Na zunanje političnem področju pa se zavzema za dobre sosedske odnose tudi s

PRVA KONFERENCA RADIODIFUZNH ORGANIZACIJ NEUVRŠČENIH DRŽAV

V duhu neuvrščenosti in soglasja

V Sarajevu je bila od 27. do 30. oktobra prva konferenca radiodifuznih organizacij neuvrščenih držav, ki je po svojem mednarodno-političnem pomenu in sklepih, ki jih je sprejela, presegla okvire sodelovanja med radiotelevizijskimi neuvrščenimi državami.

Konferenca je bila v obdobju po peti vrhunski konferenci neuvrščenih držav v Colombu gotovo eden najpomembnejših dogodkov neuvrščenih. Njen pomen je toliko večji, ker pomeni konkretizacijo skupnih dogovorov iz Colomba ter s tistih zborovanj neuvrščenih, na katerih so govorili o informiranju. Zato povezanost med emblemoma konferenc v Colombu in Sarajevu, ki sta krasila konferenčno dvorano v Skenderiji, ni bila zgolj simbolična. Pomenila je veliko več, saj je opozorila na tesno povezanost boja za enakopravnejše odnose na področju informiranja s skupnim bojem neuvrščenih za pravičnejši svet. V sedanje neenakopravne odnose v svetu sta namreč radio in televizija vsestransko vključeni. Številne države in narodi so v takšnih razmerah tarča pravega bombardiranja z netočnimi, izmalice-nimi, izmišljenimi in zlonamernimi informacijami, tako o sebi kot o drugih. To je posledica dejstva, da sta radio in televizija zelo pogosto

orodji v rokah sil kolonializma, neokolonializma in imperializma. Položaj radiodifuznih organizacij v mnogih neuvrščenih državah in de-želah v razvoju je po drugi strani takšen, da se zaradi omejenih ekonomskih možnosti, slabe tehnične opremljenosti in pomanjkanja kadrov ne morejo uspešno upreti takšnim pritiskom. Vse to se je zgovorno pokazalo v razpravah na sarajevski konferenci.

Srečanje je bilo od prvih trenutkov v duhu neuvrščenosti, z drugimi besedami, v pripravah nanjo, v razpravah ter pri oblikovanju dokumentov so enakopravno sodelovale vse delegacije. Razumljivo je, da so se pokazale tudi različne potrebe, interesi in želje, saj so razlike v razvitosti radia in televizije velike tudi med neuvrščenimi državami. Dokumenti, ki seveda niso nastali čez noč, temveč so plod obsežnega, dolgotrajnega in temeljitega dela, zato odsevajo tako stališča tistih dežel, ki imajo že satelitsko radio-

difuzijo, kot tistih, pri katerih je radio še v povojih.

Na konferenci so sprejeli deklaracijo, akcijski program, sklep o uskladitvi sodelovanja med radiotelevizijskimi neuvrščenimi ter ustanovili odbor za sodelovanje, ki bo takoj začel z delom. Deklaracija poudarja, da je sarajevsko srečanje pomemben prispevek k sodelovanju med neuvrščenimi na področju informiranja, še posebej po ustanovitvi združenja tiskovnih agencij, da so možnosti za sodelovanje med radiotelevizijskimi zares velike, kot tudi, da morata biti radio in televizija vsestransko vključena v vsa prizadevanja gibanja neuvrščenih.

Aksijski program poudarja predvsem nujnost razvoja sferne izmed radiotelevizij, pomoč na temelju solidarnosti vsem manj razvitim radiodifuznim organizacijam neuvrščenih držav in osvobodilnih gibanj, nujnost izobraževanja kadrov ter razvoja različnih oblik programskega sodelovanja. Izraža tudi soglasno ugotovitev, da je glede na sedanjo raven sodelovanja med neuvrščenimi na področju radiodifuzije, ki je nezadovoljivo in skoraj praviloma zgolj na dvostranski podlagi, nujno razviti večstransko sodelovanje, ki edino lahko zagotovi tako enoten nastop neuvrščenih na mednarodnem prizorišču, ko gre za informiranje, kot razvoj sferne izmed radiodifuzij, zlasti pa tistih, ki so slabo razvite.

Sklep o usklajevanju sodelovanja vsebuje cilje in priporočila, ki predstavljajo konkretizacijo akcijskega programa. Mednje sodijo predvsem razvoj medsebojnega sodelovanja pri oblikovanju in izobraževanju kadrov, razvoj izmenjave in koprodukcije radijskih in televizijskih programov ter ustanavljanje forumov za iskanje novih možnosti sodelovanja med radiotelevizijskimi neuvrščenimi, širjenje resničnih informacij o prizadevanjih in dosežkih neuvrščenih.

Zelo pomembno je, da so udeležence prve konference že v Sarajevu ustanovile odbor za sodelovanje, ki bo spodbujal uresničevanje sklepov srečanja. To je bilo nujno zavoljo razmer na področju radiodifuzije in informiranja. Sarajevsko srečanje je zato zelo pomembno zaradi dokumentov, ki so jih sprejeli in zato, ker pomeni začetek razvejane večstranskega sodelovanja med neuvrščenimi na področju, ki je še kako življenjskega pomena za uspeh vseh prizadevanj gibanja neuvrščenih.

BRANKO KASTELIC

socialističnimi državami. Kot državnik je imel Fanfani vpliv na razvoj odnosov med Italijo in Jugoslavijo kot ministrski predsednik in kot zunanji minister. Kot izkušen državnik se namreč zaveda pomena dobrih odnosov med državami.

SINDIKALNO GIBANJE NEUVRŠČENIH IN DEŽEL V RAZVOJU

(VI.)

Jugoslavija — enotnost je temelj razvoja

V mednarodnem sindikalnem gibanju se vse bolj krepi potreba po širšem sodelovanju in solidarnosti, po premagovanju ideoloških in drugih razlik ter po akcijski enotnosti v skupnih zadevah, ki so pomembne za delavsko gibanje. Neuvrščena politika z bojem za suverenost vsake države in z bojem proti kakršnemukoli vmešavanju oziroma zunaj izraza bistvena interesa delavskega razreda. Proti krepitvi takšne politike nastopajo sile, ki hočejo deželam v razvoju vsiliti nove in svoje oblike nadvlade.

Blokovska politika in hladna vojna sta zarezala globoke sledi tudi v mednarodno delavsko gibanje. Takšno razdelitev kažejo tudi tri mednarodne sindikalne centrale: Mednarodna konfederacija svobodnih sindikatov in Svetovna konfederacija dela, ki imata sedež v Bruslju, ter Svetovna sindikalna federacija s sedežem v Pragi. Čeprav so vse tri

mednarodne centrale ideološko opredeljene, so se jim pridružili nekateri sindikati iz neuvrščenih držav in dežel v razvoju. Vanje pa ni včlanjenih 50, v glavnem afriških nacionalnih sindikalnih organizacij.

Odnosi v mednarodnih sindikalnih centralah so v čedalje večji krizi, vendar razdeljenost še ne pomeni, da večina delavskega razreda na svetu podpira razdrobljenost v mednarodnih sindikalnih odnosih. Vedno več sindikatov neuvrščenih in dežel v razvoju, med njimi zelo aktivno tudi Zveza sindikatov Jugoslavije, se zavzema za svetovno sindikalno konferenco o razvoju. Njeno sklicanje ovirajo in odlagajo mednarodne sindikalne centrale na različne načine, ker se zavedajo, da bi konferenca zmanjšala njihove možnosti vplivanja in vmešavanja v nacionalne sindikalne organizacije.

AKCIJSKA ENOTNOST

Zveza sindikatov Jugoslavije je v mednarodni dejavnosti vedno podpirala in se solidarizirala s cilji in z bojem sindikatov neuvrščenih in dežel v razvoju. Nikoli ni delila priporočil, ali vplivala na opredeljitve posameznih nacionalnih sindikalnih organizacij. Izkušnje so pokazale, da so prizadevanja za dvostransko sodelovanje in združevanje sindikalnega gibanja naletela na plodna tla, ker jugoslovanski sindikati niso omejeni z ozkimi interesi in cilji, kot so obremenjene mednarodne sindikalne centrale. Prav to povečuje veljavo jugoslovanskih sindikatov, saj se sindikati neuvrščenih in dežel v razvoju zavzemajo za svojo avtonomijo in za suvereno razpolaganje vseh držav z lastnimi naravnimi bogatstvi. Neodvisen položaj omogoča Zvezi sindikatov Jugoslavije, da razvija dvostranske odnose s skoraj vsemi nacio-

nalnimi sindikalnimi organizacijami v neuvrščenih državah in v deželah v razvoju.

Takšno stališče Zveze sindikatov Jugoslavije ne pomeni, da je nujna konfrontacija z mednarodnimi sindikalnimi organizacijami. Prav nasprotno, jugoslovanski sindikati sodelujejo z njimi povsod, kjer se pojavljajo skupni interesi.

Boj za novo mednarodno gospodarsko ureditev je ena najpomembnejših oblik razrednega boja. Na podlagi načel politike neuvrščenosti se Zveza sindikatov Jugoslavije še posebej zavzema za sklic svetovne sindikalne konference o razvoju. To svodno usmeritev so jugoslovanski sindikati potrdili tudi na februar-ski plenarni seji sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, ko so razpravljali o sodelovanju s sindikati neuvrščenih in dežel v razvoju.

DVOSTRANSKI STIKI

Sodelovanje naših sindikatov s sindikati neuvrščenih in dežel v razvoju ima močno podporo v vse tesnejšem gospodarskem povezovanju Jugoslavije s temi državami. Skupne sindikalne akcije veljajo predvsem uresničevanju ciljev, ki sta jih začrtala lanska vrhunška konferenca neuvrščenih v Colombu ter zasedanje generalne skupščine ZN o razvoju.

Sindikati neuvrščenih in dežel v razvoju se zelo zanimajo za jugoslovanske izkušnje, kar še posebej velja za samoupravljanje. Zato Zveza sindikatov Jugo-

slavije razvija široko dvostransko sodelovanje, saj se je že izkazalo, da gradi okrepljeno dvostransko sodelovanje mostove do večstranskega sindikalnega sodelovanja. Najprimernejše oblike dvostranskih odnosov so redna posvetovanja in izmenjave mnenj, posvetovanja in okrogle mize o konkretnih oblikah politike in prakse neuvrščenosti ter o temeljnih družbenoekonomskih vprašanjih, ki najpogostejše in najneposrednejše zadevajo delavski razred.

ZANIMANJE ZA SAMOUPRAVLJANJE

Po vsem svetu zadnja leta delavci čedalje bolj odločno zahtevajo pravico, da neposredno sodelujejo pri upravljanju na vseh ravneh posameznih družb. Od tod tudi naraščajoče zanimanje dela sindikalnih organizacij za sistem samoupravljanja v Jugoslaviji. Njihovo zanimanje je že preraslo obliko seznanjanja, saj postaja samoupravljanje predmet njihovega poglobljenega proučevanja in iskanja navdihov za lastno prakso.

V dvostranskih stikih si jugoslovanski sindikati prizadevajo, da bi bile postopoma odstranjene ovire, ki še onemogočajo sklicanje svetovne sindikalne konference o razvoju. Poleg tega jugoslovanski sindikati stalno zagovarjajo potrebo po najširšem sindikalnem sodelovanju v prizadevanjih za hitrejši in učinkovitejši gospodarski napredek neuvrščenih in dežel v razvoju.

MIKLAVŽ LIŠKA

RAČUN BREZ KRČMARJA

Čeprav smo zgradili v Sloveniji v minulem obdobju več pokritih športnih objektov kot vsa druga leta po osvoboditvi, jih imamo še vedno veliko premalo. Pomanjkanje pokritih športnih objektov ponekod pomeni celo glavno oviro za hitrejšo in uspešnejšo uresničevanje zastavljenih načrtov. In takih primerov v Sloveniji niti ni tako malo. Preveč jih je, da bi si lahko oddahnili, da bi lahko bili zadovoljni z doslej opravljenim delom. Res je sicer, da imamo veliko novega, da smo lahko na marsikaj celo ponosni, res pa je tudi — in ta resnica je precej manj razveseljiva od prve — da je vse, kar imamo objektov, starih in novih, komaj deležek tega, kar potrebujemo za svoje delo, za svoje vsakdanje življenje.

So mar potrebe po pokritih športnih objektih v Sloveniji kar čez noč tako močno narasle, da danes še močnejše in glasnejše kot včeraj bijemo plat zvona?

Zelo blizu resnice smo, če pritrđilno odgovorimo na zastavljeno vprašanje. Povpraševanje po športnih objektih narašča precej hitreje od ponudbe. Razumljivo, s povečanim povpraševanjem vrto glavo naraščajo tudi cene najemnin za pokrite športne objekte. Ne za eno uro, temveč za 45 minut velja najemnina za telovadnico že po dvesto, tristo, petsto in celo osemsto dinarjev!

Kljub temu je velika večina telovadnic in drugih pokritih športnih objektov zasedenih od zgodnjih jutranjih ur do pozne noči. Vse manj je namreč primerov, da bi bile v popoldanskih in večernih urah naše telovadnice zaklenjene in neizkoriščene, da ne bi obravnavali pokritih športnih objektov kot splošno družbeno lastnino, ki jo lahko uporabljajo vsi in ne le ozek krog upravljalcev.

Pravimo, da je povpraševanje po pokritih športnih objektih močno naraslo, tako rekoč čez noč. Res je. Priča smo namreč novemu razmahu telesnokulturnega življenja pri nas, ki temelji v prvi vrsti

na množičnosti, na mnogo resnejšem delu z mladimi in na nenehnem prizadevanju, da bi približali zdravju športno življenje prav vsem, tudi delavcem, materam z otroki in upoko-jencem. Hkrati smo se dogovorili za nov tekmovalni sistem, za sistem selekcij, od katerega še veliko pričakujemo. Domenili smo se tudi, da moramo kar najbolj oživeti športno življenje v šolah; zato smo si zastavili nalogo storiti vse, da ne bi bilo več šole, ki ne bi imela svojega športnega društva. In če k vsemu temu dodamo še razmeroma hiter razvoj rekreacijske dejavnosti v naših delovnih organizacijah, potem je zadrega, zaradi pomanjkanja pokritih telesnokulturnih objektov še toliko bolj očitna in razumljiva.

In kje iskati izhod iz zagate? Pri razmišljanju o tem, žal nismo tako enotni, kot smo pri ugotavljanju, da imamo še vedno premalo objektov. Nekateri razmišljajo celo o tem, da bi bili v prihodnje dostopni pokriti športni objekti le tistim, ki jih potrebujejo najbolj »nujno«. To naj bi bili člani najrazličnejših športnih društev, predvsem mladi »perspektivni« ljudje in seveda tekmovalci ter vrhunski športniki. Tisti, ki potrebujejo telovadnice »le« za rekreacijo, pa naj bi se sčasoma preselili na plano, v »telovadnice« v naravi.

Taka in podobna razmišljanja nas ne bodo privedla nikamor. Gre namreč za račun brez krčmarja. Ne smemo pozabiti, da smo prav vse, kar je novih športnih objektov, zgradili izključno s sredstvi naših delavcev. Sicer smo še vedno priča številnim primerom, ko delovne organizacije redno izločajo visoka sredstva svojim telesnokulturnim skupnostim in ne dobe povrnjenega niti dinarja; toda ti časi bodo zagotovo prav kmalu minili.

Izhod je torej v pospešeni gradnji prepotrebnih športnih objektov in ne v zapiranju, temveč v odpiranju navzven in ponujanju ustreznih programov vsem, tudi tistim, ki se ukvarjajo s športom »le« za rekreacijo.

A. ULAGA

VEČINA DELAVCEV GG BLED V ČASU DOPUŠTA DOMA

Z odprtimi kartami

Tudi laiki vedo, da je terensko delo v gozdarstvu eno najtežjih. Gozdni delavec ni obremenjen samo z napornim delom, marveč ga opravlja tudi v težkih terenskih razmerah, povrh tega pa je v vseh letnih časih, posebno pozimi, izpostavljen številnim vremenskim nevšečnostim. Poleg tega na delavcev organizem slabo vplivajo različni vibracijski stroji, ropot in še marsikaj. V delovni skupnosti Gozdnega gospodarstva Bled se zavedajo, da jih vsi ti negativni vplivi vedno znova opozarjajo, kako potrebna sta za vsakega njihovega delavca organiziran oddih in rekreacija.

»Zakaj bi dolgovezili, ko vemo, pri čem smo... Vztrajati moramo, da bo za vse naše terenske delavce postalo obvezno organizirano preživljanje letnega dopusta,« zatrjujejo sindikalni delavci v GG Bled, in v istem hipu »odkrivajo karte«. Njihova nedavna sindikalna anketa, ki so jo pripravili, je pokazala, da kar 46 odstotkov zaposlenih, med njimi največ neposrednih proizvajalcev, sploh ne koristi dopusta za aktiven počitek! Večina namreč preživi svoj letni oddih doma ob delu, mnogi pa v tem času delajo tudi pri zasebnih lastnikih gozdov. Z dodatnim zaslужkom si resda izboljšujejo svoj standard, vendar pozablja-jajo, da gre to na račun njihovega zdravja. Posledice takšnega načina življenja postajajo čedalje očitnejše; slej ko prej jih bo občutil vsak, kdor bo namerno zanemarjal potrebo po rekreaciji.

Toda v blejskem primeru je to le ena plat medalje. Zastavlja se namreč vprašanje, kaj sta za organiziran oddih in rekreacijo storila delovna organizacija in sindikat. Res je sicer, da imajo v Piranu svoj počitniški dom s 25 posteljami in 10 pomožnimi ležišči, vendar so te zmogljivosti premajhne za 500-članski kolektiv. Kljub temu pa tudi te zmogljivosti med poletnimi meseci niso popolnoma izkoriščene. Nedavna anketa med delavci je od-

govorila tudi na vprašanje — zakaj tako? Kakih 45 odstotkov anketirancev je odgovorilo, da ne odhaja v svoj počitniški dom zaradi previsokih penzijskih cen v primerjavi s cenami v drugih piranskih počitniških domovih, mnogi se ne odločajo za dopust ob morju zaradi prenizkih osebnih dohodkov, drugi spet pogrešajo ob domu športne objekte...

Seveda je treba še povedati, da so penzijske cene v počitniškem domu blejskih gozdarjev občutno višje, če jih primerjamo ne samo s cenami v drugih počitniških domovih v Piranu, temveč tudi s cenami v domovih, ki poslujejo v SOZD Gozdarstvo in lesna industrija Gorenjske, katere član je tudi GG Bled. Eden glavnih razlogov za visoke cene so premajhne posteljne zmogljivosti v primerjavi s številom domskega osebja.

Zato blejski gozdarji razmišljajo o združevanju sredstev za oddih in rekreacijo v SOZD Gozdarstvo in lesna industrija Gorenjske. To željo so v zadnji anketi izrekli tudi mnogi člani kolektiva. Blejci menijo, da imajo v sestavljeni organizaciji več možnosti za organizirano preživljanje oddiha, kot da vsako leto vlagajo v vzdrževanje lastnega doma vedno več sredstev. In bržčas bodo tako ubrali edino pravilno pot.

I. V.

IV. ŠPORTNE IGRE DELAVCEV
CESTNIH PODJETIJ JUGOSLAVIJE

NAJBOLJŠI PREDSTAVNIKI SLOVENIJE!

Srečanja se je udeležilo več kot 500 predstavnikov delovnih organizacij

Na pobudo zveznega odbora sindikata delavcev prometa in zvez Jugoslavije so delavci cestnih podjetij že pred tremi leti organizirali svoje prve letne zvezne športne igre. Takrat so se tudi dogovorili, da bodo srečanja tradicionalna.

Tako so bile ob koncu minulega tedna v Portorožu že četrte športne igre delavcev cestnih podjetij Jugoslavije. Srečanja se je udeležilo osem reprezentanc republik in pokrajin, na športnih terenih pa je merilo svoje znanje, izkušnje in vzdržljivost več kot petsto športnikov. Pokroviteljstvo nad zelo dobro pripravljenim srečanjem je prevzel predsednik zveznega odbora sindikata delavcev prometa in zvez Mihajlo Milutinović.

Vsa tekmovalna so bila na lepih športnih igriščih Portoroža in Lucije. Kljub nekoliko slabemu vremenu — kdo je mogel pričakovati, da bo konec tedna deževalo tudi na slovenski obali — je množično tekmovaljevanje v celoti uspelo, za kar gre velika zasługa požrtvovalnim organizatorjem, prizadevnim domačim telesnokulturnim delavcem.

Ob tej priložnosti je predsednik organizacijskega odbora in predsednik republiškega sindikata konference delavcev cestnega gospodarstva Slovenije Ivo Sisinger poudaril velik pomen tega srečanja, ki naj bi prispevalo predvsem k povezovanju jugoslovanskih narodov. Omenil je tudi pomen športne dejavnosti pri kreipitvi naše splošne ljudske obrambe.

Zanimivo dvodnevno tekmovaljevanje so si ogledali in pozdravili nastopajoče tudi predstavniki družbenopolitičnega življenja obale. Mimo športnih srečanj so si ogledali še delovna tekmovalja v postavljanju zaščitne ograje in prometnih znakov.

Rezultati:

Skupna uvrstitev: 1. Slovenija 39 točk (več prvih mest!), 2. Hrvaška 39, 3. Vojvodina 34, 4. Srbija 33, 5. BiH 32, 6. Makedonija 15, 7. Črna gora 13 in 8. Kosovo 11 točk.

Posamezne panoge:

Kegljanje ženske: 1. Slovenija 625, moški: 1. Slovenija 2396; namizni tenis ženske: 1. Slovenija, moški: 1. Slovenija; odbojka moški: 1. Srbija; pikado ženske: 1. Hrvaška; mali nogomet: 1. BiH; streljanje ženske: 1. Slovenija, moški: 1. Slovenija; šah moški: 1. Vojvodina, itd. Pri delovnem tekmovalju so pokazali največ znanja predstavniki BiH, slede Slovenija, Vojvodina, itd.

Predstavniki Srbije (v kratkih rokavih) so prikazali sicer zanimivo igro, žoga pa le ni hotela v mrežo.

NOVICE, REZULTATI, MNENJA

LJUBLJANA

Brez rekreacije ne gre

V Tovarni tekstilnih potrebščin Utensilija so spoznali, da v kolektivu ne bo šlo brez organiziranega preživljanja prostega časa. Zato se je novi športni referent Marjan Lambergar že pred časom z vso vsmo lotil dela in kmalu so se pokazali prvi sadovi njegovih prizadevanj. Ustanovili so strelsko in kegljaško sekcijo, občasno pa delujeta tudi namiznoteniška in šahovska sekcija. Z ekipami teh sekcij nastopa Utensilija na vseh sindikalnih tekmovaljih in na občinskih delavskih igrah. Za organizirano rekreacijo in športno aktivnost bi bilo v tem ljubljanskem kolektivu med delavci še več zanimanja, če se mnogi med njimi ne bi vozili na delo iz oddaljenih krajev, predvsem z Dolensjke. Tako se ta čas ukvarjajo s športom in rekreacijo samo delavci iz Ljubljane in bližnje okolice.

KRANJ

Prepričljivo Gumar

V občinski TRIM ligi v malem nogometu je v letošnjem letu sodelovalo 13 moštev telesnokulturnih organizacij, krajevnih skupnosti, organizacij združenega dela in družbenopolitičnih skupnosti. V predtekmovalju so se ekipe pomerile v dveh skupinah. V prvi je zmagala ekipa ŠD Šenčur, v drugi pa moštvo tovarne gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava — Gumar.

V finalu je zmagal Gumar, ki je premagal ekipo postaje milice Kranj, sledijo pa: ŠD Šenčur, Telekomunikacije Iskra Kranj, ŠD Proleter, Ikos, ATC Iskra, KS Huje, KOGP, Planika, ŠD Žabnica in Gorenjski tisk. Z letošnjo udeležbo v občinski TRIM ligi v malem nogometu so lahko prireditelji zadovoljni, zlasti še zato, ker v številnih kranjskih delovnih organizacijah med zaposlenimi raste zanimanje za tekmovaljevanje v malem nogometu.

KOPER

V počastitev ŠD Tomos

V počastitev 20. obletnice Športnega društva Tomos so priredili v tej delovni organizaciji turnirja v odbojki za moške in ženske ekipe. Ekipe so se na turnir dobro pripravile, zato je bil boj za najvišja mesta zelo izenačen, posebno pri moških.

Tudi tokrat so odbojkarji Tomosa dokazali, da v svoji neposredni bližini nimajo prave konkurence, saj so po končanih tekmovaljih znova okrasili svoje vitrine z zlatim odličjem. Pri ženskah se je na turnirju najbolje odrezala Dalja Peroša, pri moških pa Franc Kržišnik, oba delavca Tomosa.

Uvrstitev ženskih ekip: 1. Tomos 6 točk, 2. SDK 4, 3. Bolnišnica Valdoltra 2 in 4. SO Sežana 0 točk. In še moške ekipe: 1. Tomos 4 točke, 2. Kras (Italija) 4, 3. Iskra Kranj 2 in 4. Partizan Koper 2 točki.

BEOGRAD

Množični krosi

Atletska sezona se steka s krosi, na katerih nastopa na tisoče in tisoče ljubiteljev teka v naravi. V Beogradu, kjer je bil na sporedu tradicionalni dvajseti kros Politike, je nastopilo 7267 udeležencev. V osrednji preizkušnji članov na 8000 metrov je zmagal atlet Crvene zvezde Zoran Molović.

Na največjem krosu v Vojvodini pa je v Novem Sadu teklo blizu 8000 mladih v starosti od deset do devetnajst let. Tekmovali so na progah od 300 do 1500 metrov. Množičnega krosa so se udeležili učenci osnovnih šol, dijaki, študenti in mladi delavci.

STRAŽIŠČE

Orientacijski pohod

Mladinska organizacija Iskre Elektromehanike je pred dnevi or-

ganizirala orientacijski pohod na Jošt, na katerem je sodelovalo šest ekip iz vseh temeljnih organizacij Elektromehanike. Tekmovalce je pot vodila od osnovne šole Lucijana Seljaka v Stražišču pri Kranju mimo kontrolnih točk do vrha Jošta in nazaj. Proga je bila dolga 10 km in precej zahtevna. Poleg telesne vzdrž-

KROPA

Športni praznik

V Kropi praznujejo te dni 30-letnico organizirane športne dejavnosti, za katero ima precej zaslug tudi Tovarna vijakov Plamen. Zato je izvršni odbor ŠD Plamen imenoval iniciativni odbor za organizacijo tekmovalij in sklepne slovesnosti ob letošnjem jubileju. Najprej so se pomerili odbojkarji. Najuspešnejši so bili člani ligaškega moštva Kroke pred mlajšimi in starejšimi veterani. Vokviru jubilejnih tekmovalij so pripravili tudi tek po ulicah Kroke. Med najmlajšimi so bili najboljši Šolar in Pogačnikova, med člani Majes ml., konkurenci veteranov Blaznik, med prireditelji teka Butorac, zunaj konkurence pa je dosegel najboljši čas Eržen.

Združiti vse sile delavskega razreda!

USTANOVITEV
ENOTNIH
SINDIKATOV
JUGOSLAVIJE

II.

Dr. FRANCE KRESAL

ZNAČILNOSTI IN ORGANIZACIJSKA NAČELA ENOTNIH SINDIKATOV JUGOSLAVIJE

Tako po svojih nalogah in vlogi, ki so jo dobili Enotni sindikati Jugoslavije v novi Jugoslaviji, kot organizacijski strukturi, je ta sindikalna organizacija predstavljala nov tip sindikalnega gibanja med jugoslovanskimi narodi. Prejšnjo razcepljenost je zamenjala enotnost, za nerazredne sindikate (Jugoras, Hrvatski radnički savez in drugi), ki so pomenili orožje buržoazije v boju proti razrednemu sindikalnemu gibanju, pa ni bilo več mesta med delavstvom nove Jugoslavije. Namesto predvojnega sindikalnega gibanja, ki je bilo razcepljeno na več posameznih organizacij in sindikalnih central (Ujedinjeni radnički sindikalni savez Jugoslavije — URSSJ, Opšte radnički savez — ORS, Savez grafičkih radnika, Savez bankarskih, osiguravajućih i trgovačkih nameštenika in drugi) je bilo ustanovljeno enotno sindikalno gibanje z enotnim skupnim vodstvom. To je bilo posledica popolne enotnosti delavskega razreda, ki je bila uresničena v narodnoosvobodilnem boju pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije. Prvič v zgodovini naših narodov so tudi državni uslužbenci dobili pravico do svobodnega sindikalnega organiziranja in prvič so se v enem sindikalnem gibanju združili vsi ročni in umski delavci, ki jih je buržoazija kapitalističnih držav umetno cepila in ločevala ter tudi s silo prepričevala, da bi se organizirali v enotnem sindikalnem gibanju.

Vloga in naloge Enotnih sindikatov Jugoslavije so bile določene že s samim dejstvom, da je nova Jugoslavija postala ljudska država, to je država, v kateri je oblast pripadala delovnemu ljudstvu z delavskim razredom na čelu, ker je postala socialistična domovina delovnega ljudstva. Za razliko od sindikata v stari Jugoslaviji, kjer so se sindikati borili proti izkoriščanju in za zaščito svojih temeljnih pravic, so sindikati v novi Jugoslaviji postali opora in eno od najpomembnejših oporišč KPJ in ljudske države pri obnovi domovine, utrjevanju ljudske oblasti, uresničevanju petletnega plana in graditve socializma. Prav zaradi tega so sindikati še naprej ostali organizacija za zaščito delavcev in uslužbencev in skrbeli za stalno izboljšanje njihovega materialnega in kulturnega življenja ter za dvig življenjskega standarda delavstva.

Enotni sindikati Jugoslavije so bili organizirani na načelu demokratskega centralizma, kar je pomenilo, da so bili vsi sindikalni organi voljeni, da so bili odgovorni sindikalnemu članstvu in da so morali poročati višjim sindikalnim organom, da se po sindikalni disciplini manjšina podreja večini in da se nižji sindikalni organi podreajo sklepom višjih organov.

Demokratski centralizem takrat ni utesnjeval, marveč je bila

potrebna rešitev glede na prejšnjo razcepljenost. Vsaka sindikalna organizacija in njeno vodstvo je samostojno reševalo vse probleme s svojega področja, dokler te rešitve niso bile v nasprotju s sklepi višjih sindikalnih forumov.

Načelo prostovoljnosti in svobodnega odločanja o včlanjevanju v sindikalno organizacijo je bilo zelo pomembno za utrditev Enotnih sindikatov Jugoslavije. To načelo je omogočalo zavestno prizadevanje sindikalnega članstva za izpolnjevanje nalog.

Industrijski sindikati so v Enotnih sindikatih Jugoslavije dokončno prelomili s strokovno razcepljenostjo delavstva, ki je delalo v isti gospodarski panogi. To je omogočilo polno mobilizacijo delavcev in uslužbencev, ki so bili zaposleni v isti gospodarski ali upravni panogi, za obnovo domovine in izpolnjevanje petletnega plana.

V začasnem statutu, ki je bil sprejet na vsedržavni sindikalni konferenci 25. januarja 1945. leta, je bilo predvidenih 21 sindikalnih zvez. Mimo sindikalnih zvez so bila predvidena tudi splošna sindikalna vodstva po republikah: to so bili glavni odbori. V mestih, kjer so bile organizacije različnih sindikalnih zvez, so bili mestni sindikalni sveti.

Dne 26. januarja 1945. leta je bila prva plenarna seja novoizvoljenega centralnega odbora. Na tem plenarnem zasedanju je bil sprejet sklep o višini vpisnine in sindikalne članarine. Delavcem in uslužbencem pa je centralni odbor naslovil naslednji razglas: »... V sedanjem času je prva in osnovna naloga našega ljudstva: združiti vse sile za končno in odločno zmago v osvobodilni vojni, kar pomeni, da parola za naše združene narode še vedno velja: vse za fronto — vse za zmago nad fašizmom!

Pri uresničevanju te naloge pripada delavcem in uslužbencem zelo velika in odgovorna naloga...«

»... Vprašanje preskrbe vojske z orožjem, opremo in hrano, vprašanje čimhitrejšega in popolnejšega organiziranja prometa, vprašanje pravičnejšega in hitrejšega delovanja vseh organov ljudske oblasti v zaledju, to so najpomembnejša vprašanja tega časa. Zadovoljivo reševanje vseh teh vprašanj zahteva najtesnejšo organizacijsko združitev vseh delavcev in uslužbencev v eni močni sindikalni organizaciji...

Z vsakodnevnim vztrajnim bojem za delovno disciplino bodo preprečevali sabotaže, škodljivost, površnost in nedelavnost. Delavski razred, ki bo trdno povezan v enotni organizaciji, se bo lahko tesno povezal z državnimi upravnimi organi proizvodnje in nudi mladi ljudski državi polno pomoč v organizaciji dela pri obnovi in povečanju proizvodnje za vojne potrebe je odvisno tudi vse delo pri obnovi celotnega našega gospodarstva, ki so ga izropali okupator in domači izdajalci.«

V razdobju med prvim in drugim planom je centralni odbor imenoval komisije sindikalnih zvez. Te komisije so opravljale funkcijo začasnih centralnih uprav z nalogo, da izvedejo organizacijo na področju vse države in da pripravijo prve kongrese sindikalnih zvez. Centralni odbor je imenoval tudi državne sindikalne komisije, ki so imele nalogo pomagati in usklajevati delo pri ustanavljanju sindikalnih organizacij na območju posameznih republik in da pripravijo kongrese enotnih sindikatov ljudskih republik. V letih 1945 in 1946 so bili kongresi vseh sindikalnih zvez in glavnih odborov, razen treh sindikalnih zvez (Savez finansijskih uslužbenikov, Savez duhanskih radnikov, Savez komunalcev) in glavnega odbora Črne gore; ti kongresi so bili v letu 1947.

Na razširjeni seji izvršnega odbora centralnega odbora, ki je bila 12. marca 1945. leta so sklenili razpustiti Savez intelektualnih radnikov i državnih uslužbenikov, ker je postal preobsežen in je vključeval delavce in uslužbence različnih upravnih vej. Namesto tega je bilo ustanovljenih 6 sindikalnih zvez: prometnih delavcev, finančnih uslužbencev, uslužbencev gospodarsko-upravnih in tehničnih ustanov, pravosodnih in upravnih ustanov, zdravstvenih delavcev in PTT. Tako je bilo namesto 21 ustanovljenih 26 sindikalnih zvez.

Drugi razširjeni plenum centralnega odbora je bil 1. in 2. aprila 1945. leta. Na njem je bil sprejet sklep o preobrazbi komisij sindikalnih zvez v začasne centralne uprave, sprejeta so bila začasna pravila sindikalnih zvez in glavnih odborov. Plenum je sprejel tudi sklepe o socialnem zavarovanju, o volitvah delavskih zaupnikov in o kolektivnih pogodbah.

Eden pomembnih sklepov tega plenuma je bil sklep o splošnem setvi leta 1945. Ta sklep je od sindikalnih funkcionarjev zahteval, naj iz pasivnih predelov zberejo sezonske delavce za poljedeljska dela v Vojvodini.

Tretji plenum centralnega odbora je bil 8. in 9. junija 1946. leta v Beogradu. Na plenumu so sodelovali tudi predstavniki glavnih odborov, centralnih uprav in mestnega sindikalnega sveta v Beogradu. Poleg sklepov o organizacijskih vprašanjih je bil na tem plenumu sprejet tudi sklep o ustanovitvi delavskih letovišč, ki je imel velik vpliv na izboljšanje življenjskih razmer delavcev. Plenum je razvijal socialistično tekmovalstvo in uvedel nagrado za to tekmovalstvo v obliki prehodne zastave centralnega odbora Enotnih sindikatov Jugoslavije. Ta oblika stimulacije naporov in delovnih uspehov je takrat odigrala pomembno vlogo, sistem tekmovalstva pa je omogočal reševanje in izpolnjevanje mnogih težkih problemov in nalog.

Nadaljevanje prihodnjic

— Kaj praviš na to, da so v otroških igračah našli strupene snovi?
— To je izredno vzgojno! Naj se otroci že zgodaj navadijo na onesnaženo okolje!

— In kako mislite obvladati povečane izgube?
— Enostavno. S povečanjem osebnih dohodkov...

Karikaturi: I. Antič

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 16. novembra 1977 na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA št. 44. Nagrade so: 200, 150 in 100 din.

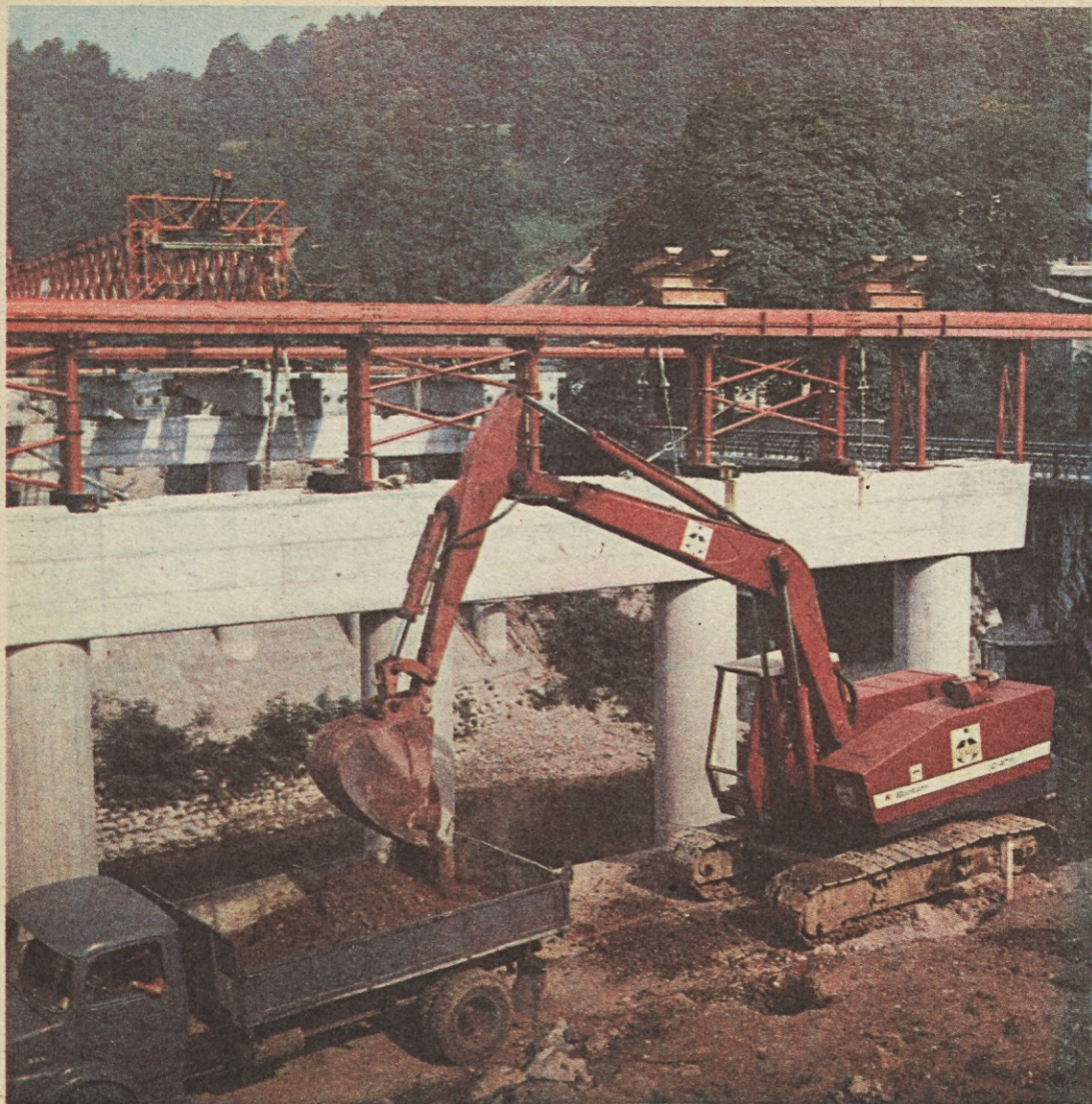
de	UBOŽICA	MAKEDONSKI KRALJ IN VOJSLAVOVSKI 4. STOL. PR. S.	UMOR DETETA	VRSTA BARVE	MED	REKA NA PELOPONEZU	ENOCLENIK (V MATEMATIKI)	VELIK KOS SOB. PODHISTRA	NIKOLAJ OMERSA	PRAPRED-VALEC ITALIJE	GLAS, ZVOK	RIMSLO BOBINA JEZE
SLOVENSKI DIRIGENT (NSKURDATEJ)												
ELEKTRIČNI POGONSKI STROJ												
ŽIVINO - ZDRAVSTVO									KARIĆ	DRUGO NAH VESE JEZERO NA FINSKEM		
SOZVOČJE (VELASBI)						VEL. PTICA UJEDA	MERILNIK HITROSTI TOKA				VRSTA PUŠKE	HERCEGOVEC
de	STANE MANČINI	REKOVIC	ŽEN. IME	TEMELJNA IZOBRAŽEV. SKUPNOST	ZDRAVILNA RASTLINA	PRIZORIŠČE NA ODRU			REN J	PREPROSTO OROŽJE, KOPJE		
KITAJSKI FILOZOF ZACENJENI TADIZMA								PROZOREN PAPIR IZ HIDRATIZ. CELULOZE	POKAMI V SAU. ARABJI	MESEC ŽID. KOLEDARJA		
SLAVNI ITALIJAN. TENORIST												POKRAJINA V VIETNAMU
OSEBNI DOHODKI				DEL KOPRA	EL. ELEMENTI Z NEM. ELEM.							
OKRAJŠ. AMERIŠKO MOŠ. IME				ERŽIŠNIK	GASPAR	MAKSIM			HRVATSKI PETROL			
MEDICINSKI IZPIRALNIK									KOSITER	POŠKODBA		
SUM, NEGOTOVOST					EDVIN FLISAR	MESTO V ZDA	V REZ. MASTNO		PERNATA DOM. ŽIVAL	OSMRTHICA		
STAROGRŠKI POTUJOČI PEVEC					NORICA	NEGRANEN	PREBR. NEŽ				AMERICIJ	USLUŽBENEC V DIPLOMAT. SLUŽBI
de	PRIZNICA	ROMULOV	BRAT			ZOLAJEV ROMAN	GL. MESTO JORDANIJE				KONEC	LIKOVNIK
REKA				KRAVICA	NAREČNI NAZIV ZA SAB. IČO			KMEČVALC	NIZEK ŽEL. PEŠKI GLAS			DEBEHJAK
EKONOMOV URAJ										CITROENOV	NOVI	SAB
SLOBODNA SLOV. PISATELJICA (KOMINARI)												
de	SESTAVIL N. R.	OKRAŠ	KORINTSkih	STEBROV						POSUSEVA	TRAVA	PRIE KOŠIJE

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE ŠT. 42:

MARIBORČANKA, ANDREJ MARINC, STEIN, ATELJE, KOČNA, NEN, AT, ANKARA, ŠARŽA, IE, EPIK, TET, NO, ISERE, IV, OSEL, NATEČAJ, STVORI, OV, CA, TRAVEN, PIA, RAPA, ISLAND, ADO, LINEAL, DIRKALEC, KRI, AVARKA, EKSIL, MATI, NB, RIL, UROLOGI, UJEC, SIROTEK, PACE.

Izžrebani reševalci križanke št. 42:

1. nagrada, 200 din: Janez Pečnik, Drav-ska 3, 62370 Dravograd,
2. nagrada, 150 din: Rozi Ahac, Podgor-ska 6, 61330 Kočevje,
3. nagrada, 100 din: Suzana Sevnik, 61000 Ljubljana, Župančičeva 14,
Nagrade bomo poslali po pošti.

Nič več karlovškega zamaška

V Sloveniji imamo v prometu veliko ozkih grl, še največ ob robu naših mestnih središč. Dolga leta in, žal, še dandanes je eno najhujših ozkih grl Karlovški most v Ljubljani, kjer gre že dlje za pravi prometni zamašek. Zato delavci Gradisa, ki grade nov most čez Gruberjev prekop, in delavci SGP Slovenija ceste, ki tudi sodeluje pri gradnji novega prometnega vozlišča v tem delu Ljubljane, hite z ureditvami svojih načrtov, saj jih roki močno priganjajo. Zaradi gradbenih del pred in za Karlov-

škim mostom bo najmanj pol leta promet še bolj oviran, kot je bil doslej. Gradnja novega Karlovškega mostu in novega prometnega vozlišča sploh bo torej v prihodnje še bolj ohromila promet v našem glavnem mestu. Seveda pa morajo vsi udeleženci v prometu in uporabniki cest sprejeti zastoje z razumevanjem, saj gre za edini izhod, da bomo do konca prihodnjega leta odpravili v Sloveniji še eno ozko grlo na naših cestah.

A. UL.

Že več kot stoletje pojejo sredi pohorskih gozdov žage in kladi pohorskih kamnosekov. Kljub priznani kvaliteti pohorskega granita pa kamnosekom kolektiva Ingmag (industrija granita, marmorja in glinenca) ne gre vse tako od rok, kot bi si želeli. Gradbinci namreč pogosto raje segajo po cenenih gradbenih materialih kot pa po granitu, ki uspešno kljubuje desetletjem, celo stoletjem. Zato pohorski kamnoseki pridno izvažajo svoje izdelke na Zahod pa tudi na

Vzhod. V želji, da bi si zagotovili boljši kos kruha, so se delavci odločili za investicije v novo strojno opremo in tudi nove proizvodne prostore, saj povpraševanje po granitnih ploščah za tlake in pročelja kljub vsemu narašča in je večje od ponudbe. Stroje bodo dobili iz Zahodne Nemčije, vse formalnosti so že urejene, tako da delavci Ingmaga upravičeno pričakujejo, da bodo svoje velikopotezne načrte kmalu tudi uresničili.

A. UL.

V petek, 28. oktobra, je predsednik aktiva ZZB NOV Avtomontaže France Setnikar pred proizvodno halo v Ljubljani slovesno odkril doprni kip partizanskega komandirja in predvojnega revolucionarja in partijskega sekretarja v Avtomontaži narodnega heroja Ivana Bizjaka-Janka.

Slovesnosti so se udeležili domala vsi člani delovnega kolektiva, prisostvoval pa ji je tudi prvi komandant glavnega štaba POS Franc Leskošek-Luka. Med gosti je bila tudi mati pokojnega Janka ter preživeli borci Rašiške čete.

O liku Ivana Bizjaka-Janka, o njegovi predvojni revolucionarni dejavnosti in aktivnosti v NOB je spregovoril njegov soborec Cvetko Novak. Med drugim je poudaril, da je bila njegova vloga pri organizaciji odpora proti okupatorju zelo pomembna, čeprav sorazmerno kratka. Janko je padel že 29. oktobra 1941. leta.

Po odkritju spomenika je svečano zaprisegla novoustanovljena »mladinska pohodna enota« Avtomontaže, ki je dobila ime po heroju Janku.

A. A.

V sorazmerno kratkem času smo minuli teden dobili že četrti dijaški dom. V petek so odprli dom za medicinske sestre v Ljubljani. To je prvi objekt v sklopu centra šole medicinskih sester v Ljubljani, ki bo sprejel 240 učenk za medicinske sestre. Potrebe so seveda večje in v nadaljnjih letih bomo poleg šole, rekreacijskih prostorov in telovadnice zgradili še en tak objekt, tako da bodo vse dijakinje medicinske srednje šole dobile prostor v domu. Prva faza gradnje tega centra je veljala 31 milijonov din, sredstva zanj pa so prispevali delovni ljudje ljubljanske in zasavske regije.

Novi dom je odprl sekretar predsedstva CK

ZKS Franc Šetinc. V svojem nagovoru je poudaril solidarnostno zavest in razumevanje naših delavcev za vlaganje sredstev v skupni napredek. Novi otroški domovi, šole, cestno omrežje, rekreacijski centri, in ne nazadnje novi dijaški domovi so dokaz za to solidarnost.

Prav skrb za mlado generacijo je tudi poudaril Franc Šetinc, je izrednega pomena za razvoj naše družbe, pomeni pa tudi velik delež pri razvoju družbenega standarda. In kar je najvažnejše: novi dijaški domovi so najpomembnejša pot, po kateri bomo dosegli zmanjševanje socialnih razlik mladine iz delavskih družin, mestnih otrok ter tistih s podeželja.

Foto: A. A.

HUMORESKA

PO PREIZKUŠENEM RECEPTU

Vsi, ki Janeza poznajo, pravijo, da ga je zadnje leto precej pobralo. Na prvi pogled tega ni opaziti: ni ne zguban ne siv. Toda ko beseda da besedo, vsak takoj začuti, kako je z njim: nič več ni poln nekdanjega ognja in volje. Nekaj ga močno tare.

— Kaj ti je, Janez, ga vpraša lepega jesenskega dne Peter, njegov najboljši prijatelj. — Vsak dan si bolj odljuden in pust, kaj te tare?

— Pusti, ni vredno besede! zamahne Janez z roko. Nerodno mu je.

— Služba?

— Nič mi ne gre tako, kot je treba.

— Ali misliš, da gre meni? Vendar mi še na misel ne pride, da bi hodil okrog čemer in kisel. Najslabše je, Janez, če začneš sam lesti na tla: ne veš, koliko je pripravljenih, da bi te še bolj pohodili...

— Še bolj pohodili?

— Ja, če se jim daš! Ti pa menda kar sam ležeš v nesrečo. Slišal sem, da delajo ivoji, kot se komu zljubi. Da nimaš nobene avtoritete...

Janez zardi in izbruhne: — Kakšno avtoriteto pa naj si ustvarim, če se vsi po vrsti, od generalnega naprej, vitkajo v moj oddelek!?

— Ker se ne znaš vesti pravilno! Ti si bil najbrž tudi potem, ko si postal šef, prijazen in domač z vsemi, kaj? No, vidiš! Ljudje pa to zelo hitro izkoristijo. Le kako, da se ti še vedno niso odprle oči. Imaš kaj sestankov z ljudmi?

— Ne! Saj lahko grem sam do vsakega, ni nas veliko in z vsakim se osebno pogovorim.

— Sem si kar mislil! Polomija na vsej črti! Morda bi se pa le še dalo kaj rešiti, če boš poslušal pameten nasvet. Bi ga?

— No, če misliš...

— Recept je že preizkušen, brez skrbi! Poglej me! Ali si me že kdaj videl slabe volje? Ne? No, vidiš! Ali si me kdaj srečal, da ne bi imel časa za razgovor? Ne, tako je! To pa zato, ker imam v službi red in ne anarhijo, kot ti. Kako napraviti red? Nič lažjega! Takoj jutri skliči sestanek vseh, ki so ti podrejeni. Noben izostanek ne sme biti opravičljiv. Čeprav ne sklicuješ sestankov, reci, da je ta izreden. Ljudje naj po ovinkih zvedo, da gre za nov veter, ti pa, da imaš za vse, kar se bo zgodilo, hrbet krit. Prvi sestanek mora biti mala mojstrovina. Dobro je, če takoj na začetku pogledaš na uro, še bolje pa, če si jo odpneš in položiš predse. Ljudem odzdravljaj jasno, vendar nekoliko zamolklo, a kar je glavno, za vsako ceno moraš ostati namrgoden in hladen. Naj sejno omizje preplavi hlad; to je nujno po-

trebno, da nastane pravo vzdušje. Zatem imaš dve poti: ali spregovoriš in govoriš, ne da bi komurkoli dovolil, da bi te prekinil, in nato ljudi odsloviš z odsekanimi naročili, ali pa zahtevaš, naj poročajo. Ta, druga varianta, je bolj učinkovita. Ko izjcljajo svojo revščino, je treba reči le: »Hvala lepa!« in zaključiti sestanek. Takšen konec najbolj vžge, ker nihče ne ve, kaj nadvse pomembnega se bo zgodilo do naslednjega sestanka. Že sama negotovost okrepi disciplino...

— A kaj naj počnem do naslednjega sestanka?

— Ljudje naj te vidijo čimmanj. Delo zdaj imajo, zato naj delajo. Ti pa pojdi kam. Najbolje je, če greš na dopust, saj si tako in tako z živci na koncu. Vendar nikdar tega ne pravi: »Takšne razmere, on pa na dopust!« bodo začeli govoriti po kolektivu vsi,

ki si jih privil. Zato mora tajnica vedeti samo to: »Tovariš je odsoten!« »Službeno« je v takšnih primerih povsem odveč, ker ne zveni grozeče. Naj ljudi skrbi, zakaj je tovariš šef odsoten. Zaskrbljenost ljudi je najboljše zdravilo proti nedisciplini. Če že zaradi ničesar drugega ne, dopusta za šefa ni, dragi moj, ker šef praktično nikoli ni na dopustu, saj nenehno in povsod, kjer so, mislijo samo na službene probleme in na delo...

Janezu se oči razpirajo v neznanem začudenju, Peter pa pripoveduje in pripoveduje...

— A kaj naj ljudem povem na sestanku, ga končno prekine Janez.

— A, to, kaj povedati! No, to pa ni tako pomembno. Povsod se govori eno in isto, boš že kaj primernega našel v časopisu. Vsebinska ni pomembna, pomembna je metoda, dragi moj!

VINKO BLATNIK